

*Generar
confiança oferint
suport, protecció
i justícia*

Espanya

Primer informe
d'avaluació temàtica

GREVIO

Grup
d'Experts en l'Acció
contra la Violència
envers les Dones i
la Violència
Domèstica

Conveni del Consell
d'Europa per prevenir i
combatre la violència
envers les dones
i la violència
domèstica (Conveni
d'Istanbul)

GREVIO(2024)

Primer informe d'avaluació temàtica

**Generar confiança oferint
suport, protecció i justícia**

ESPANYA

Grup d'experts
sobre l'Acció contra la Violència envers les
Dones i la Violència Domèstica (GREVIO)

GREVIO(2024)11

Adoptat pel GREVIO el 18 d'octubre de 2024

Publicat el 21 de novembre de 2024

Secretaria del mecanisme de seguiment del Conveni del Consell d'Europa
sobre prevenció i lluita contra la violència envers les dones i la violència
domèstica Consell d'Europa
F-67075 Estrasburg Cedex
França

www.coe.int/conventionviolence

Contingut

Resum executiu	4
Introducció	7
I. Noves tendències en els àmbits de la violència envers les dones i la violència domèstica	9
II. Canvis en les definicions, polítiques globals i coordinades, finançament i recopilació de dades en els àmbits de la violència envers les dones i la violència domèstica	12
A. Definicions (article 3).....	12
B. Polítiques globals i coordinades (article 7)	13
C. Recursos financers (article 8)	16
D. Recopilació de dades (article 11)	17
III. Anàlisi de l'aplicació de disposicions seleccionades en àmbits prioritaris en matèria de prevenció, protecció i enjudiciament	21
A. Prevenció	21
1. Obligacions generals (article 12).....	21
2. Educació (article 14)	23
3. Formació de professionals (article 15)	24
4. Programes d'intervenció preventiva i tractament (article 16)	28
B. Protecció i suport.....	29
1. Obligacions generals (article 18).....	30
2. Serveis de suport generals (article 20).....	32
3. Serveis de suport especialitzats (article 22)	35
4. Suport a les víctimes de violència sexual (article 25)	36
C. Dret substantiu	37
1. Custòdia, drets de visita i seguretat (article 31).....	37
2. Prohibició de processos o sentències obligatoris de resolució alternativa de litigis (article 48).....	41
D. Investigació, enjudiciament, dret processal i mesures cautelars.....	43
1. Obligacions generals (article 49) i Resposta immediata, prevenció i protecció (article 50)	43
2. Avaluació i gestió de riscos (article 51)	47
3. Ordres d'allunyament d'emergència (article 52)	49
4. Ordres d'allunyament o protecció (article 53)	49
5. Mesures de protecció (article 56)	51
Annex I Llista de propostes i suggeriments del GREVIO	53
Annex II Llista de les autoritats nacionals, altres organismes públics, organitzacions no governamentals i organitzacions de la societat civil amb les quals el GREVIO ha fet consultes.	59

Resum executiu

Aquest informe d'avaluació aborda els avenços assolits per donar suport, protecció i justícia a les víctimes de la violència envers les dones i la violència domèstica en virtut de certes disposicions del Conveni del Consell d'Europa sobre la prevenció i la lluita contra la violència envers les dones i la violència domèstica (Conveni d'Istanbul). Ofereix una avaluació feta pel Grup d'Experts del Consell d'Europa en l'Acció contra la Violència envers les Dones i la Violència Domèstica (GREVIO), un organisme independent de vigilància dels drets humans al qual s'ha encomanat la vigilància de l'aplicació del conveni. Les conclusions del GREVIO identifiquen els avenços assolits des que se'n va publicar l'informe d'avaluació de referència sobre Espanya el 25 de novembre de 2020, i es basen en la informació obtinguda durant el seu primer procediment d'avaluació temàtica tal com estableix l'article 68 del Conveni. Inclouen informes escrits (un informe estatal presentat per les autoritats espanyoles i informació addicional presentada per: la "Cedaw-Istanbul-Beijing Shadow Platform", una organització paraigua que proporciona informes a l'ombra en virtut de tractats internacionals; Aieti (una organització que investiga en temes relacionats a Llatinoamèrica), la xarxa de Dones Caribenyes i Llatinoamericanes i la fundació Aspacia, un grup d'acadèmiques i la Federació Espanyola de Lesbianes, Gais, Trans; Persones Bisexuals i Intersexuals (FELGBTI) i, també, una visita d'avaluació de sis dies a Espanya. L'annex II conté una llista dels organismes i entitats amb les quals el GREVIO ha mantingut intercanvis.

L'informe avalua la gran varietat de mesures adoptades per les autoritats espanyoles per prevenir la violència envers les dones i la violència domèstica i per oferir protecció, suport i justícia a les víctimes, el tema triat pel GREVIO per al seu primer informe d'avaluació temàtica. En identificar les noves tendències en la prevenció i la lluita contra la violència envers les dones i la violència domèstica, el GREVIO il·lumina els esforços lloables fets per a l'aplicació d'aquest conveni. A més, informa en profunditat sobre l'aplicació de certes disposicions en els àmbits de prevenció, protecció i enjudiciament com a eixos constitutius d'una resposta global a les diferents formes de violència envers les dones que infon confiança en les víctimes.

Així, el GREVIO celebra que les autoritats espanyoles hagin continuat ampliant el marc legislatiu i polític per prevenir i combatre la violència envers les dones, en particular mitjançant l'adopció, el 2022, d'una llei pionera sobre violència sexual que criminalitza tots els actes sexuals amb una persona que no els ha consentit lliurement. A més, es va adoptar un Pla plurianual conjunt contra la violència sobre la dona (2023-2027) amb l'objectiu de garantir una resposta sostenible i coordinada de totes les institucions i administracions competents en l'aplicació del Pacte d'Estat contra la Violència de Gènere. També s'han adoptat mesures substancials per ampliar l'abast de polítiques i els serveis a altres formes de violència envers les dones diferents de la violència en la parella, i les autoritats han pres mesures per establir arreu del país centres d'assistència integral de 24 hores al dia per a les víctimes. A més, l'assignació de fons per prevenir i combatre la violència envers les dones ha continuat augmentant de manera constant.

Les autoritats també han fet passos importants per millorar la seguretat dels infants i les seves mares en les decisions sobre custòdia i drets de visita en casos amb antecedents de violència domèstica, introduint el principi de suspensió de la custòdia i els drets de visita en els casos en què els infants han estat exposats a la violència domèstica. També s'ha introduït una prohibició legal de l'ús de l'anomenada síndrome d'alienació parental.

En general, hi ha hagut una millora substancial en l'enfocament dels organismes encarregats de fer complir la llei envers les dones víctimes de violència, especialment entre les unitats especialitzades.

Més enllà dels progressos assolits a Espanya en l'aplicació del conveni, el GREVIO ha identificat àmbits que requereixen una actuació urgent per part de les autoritats per complir íntegrament les disposicions del Conveni. En particular, les autoritats espanyoles haurien de millorar la formació de tots els professionals que tracten amb les víctimes i els autors de la violència envers les dones, inclosa la judicatura, sobre totes les formes de violència previstes en el Conveni d'Istanbul i sobre les necessitats específiques de les dones pertanyents a grups vulnerables. També han de prendre mesures addicionals per simplificar i harmonitzar el procés de reconeixement oficial de les

víctimes de totes les formes de violència envers les dones per garantir-los l'accés ràpid i eficaç, a tot el país, als serveis de protecció i suport.

A més, el GREVIO va expressar preocupació pel sistema de coordinació familiar establert en diverses regions per donar suport a les famílies considerades en un «procés de separació d'alta conflictivitat» en l'aplicació de les decisions judicials. Les autoritats han de garantir que aquest sistema no s'apliqui en casos amb antecedents de violència en la parella. A més, és essencial identificar i abordar els factors legislatius i procedimentals que contribueixen a la victimització secundària de les dones víctimes de violència durant les investigacions i fer recerca sobre els factors que condueixen al desgast en els casos de violència de gènere.

Finalment, s'han de prendre mesures per garantir que les autoritats tinguin accés a les ordres d'allunyament d'emergència per garantir la seguretat de les dones víctimes i dels seus fills a casa seva. També cal analitzar les raons de les taxes significativament més elevades de denegació d'ordres de protecció en algunes parts del país.

El GREVIO ha identificat un seguit de qüestions addicionals que requereixen una acció sostinguda per generar confiança de manera eficaç mitjançant la protecció, el suport i la justícia en els actes de violència envers les dones. Aquestes qüestions es refereixen a la necessitat de:

- intensificar els esforços per garantir una aplicació coherent i coordinada de les polítiques existents per prevenir i combatre la violència de gènere envers les dones a escala nacional, autonòmica i local;
- continuar millorant la recopilació de dades sobre la violència envers les dones; en particular, harmonitzant la recopilació de dades entre els organismes encarregats de fer complir la llei i el poder judicial per permetre una avaluació dels índexs de condemna, desgast i reincidència;
- intensificar els esforços per ensenyar als infants la noció de consentiment lliure atorgat en les relacions sexuals i conscienciar-los sobre els efectes nocius de la pornografia violenta;
- garantir que els programes per a agressors s'apliquin en estreta cooperació amb els serveis de suport a les víctimes;
- establir, arreu del país, mecanismes de cooperació multiinstitucional que abastin totes les formes de violència envers les dones i en què participin tots els organismes pertinents, incloses les ONG que presten serveis de suport especialitzats;
- garantir que totes les víctimes de violència sexual tinguin accés a serveis de suport, la recopilació i l'emmagatzematge de proves forenses de manera gratuïta i sense cap obligació de presentar càrrecs;
- continuar els esforços per garantir la seguretat de les víctimes i dels seus fills, revisant la pràctica judicial respecte de les disposicions legals que obliguen els jutges a retirar els drets de custòdia i visita en casos de separació dels pares amb antecedents de violència; garantir que les instal·lacions de visites supervisades tinguin els recursos adequats i se centrin en la seguretat de les dones i els seus fills;
- abordar els factors que impedeixen que les dones i les nenes denunciïn les seves experiències de violència envers les dones als organismes encarregats de fer complir la llei i garantir que totes les autoritats encarregades de fer complir la llei disposin dels recursos, els coneixements i els poders per respondre amb promptitud i amb una perspectiva de gènere a totes les formes de violència envers les dones.

A més, el GREVIO ha identificat més àrees en què cal introduir millores per complir plenament les obligacions del conveni en el marc del tema d'aquesta ronda. Tenen a veure, entre altres aspectes, amb la necessitat de reforçar l'orientació que s'ofereix a les autoritats locals i autonòmiques sobre l'ús dels fons rebuts per a l'aplicació del Pacte d'Estat contra la Violència de Gènere i de garantir un finançament sostenible a les ONG de dones que gestionen serveis especialitzats de suport per a les dones víctimes de totes les formes de violència. També és essencial prendre mesures ràpides per aplicar plenament les disposicions de la Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual, i garantir que els tribunals especialitzats en violència de gènere i altres òrgans judicials rebin els recursos necessaris per investigar i enjudiciar totes les formes de violència sexual. A més, les autoritats han de prendre mesures addicionals per garantir que les dones víctimes de totes les formes de violència contemplades en el Conveni d'Istanbul, incloses la

---

mutilació genital femenina i el matrimoni forçat, tenen accés efectiu a serveis de suport especialitzats accessibles i de qualitat.

Finalment, el GREVIO assenyala diverses tendències emergents, entre les quals destaca l'auge dels discursos que neguen l'existència de la violència envers les dones i que qüestiona la necessitat de polítiques de promoció de la igualtat de gènere i de lluita contra la violència envers les dones, que incideix negativament en els avenços assolits en matèria d'igualtat de gènere a Espanya.

Introducció

El Conveni del Consell d'Europa sobre la prevenció i la lluita contra la violència envers les dones i la violència domèstica (STCE núm. 210, "Conveni d'Istanbul") és el tractat internacional de més abast per fer front a la violència envers les dones i la violència domèstica.

Estableix un mecanisme de seguiment de dos pilars per avaluar el nivell d'aplicació per les seves parts: el Grup d'Experts en l'Acció contra la Violència envers les Dones i la Violència Domèstica (GREVIO), un òrgan d'experts independents, i el Comitè de les Parts, un òrgan polític format per representants oficials de les parts del Conveni. En consonància amb l'article 68 del conveni, el GREVIO ha anat proporcionant informes de seguiment per països en el marc del seu procediment d'avaluació de referència des del 2017. El seu informe d'avaluació de referència sobre Espanya, que ofereix una avaluació exhaustiva de l'aplicació del conveni en la totalitat, es va publicar el 25 de novembre de 2020, després que Espanya ratifiqués el Conveni d'Istanbul el 10 d'abril de 2014. Espanya no va formular cap reserva en dipositar el seu instrument de ratificació del conveni.

Aquest informe es va elaborar en el marc de la primera ronda d'avaluació temàtica del GREVIO, iniciada el 2023 i centrada en el tema de la creació de confiança oferint suport, protecció i justícia. Per abordar aquest tema general, descriu les tendències emergents en les àrees de la prevenció i la lluita contra la violència envers les dones i la violència domèstica al país. El segon apartat té per objecte identificar els avenços en àrees clau, com ara les polítiques integrals i coordinades, el finançament i la recopilació de dades que s'han produït després de la finalització del procediment d'avaluació de referència. El tercer apartat presenta informació més detallada sobre l'aplicació de certes disposicions en els àmbits de la prevenció, la protecció i l'enjudiciament, a la llum dels reptes significatius i la necessitat de noves mesures revelats pels procediments d'avaluació de referència i les conclusions sobre l'aplicació de les recomanacions del Comitè de les Parts del Conveni d'Istanbul.

Pel que fa a Espanya, el primer procediment d'avaluació temàtica es va iniciar d'acord amb l'article 68 del conveni mitjançant carta i transmissió del primer qüestionari temàtic del GREVIO el 4 de juliol de 2023. Més tard, les autoritats espanyoles van presentar el seu informe d'estat el 12 de febrer de 2024. Després d'un examen preliminar de l'informe d'estat d'Espanya, del 24 de febrer a l'1 de març de 2024, el GREVIO va fer una visita d'avaluació a Espanya. La delegació estava formada per:

- Laura Albu, membre del GREVIO
- Ivo Holc, membre del GREVIO
- Anna Matteoli, experta internacional, França
- Françoise Kempf, administradora de la Secretaria del mecanisme de seguiment del Conveni d'Istanbul

Durant la visita d'avaluació, la delegació es va reunir amb un ampli ventall de representants governamentals i no governamentals que treballen en l'àmbit de la prevenció i la lluita contra la violència envers les dones. El GREVIO vol destacar els seus constructius intercanvis amb les autoritats espanyoles, en particular amb Aina Calvo Sastre, secretària d'Estat d'Igualtat i Violència de Gènere, Carmen Martínez Perza, delegada del Govern contra la Violència de Gènere, i Tània Verge i Mestre, consellera d'Igualtat i Feminisme de la Generalitat de Catalunya. En l'annex II d'aquest informe hi ha una llista de les autoritats nacionals, organitzacions no governamentals i altres persones amb les quals es van mantenir reunions. El GREVIO agraeix la valuosa informació que tots ells van aportar. Per la cooperació i el suport prestats durant tot el procediment d'avaluació, vol fer extensiu l'agraïment a Daniela Rodríguez-Salinas i Paula Roche Paredes, designades com a persones de contacte. L'informe d'estat i les contribucions escrites presentades per la societat civil estan disponibles al lloc web de seguiment per països del Conveni d'Istanbul.¹

1. Vegeu www.coe.int/en/web/istanbul-convention/spain.

Aquesta avaluació s'ha elaborat sota la responsabilitat exclusiva del GREVIO i es basa en la informació recopilada durant les diferents etapes del procediment d'avaluació. En consonància amb l'enfocament adoptat en els seus informes d'avaluació de referència, les conclusions reflecteixen diferents nivells d'urgència, indicats per ordre de prioritat pels verbs següents: "insta", "recomana encareidament", "anima" i "convida".

Fruit d'un procés de diàleg confidencial amb l'objectiu d'oferir propostes i suggeriments de millora específics per a cada país en el context nacional de la part objecte d'examen, aquest informe descriu la situació observada pel GREVIO fins al 21 de juny de 2024. Si fa al cas, també s'han tingut en compte els esdeveniments rellevants fins al 18 d'octubre de 2024.

Segons el conveni, els parlaments nacionals han de rebre aquest informe de les autoritats nacionals (article 70, apartat 2). El GREVIO demana a les autoritats nacionals que tradueixin aquest informe a les seves llengües nacionals oficials i que en garanteixin l'àmplia difusió, no només entre les institucions estatals pertinents a tots els nivells (nacional, autonòmic i local); en particular, entre el govern, els ministeris i el poder judicial, però també entre les ONG i altres organitzacions de la societat civil que treballen en l'àmbit de la violència envers les dones.

I. Noves tendències en els àmbits de la violència envers les dones i la violència domèstica

1. En el període posterior a l'adopció del seu informe d'avaluació de referència, el GREVIO va identificar diverses tendències a Espanya en l'àmbit de la prevenció i la lluita contra la violència envers les dones. D'aquestes tendències, n'hi havia de relacionades amb els avanços legislatius provocats per moviments socials més amplis. D'altres, en canvi, tenien relació amb els canvis en les actituds i els enfocaments per abordar la violència envers les dones.

Ampliar el marc jurídic per fomentar la prevenció i lluita contra la violència envers les dones

2. Espanya ha estat pionera en l'adopció de lleis i polítiques integrals per prevenir i combatre la violència envers les dones, des que l'any 2004 es va aprovar la Llei orgànica 1/2004 de mesures de protecció integral contra la violència de gènere (d'ara endavant, "Llei orgànica 1/2004 de violència de gènere") i està ampliant continuament el marc legislatiu i polític per augmentar el compliment del Conveni d'Istanbul. L'enfocament adoptat continua sent integral, sensible al gènere i centrat en la víctima, en línia amb els principis del Conveni d'Istanbul, la qual cosa el GREVIO constata amb satisfacció.

3. Entre els avenços legislatius esdevinguts des de l'avaluació de referència d'Espanya del GREVIO l'any 2020, el GREVIO acull amb especial satisfacció la introducció de la Llei orgànica 2/2020, que erradica l'esterilització forçada o no consentida de les persones amb discapacitat incapacitades legalment, la Llei orgànica 3/2020, d'educació, que proporciona un marc per millorar de la prevenció de la violència envers les dones en l'àmbit educatiu, i la Llei orgànica 8/2021, de protecció integral de la infància i l'adolescència contra la violència (d'ara endavant, "Llei orgànica 8/2021, de protecció de la infància", també coneguda com a "LOPIVI"), que va introduir diversos canvis importants encaminats a augmentar la protecció dels infants exposats a violència envers les dones.²

4. A més, arran d'un moviment social ampli que reclamava més protecció per a les dones contra la violència sexual, Espanya va adoptar una llei pionera sobre violència sexual (Llei orgànica 10/2022 de garantia integral de la llibertat sexual, d'ara endavant "Llei orgànica 10/2022 de llibertat sexual") que tipifica com a delictes tot acte sexual amb una persona que no ha consentit lliurement, un avenç que també es va elogiar pel Comitè de les Parts del Conveni d'Istanbul en les conclusions sobre l'aplicació de les recomanacions adoptades respecte d'Espanya.³ La llei contempla la violació i la violència sexual, així com la mutilació genital femenina (MGF), el matrimoni forçat, l'assetjament sexual, la violència sexual envers menors, el tràfic d'éssers humans amb finalitats d'explotació sexual i la violència sexual envers les dones comesa en l'àmbit digital. Crea el delictes de "feminicidi sexual". A més d'introduir un canvi de paradigma en la definició i l'enfocament jurídic de la violència sexual, la llei ofereix un marc integral per prevenir i combatre la violència sexual i proporcionar protecció i reparació a les víctimes de violència sexual.

5. A més, el GREVIO observa amb interès els esforços en curs per ampliar les definicions existents de violència envers les dones. Algunes lleis autonòmiques s'han modificat per incloure més formes de violència de gènere envers les dones, com ara la violència institucional, la violència obstètrica, la violència de segon ordre,⁴ la violència envers les dones en la política o la violació de la salut i els drets sexuals i reproductius de les dones. Els debats en curs al voltant de la noció de violència institucional en particular tenen com a objectiu captar el ventall de factors que poden conduir a la victimització secundària de les dones quan estan

2. La llei també preveu, entre altres coses, que les autoritats prestin atenció específica i suport als infants exposats a la violència en la parella, que s'elaborin protocols perquè els professionals de l'educació puguin fer front a l'abús, el maltractament, la violència de gènere i sexual, i que els serveis a les dones les víctimes de violència intervinguin en casos de sospita de violència envers els infants.

3. Conclusions sobre l'aplicació de les recomanacions adoptades respecte d'Espanya del Comitè de les Parts del Conveni d'Istanbul, adoptades el 31 de maig de 2024.

4. La Llei 5/2018 de Catalunya defineix la violència de segon ordre com "la violència física o psicològica, les represàlies, les humiliacions i la persecució exercides contra les persones que donen suport a les víctimes de violència de gènere. Inclou els actes que impedeixen la prevenció, la detecció, l'atenció i la recuperació de les dones en situació de violència de gènere".

contacte amb les autoritats, des dels proveïdors de serveis fins a les forces de l'ordre i la judicatura, i a revelar maneres en què un sistema concebut per protegir les dones pot, de vegades, tornar-se contra elles i sotmetre-les a més violència.⁵

6. Aquests avenços legislatius demostren la voluntat continuada de les autoritats espanyoles d'impulsar la seva acció per prevenir i combatre la violència envers les dones i comprometre's amb els principis bàsics del Conveni d'Istanbul. No obstant això, el GREVIO considera que és essencial centrar-se en l'aplicació plena de l'extens marc jurídic i polític existent i dotar de sentit pràctic els drets i la protecció atorgats a totes les dones i nenes per les lleis vigents i el sistema de protecció desenvolupat durant les dues darreres dècades.

L'auge del discurs que s'oposa a la promoció de la igualtat de gènere i nega la violència envers les dones

7. Creixen a Espanya els discursos que neguen l'existència de la violència envers les dones i qüestionen la necessitat de polítiques que promoguin la igualtat de gènere i combatin la violència envers les dones, un fenomen que es pot presenciar en el context d'intents més amplis de retrocés dels drets de les dones en molts països, però que el GREVIO ha observat que afecta negativament les fites de la igualtat de gènere a Espanya. La informació de què ha adquirit coneixement indica que aquests discursos han tingut un impacte particular en els homes joves.⁶ Una enquesta d'opinió de 2023 va revelar que el 65 % dels joves d'entre 18 i 24 anys considerava que les desigualtats de gènere eren petites o inexistents, i el 52% consideraven que les polítiques de qualitat de gènere havien anat massa lluny i discriminaven els homes.⁷

8. El GREVIO li preocupa que la prevalença d'aquestes opinions entre els joves constitueixi una amenaça per als assoliments de les dues últimes dècades en l'àmbit de la promoció de la igualtat de gènere i la prevenció i la lluita contra la violència envers les dones. Considera essencial que es freni la propagació d'actituds que creen un sentiment de superioritat i de dret que, en última instància, pot servir de brou de cultiu per a delictes sexuals, perpetrats cada cop més per homes i nois joves.

Violacions en grup i la violència sexual envers dones joves i el paper de la pornografia violenta

9. En els darrers anys, s'han denunciat diversos casos sonats de violència sexual comesos per dos o més homes contra dones joves. Tot i que les dades disponibles indiquen un augment del nombre d'aquests casos, especialment de les violacions comeses per dos o més autors, sembla que la proporció d'aquests delictes en el nombre total de delictes de violència sexual no ha evolucionat de manera significativa.⁸ Tanmateix, el GREVIO observa amb preocupació que tant els autors com les víctimes de violacions en grup i agressions sexuals en grup són sovint molt joves, moltes vegades menors d'edat, i que aquests delictes solen implicar l'ús de la violència física.⁹ La tendència es produeix en un context marcat per un augment global dels delictes sexuals comesos per menors i de la violència sexuals comesa en l'àmbit digital.¹⁰ En reacció a aquesta situació, l'any 2024, les autoritats van elaborar un projecte de llei de protecció de menors en entorns digitals.¹¹

10. L'impacte de la pornografia violenta en els joves que cometen aquests delictes s'està posant cada vegada més en relleu a Espanya i en altres llocs. El consum de pornografia (violenta) per part de nens i joves adults està cada vegada més relacionat amb els índexs creixents de violència sexual envers nenes i dones joves. Els infants i els joves adults que en miren i en comparteixen sense la capacitat de contextualitzar o comprendre el que veuen és un fenomen que el GREVIO també

5. Vegeu també l'article 31, Custòdia, drets de visita i seguretat.

6. Informació rebuda durant la visita d'avaluació. Vegeu també l'article 12, Obligacions generals en matèria de prevenció.

7. Centre d'Investigacions Sociològiques (Centro de Investigaciones Sociológicas, CIS), "Percepcions sobre la igualtat entre homes i dones i estereotips de gènere", novembre de 2023, publicat l'abril de 2024.

8. De 371 violacions grupals el 2016 a 632 el 2022. Vegeu Ministeri de l'Interior, "Informe sobre delictes contra la llibertat sexual a Espanya", 2022.

9. Vegeu Ministeri de l'Interior, "Violencia sexual ejercida en grupo, Análisis epidemiológico y aspectos criminológicos en España", 2023.

10. Vegeu RTVE: "La Fiscalía alerta de un 'preocupante' aumento, del 45%, de las agresiones sexuales de menores en 2022", 7 de setembre de 2023.

11. Projecte de llei orgànica de protecció del menor en entorns digitals, resolució del Diari Oficial de 10 de febrer de 2024.

observant en altres parts del conveni.¹² La recerca confirma que la pornografia pot tenir efectes devastadors en la ment dels infants, i estableix un vincle amb el comportament sexual nociu dels infants.¹³ Això s'agreuja quan l'accés a debats contextualitzats sobre sexualitat, igualtat de gènere, rols de gènere no estereotipats, respecte mutu, violència de gènere envers les dones i el dret a la integritat personal és limitat.

11. Atès que cada vegada més infants, adolescents i adults joves consumeixen pornografia, inclosa la pornografia violenta, són vitals les mesures de salvaguarda i la conscienciació dels pares sobre l'accessibilitat de la pornografia en línia, el seu efecte nociu en la ment dels infants i el seu impacte perjudicial en la seva capacitat per establir relacions sexuals sanes i basades en el consentiment. El GREVIO manifesta preocupació pel dany que l'exposició a la pornografia pot causar als nens i nenes i a la seva capacitat per establir relacions sanes, i considera de gran importància que s'abordin aquests vincles en estratègies més àmplies de prevenció de la violència sexual.

Reptes relacionats amb el nombre creixent d'arribades de sol·licitants d'asil a Espanya

12. Espanya ha rebut un nombre sense precedents de sol·licituds d'asil en els darrers anys, fet que agreuja els reptes existents.¹⁴ Es tracta, entre d'altres, de l'accés de les dones al procediment d'asil i a un allotjament segur i la identificació de les dones sol·licitants d'asil que necessiten protecció contra la violència de gènere envers les dones.¹⁵ A més del nombre creixent de sol·licitants d'asil, el país també ha concedit protecció temporal a unes 200.000 persones que fugen de la guerra d'agressió de Rússia contra Ucraïna,¹⁶ fet que el GREVIO acull amb satisfacció. Gairebé la meitat de les persones que arribaven d'Ucraïna eren dones. Es va dissenyar un procediment de reconeixement específic per a les persones que poguessin haver estat víctimes de violència sexual o tràfic d'éssers humans, la qual cosa els permet l'accés als serveis de suport.

13. El GREVIO observa amb preocupació que els llargs retards en l'accés al procediment d'asil continuen privant les dones sol·licitants d'asil de serveis de suport i les fa molt vulnerables a la violència de gènere envers les dones.¹⁷ Es continuen denunciant greus llacunes pel que fa a les instal·lacions d'allotjament, les quals no solen oferir una protecció adequada contra la violència envers les dones; en particular, després de l'augment de les arribades per mar. La detecció de vulnerabilitats és un altre motiu de preocupació, també pel que fa a la identificació de víctimes de violència de gènere. El 2021 es van adoptar dos protocols per millorar la identificació i el suport a les dones víctimes de violència de gènere, respectivament, per a la violència en la parella als centres d'acollida d'asil i, el 2023, per a totes les formes de violència de gènere en l'acollida de primera línia per a arribades per mar i per terra. El GREVIO reconeix els reptes als quals s'enfronta Espanya com a país de primera arribada de sol·licitants d'asil i els esforços fets per afrontar la situació. Considera, però, que és essencial engegar procediments d'identificació i mecanismes de derivació eficaços i amb perspectiva de gènere per a les dones víctimes de totes les formes de violència de gènere als serveis que les proporcionin protecció i suport efectius.

---

12. Vegeu, per exemple, el primer informe temàtic del GREVIO sobre Àustria, adoptat el 21 de juny de 2024. Vegeu també el Comissionat del Regne Unit per a la Infància, a "Evidence on pornography's influence on harmful sexual behavior between children" (2023), disponible a: <https://assets.childrenscommissioner.gov.uk/wpuploads/2023/05/Evidence-on-pornographys-influence-on-harmful-sexual-behaviour-among-children.pdf>.

13. Ibídem, Comissionat del Regne Unit per a la Infància.

14. 163.220 persones van sol·licitar asil a Espanya el 2023, la qual cosa representa un 37 % més que el 2022 i el nombre més alt de sol·licituds d'asil registrades fins ara; vegeu Oficina d'Asil i Refugi, Dades i informació estadística: <https://proteccion-asilo.interior.gob.es/es/datos-e-informacion-estadistica/ultimos-datos/>.

15. Conclusions sobre l'aplicació de les recomanacions adoptades respecte d'Espanya del Comitè de les Parts del Conveni d'Istanbul, adoptades el 31 de maig de 2024.

16. 194 953 des de març de 2022; vegeu: <https://proteccion-asilo.interior.gob.es/es/datos-e-informacion-estadistica/informacion-estadistica-en-format-reutilizable/>.

17. Vegeu també l'article 20, Serveis generals de suport.

II. Canvis en definicions, polítiques globals i coordinades, finançament i recopilació de dades en els àmbits de la violència envers les dones i la violència domèstica

14. El capítol I del Conveni d'Istanbul estableix els principis generals que s'apliquen a tots els articles substantius continguts en els capítols II a VII i, per tant, fixen les bases per a una resposta integral i adequada que garanteixi la prestació de suport, protecció i justícia per a totes les dones i nenes que estan en risc de patir violència de gènere o que n'han patida. Inclouen, entre altres coses, que és un dret humà fonamental per a tothom, especialment per a les dones, viure una vida sense violència tant en l'esfera pública com en l'esfera privada, que el conveni s'ha d'aplicar sense discriminació per cap motiu i que s'han de tenir en compte el potencial i els efectes de les múltiples formes de discriminació. També estableixen que cal integrar la perspectiva de gènere en l'aplicació del Conveni i en avaluar-ne l'impacte. El capítol II del Conveni d'Istanbul estableix el requisit fonamental per a una resposta holística a la violència envers les dones: la necessitat de polítiques estatals eficaces, globals i coordinades arreu de l'Estat, sustentades per les estructures institucionals, financeres i organitzatives necessàries.

Definicions (article 3)

15. L'article 3 del Conveni d'Istanbul estableix definicions clau dels conceptes que són fonamentals per aplicar-lo. "Violència envers les dones" són "tots els actes de violència de gènere que tinguin com a resultat danys o patiments físics, sexuals, psicològics o econòmics a les dones o puguin provocar-ne, incloses les amenaces d'aquests actes, la coacció o la privació arbitrària de la llibertat, tant si es produeixen en la vida pública com si es produeixen en la privada". Per "violència domèstica, en canvi, cal entendre "tots els actes de violència física, sexual, psicològica o econòmica que es produeixin dins de la unitat familiar o domèstica o entre cònjuges o parelles del passat o del present, independentment que l'agressor comparteixi residència amb la víctima o l'hagi compartida". La definició de "violència de gènere envers les dones" prevista en l'apartat d de l'article 3 vol garantir més claredat sobre la naturalesa de la violència coberta, tot explicant que es tracta de "violència envers una dona pel fet de ser-ne o que afecta les dones de manera desproporcionada".

16. Com va observar el GREVIO en l'informe d'avaluació de referència, a Espanya coexisteixen diverses lleis autonòmiques de violència envers les dones que cobreixen diferents formes de violència envers les dones a cada comunitat autònoma,¹⁸ a més de dues lleis orgàniques d'àmbit estatal (la Llei orgànica 1/2004, de violència de gènere, i la recentment aprovada Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual) que defineixen, respectivament, la violència en la parella i la violència sexual. El GREVIO constata amb interès que s'han modificat lleis autonòmiques per incloure-hi noves formes de violència de gènere, més enllà de la violència domèstica.¹⁹

17. Tanmateix, el GREVIO observa que la coexistència de diferents lleis que aborden diferents formes de violència envers les dones a escala estatal i autonòmica i diferents marcs normatius i polítiques continua donant lloc a discrepàncies en l'aplicació del Conveni d'Istanbul a tot el territori.²⁰ Observa amb preocupació que les diferències persistents entre comunitats autònomes donen lloc a diferents graus de protecció i suport a les dones víctimes de violència, segons el lloc on aquestes resideixin. Les autoritats espanyoles van informar el GREVIO que, a causa del sistema de divisió de competències legislatives, no està prevista l'harmonització de les definicions existents.

18. El GREVIO observa amb preocupació que això pot tenir greus ramificacions per a les víctimes de violència domèstica. Hi ha regions, per exemple, que inclouen en les seves definicions oficials la violència econòmica, mentre que

---

18. Totes les comunitats autònomes han adoptat lleis autonòmiques sobre igualtat de gènere i violència envers les dones.

19. Vegeu, per exemple, la Llei 17/2020, de 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència de gènere de la Comunitat Autònoma de Catalunya.

20. Vegeu l'article 7, Polítiques integrals i coordinades, i l'article 18, Protecció i suport, Obligacions generals.

que n'hi ha que no ho fan.²¹ Tot i que agraeix el fet que aquest és un concepte que cada vegada es té més en compte en les decisions judicials sobre violència en la parella, el GREVIO assenyala la importància d'harmonitzar les definicions i els enfocaments per garantir nivells coherents de protecció i suport arreu del país.²² En aquest context, el GREVIO veu bé que l'Estratègia estatal de lluita contra la violència de gènere (2022-2025) contingui diverses definicions de treball, incloses les de formes de violència com ara la violència econòmica, la violència vicària, la violència institucional o la violència facilitada per la tecnologia. Considera important garantir-ne l'ús coherent arreu del país.

19. En vista del creixent discurs que nega la naturalesa de gènere de la violència envers les dones i que qüestiona la necessitat de polítiques específiques per prevenir i combatre la violència envers les dones, és encara més important disposar d'un marc legislatiu i polític sòlid basat en una comprensió de gènere de la violència envers les dones, tal com propugna el Conveni d'Istanbul.²³ L'enfocament pioner per prevenir i combatre la violència de gènere adoptat per Espanya fa dues dècades ha donat lloc a avenços substancials en la protecció de les dones contra la violència de gènere. És crucial continuar consolidant aquestes fites i protegir-los contra qualsevol regressió.

20. Reconeixent els progressos fets en l'harmonització de les definicions amb els requisits del Conveni d'Istanbul, però observant les variacions persistents entre les regions, el GREVIO anima les autoritats espanyoles a adoptar mesures legislatives noves o d'una altra mena per garantir més harmonització de les definicions de les formes de violència envers les dones contemplades en el Conveni d'Istanbul que s'utilitzen a Espanya amb les definicions previstes a l'article 3 del Conveni.

B. Polítiques globals i coordinades (article 7)

21. L'article 7 del Conveni d'Istanbul exigeix a les parts que adoptin mesures coordinades i globals per prevenir i combatre totes les formes de violència envers les dones. Les polítiques han de garantir una cooperació efectiva i situar els drets de les víctimes en el seu centre. Això inclou tenir en compte i abordar les circumstàncies i barreres específiques que les dones exposades o en risc de patir múltiples formes de discriminació experimenten,²⁴ en línia amb l'article 4, apartat 3, del conveni. Garantir la prestació de serveis, la protecció efectiva i la justícia amb una comprensió integral de les formes de discriminació que s'entrecreuen és un element fonamental per generar confiança entre totes les dones i nenes.

22. El GREVIO observa amb satisfacció que, des de l'informe d'avaluació de referència, les autoritats espanyoles han continuat desenvolupant polítiques per prevenir i combatre la violència envers les dones, fins i tot durant la pandèmia de Covid-19. El 2021, en resposta a un repunt dels casos de violència envers les dones després de la pandèmia, les autoritats van adoptar un seguit de mesures urgents com a part del pla per millorar i modernitzar la seva resposta a la violència de gènere.

23. El 2021, el compromís amb els objectius del Pacte d'Estat contra la Violència de Gènere del 2017 es va reafirmar per la majoria dels partits polítics amb representació parlamentària. La renovació del Pacte d'Estat va anar acompanyada de l'adopció, l'any 2022, del Pla conjunt plurianual en matèria de violència envers la dona (2023-2027) destinat a establir un marc estable de cooperació entre els nivells nacional i autonòmic per a l'aplicació del Pacte d'Estat, i a garantir una resposta sostenible i coordinada de totes les institucions i administracions competents. El GREVIO acull amb especial satisfacció l'adopció, com a part del Pla Conjunt Plurianual, d'un catàleg de referència de polítiques

---

21. Onze lleis autonòmiques sobre violència envers les dones inclouen una definició de violència econòmica; vegeu "Violència econòmica contra las mujeres en sus relaciones de pareja o expareja", Ministeri d'Igualtat, 2023.

22. Vegeu, per exemple, la Sentència del Tribunal Suprem 914/2021, de 17 de març de 2021, en què Tribunal Suprem

va considerar que l'impagament de les pensions alimentàries representava una forma de violència econòmica contra l'excònjuge i els seus fills.

23. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació. Vegeu també el capítol I, apartats 2 a 6.

24. Aquests inclouen, entre d'altres, dones de minories nacionals o ètniques, dones romanís, dones migrants, sol·licitants d'asil i refugiades, dones amb discapacitat, dones sense permís de residència, dones LGBTI, dones de zones rurals, dones que exerceixen la prostitució i dones amb problemes d'addicció.

i serveis en matèria de violència envers les dones, amb l'objectiu de garantir un conjunt de serveis mínims que tots els nivells administratius afectats hauran de prestar.

24. El GREVIO acull amb especial satisfacció les importants mesures adoptades per ampliar l'abast de les polítiques i els serveis a altres formes de violència envers les dones diferents de la violència de parella; en particular, la violència sexual. En resposta a les preocupacions expressades pel GREVIO en l'informe d'avaluació de referència sobre el fet que l'anterior estratègia estatal s'ocupava principalment de la violència de parella, la nova Estratègia estatal de lluita contra la violència de gènere per a 2022-2025 aborda explícitament totes les formes de violència de gènere contemplades en el Conveni d'Istanbul. A més, rere l'entrada en vigor de la Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual, es va adoptar un pla estratègic de prevenció de la violència sexual per a 2023-2027, elaborat pel Ministeri de l'Interior i que abasta tots els nivells de l'administració. El juny de 2024 es va crear l'Oficina Nacional contra la Violència Sexual (ONVIOS) per aplicar, coordinar i supervisar la posada en funcionament de les mesures contingudes en el Pla Estratègic de Prevenció de la Violència Sexual. Els serveis existents com el telèfon d'atenció 016 i eines institucionals clau com ara l'Observatori Estatal de la Violència envers les Dones també han ampliat les competències per cobrir totes les formes de violència envers les dones.

25. A més, el GREVIO acull amb satisfacció el fet que, des del 2020, les autoritats espanyoles hagin reforçat el seu enfocament per garantir la protecció i el suport a les dones i nenes víctimes en risc de formes interseccionals de discriminació. Diverses lleis i polítiques consagren plenament el principi d'interseccionalitat en la prevenció i la lluita contra la violència envers les dones. És, en particular, el cas de l'Estratègia estatal de lluita contra la violència de gènere per a 2022-2025, que reconeix com a concepte clau la necessitat d'adaptar la resposta de les autoritats a les necessitats específiques de les dones exposades a discriminació interseccional o en risc d'estar-hi. A més, el GREVIO observa amb satisfacció que les estratègies nacionals dirigides a grups de població concrets, com l'Estratègia nacional d'igualtat, inclusió i participació de la població romaní (2021-2030) i l'Estratègia espanyola per a la discapacitat (2022-2030), l'Estratègia per a l'erradicació de la violència envers la infància i l'adolescència i l'Estratègia nacional de lluita contra el sensellarisme a Espanya 2023-2030 inclouen un enfocament específic en la lluita contra la violència envers les dones pertanyents a aquests grups de població.²⁵

26. En la pràctica, però, el GREVIO observa que les dones víctimes de violència de gènere i les dones exposades a discriminació interseccional continuen topant amb dificultats significatives per accedir a la protecció i al suport, una qüestió que també va plantejar el Comitè de les Parts del Conveni d'Istanbul en les conclusions sobre l'aplicació de les recomanacions adoptades en relació amb Espanya.²⁶ El GREVIO observa amb preocupació especial que les dones immigrants i les dones amb discapacitat estan desproporcionadament representades entre les víctimes de la violència de gènere.²⁷ Les dones que viuen en zones rurals també figuren desproporcionadament representades entre les víctimes de la violència de gènere.²⁸ Els representants de les ONG que treballen amb aquests grups de dones han expressar preocupació per la manca d'aplicació de les polítiques existents en totes les poblacions i grups demogràfics. A més, molts professionals semblen mostrar una comprensió d'un sol aspecte de la interseccionalitat, la qual cosa redueix l'atenció a un únic factor de discriminació en lloc d'abordar, en les seves respostes a casos individuals, les múltiples i entrecruades formes de discriminació que pateixen o a les quals estan exposades moltes dones.²⁹ Això és especialment pronunciat en el cas de les dones migrants, les dones que exerceixen la prostitució, les dones LGBTI o les dones amb discapacitat que són víctimes de la violència de gènere i es veuen afectades per més d'un aspecte de la discriminació. Per això, el GREVIO

25. L'Estratègia nacional contra el sensellarisme (2022-2030) també destaca el vincle entre la violència de gènere.

26. Conclusions sobre l'aplicació de les recomanacions adoptades respecte d'Espanya del Comitè de les Parts del

---

Conveni d'Istanbul, adoptades el 31 de maig de 2024.

27. Les dones nascudes en un altre país van representar el 43 % de les víctimes d'assassinats per raó de gènere el 2023, el 32,7% el 2022 i el 45% el 2021 (Estadístiques de la Delegació del Govern per a la Violència de Gènere). L'any 2023, el 35% dels procediments tramitats pels jutjats especialitzats en violència de gènere van afectar dones estrangeres (Consell General del Poder Judicial, Informe Anual de Violència de Gènere 2023). Per a dones amb discapacitat, vegeu "Informe sobre violència contra las mujeres con discapacidad a partir de la explotación de los datos de la macroencuesta de violencia contra la mujer 2019 de la DGVG", Fundación CERMI Mujeres, 2022.

28. Dels 50 femicidis registrats el 2022, 15 es van cometre contra dones que vivien en ciutats i pobles de menys de 20.000 habitants, Fiscalia General, Memòria per al Govern de 2023.

29. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació. Vegeu també l'article 22, Serveis de suport especialitzats.

que es reconeguin les múltiples i interrelacionades formes de discriminació a les quals poden estar exposades les dones de diversos orígens per garantir-los l'accés a la protecció i el suport.³⁰

27. Malgrat els esforços per millorar la coordinació de la resposta a la violència envers les dones a escala nacional, el GREVIO constata una manca de coordinació persistent entre els nivells nacional, autonòmic i local i entre les comunitats autònomes. Diversos interlocutors representants d'organitzacions de la societat civil que es van reunir amb el GREVIO han destacat la manca de prioritats en l'aplicació del Pacte d'Estat com un dels motius de l'aplicació desigual i incompleta del pacte en les diferents regions. A més, sembla que les 19 Unitats de Coordinació contra la Violència envers la Dona (UCVM), que exerceixen un paper clau en la coordinació de l'acció de les autoritats estatals en l'àmbit de cada comunitat autònoma, necessitarien més recursos per poder desenvolupar la seva tasca amb més eficàcia.³¹

28. En resum, al GREVIO li preocupa que, malgrat les polítiques de gran abast sobre diferents formes de violència envers les dones, les respostes individuals a les dones víctimes de violència puguin mancar d'eficàcia, ja que varien segons les regions i es veuen afectades per una coordinació insuficient.

29. Un altre tema de preocupació que s'ha posat en coneixement del GREVIO és la manca persistent d'avaluació de les nombroses polítiques i programes importants adoptats i aplicats a Espanya durant les dues últimes dècades. El GREVIO assenyala en aquest context que, l'any 2023, l'aplicació del Pacte d'Estat contra la Violència de Gènere per al període 2018-2022 es va avaluar per la Delegació del Govern per a la Violència de Gènere.³² Va ser la primera avaluació feta des de l'aprovació del Pacte d'Estat el 2017, ja que, en absència d'indicadors i de repartiment de responsabilitats a les diferents parts interessades, la comissió parlamentària encarregada de supervisar i avaluar-ne l'aplicació no havia pogut complir de manera exhaustiva aquesta tasca. Per tant, el GREVIO celebra que la nova Estratègia estatal de lluita contra la violència de gènere (2022-2025) inclogui indicadors i un sistema d'avaluació periòdica. Així mateix, pren nota amb interès de la posada en marxa per part del Ministeri d'Igualtat d'un sistema informàtic d'avaluació de l'aplicació del Pacte d'Estat i del catàleg de referència de polítiques i serveis públics comú a tots els nivells competencials.³³ Malgrat aquests avenços positius, al GREVIO li preocupa que la manca d'avaluació sistemàtica, exhaustiva i independent de les lleis, polítiques i mesures per combatre la violència envers les dones sembla ser un repte substancial a tot el país, cosa que dificulta obtenir una visió general de la seva eficàcia i de qualsevol dificultat que s'hagi de solucionar, una preocupació que també va destacar el Tribunal de Comptes espanyol el 2023.³⁴

30. A més, el GREVIO vol fer èmfasi en la important contribució que les organitzacions de la societat civil implicades en la prevenció i la lluita contra la violència exercida envers les dones poden aportar a l'avaluació de les polítiques existents, així com en l'elaboració de polítiques, pels seus coneixements especialitzats i experiència de treball amb dones víctimes de la violència de gènere. Els representants de les ONG de defensa dels drets de la dona van transmetre al GREVIO la preocupació per les limitades possibilitats que tenien de cooperar amb les autoritats en aquestes qüestions, destacant la falta de canals institucionalitzats per participar-hi amb regularitat. Això es va posar especialment en relleu en el cas de les ONG que treballen directament amb dones víctimes exposades a formes de discriminació interrelacionades.

---

30. Vegeu també: Lorena Sosa i Ruth M. Mestre i Mestre, Ensuring the non-discrimination implementation of measures against violence against women and domestic violence: Article 4, paragraph 3, of the Istanbul Convention, Consell d'Europa, 2022.

31. Tribunal de Comptes d'Espanya, Informe núm. 1536, 2023, II.1.4.

32. Vegeu <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/pacto-de-estado-contra-la-violencia-de-genero-2/informe-de-evaluacion-del-pacto-de-estado-contra-la-violencia-de-genero/>.

33. Vegeu l'article 18, Protecció i suport, Principis generals.

34. Tribunal de Comptes d'Espanya, Informe núm. 1536 (Informe de fiscalización de las actuaciones para la prevención integral de la violencia de género, 2018-2022, 2023, Recomendación 4).

31. El GREVIO anima encaridament les autoritats espanyoles a intensificar els esforços per garantir una aplicació coherent de les polítiques existents per prevenir i combatre la violència de gènere envers les dones a escala nacional, autonòmica i local; en particular:

- a. garantint l'aplicació de polítiques i mesures destinades a satisfer les necessitats específiques de les dones víctimes de violència exposades a la discriminació interseccional;**
- b. avaluant periòdicament les seves polítiques amb l'objectiu d'assolir l'enfocament polític global i coordinat que el Conveni d'Istanbul exigeix. Aquestes avaluacions s'han de dur a terme basades en indicadors predefinitos per avaluar-ne l'impacte i garantir que l'elaboració de polítiques es basi en dades fiables;**
- c. garantir la participació periòdica de les ONG que treballen amb dones víctimes de la violència de gènere, en l'elaboració de polítiques i, també, en el seguiment i l'avaluació de polítiques i mesures.**

C. Recursos financers (article 8)

32. L'article 8 del Conveni d'Istanbul té com a objectiu garantir l'assignació dels recursos financers i humans adequats per a les activitats fetes per les autoritats públiques i per les organitzacions no governamentals i de la societat civil corresponents.³⁵

33. El GREVIO acull amb especial satisfacció el fet que, des del seu informe d'avaluació de referència, l'assignació de fons per prevenir i combatre la violència envers les dones hagi continuat augmentant de manera constant. La quota del pressupost del Ministeri d'Igualtat destinada a combatre la violència envers les dones va passar de 160 milions d'euros a 320 milions d'euros entre el 2020 i el 2023. Els fons assignats a les comunitats autònomes per aplicar el Pacte d'Estat contra la Violència de Gènere van augmentar dels 200 milions d'euros anuals fins als 240 milions d'euros el 2023 i un total de 2 308 milions d'euros s'han destinat a l'aplicació de l'Estratègia estatal de lluita contra la violència de gènere, un augment substancial respecte a l'anterior estratègia nacional de lluita contra la violència de gènere.³⁶ A més, el GREVIO celebra que Espanya destinés part dels fons de la UE destinats a les mesures de recuperació post-Covid-19 a accions específiques contra la violència de gènere.³⁷ A més, constata amb satisfacció que, des de l'any 2022, s'utilitza el pressupost de gènere en l'elaboració del pressupost de l'Estat.³⁸

34. No obstant això, el GREVIO lamenta que l'impacte en la pràctica de la important inversió feta per les autoritats espanyoles per respondre a la violència envers les dones s'hagi vist limitat per la manca de prioritització en l'ús dels fons destinats a l'aplicació del Pacte d'Estat. Com ja es va destacar en l'avaluació de referència del GREVIO, aquesta llacuna va donar lloc a mesures fragmentades i nivells de protecció desiguals i va dificultar la rendició de comptes en relació amb l'ús dels fons, en particular els transferits a les autoritats autonòmiques i locals.³⁹ Lamentablement, els problemes persisteixen. A més, la informació posada en coneixement del GREVIO indica que, si bé el finançament de les autoritats estatals ha augmentat, hi ha autoritats autonòmiques que han reduït la inversió financera pròpia en accions per combatre la violència envers les dones.⁴⁰ El GREVIO considera essencial garantir que es proporcionin més orientació a les autoritats autonòmiques i locals, combinant la necessitat d'establir accions i despeses prioritàries d'acord amb el Pacte d'Estat i la Convenció d'Istanbul i amb l'objectiu de satisfer les necessitats específiques de les diferents comunitats autònomes.⁴¹

35. Informe explicatiu del Conveni d'Istanbul, apartat 66.

36. Vegeu l'informe estatal, 23-24.

37. A través del programa "Spain protects you against male violence".

38. La Llei 11/2020, de pressupostos generals de l'Estat, va introduir l'obligació d'informar sobre l'impacte de gènere.

39. Vegeu l'article 7, Polítiques globals i coordinades.

40. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

41. L'any 2022 es va publicar una guia per a les autoritats autonòmiques i locals sobre com sol·licitar fons en el marc del Pacte d'Estat. Es limita, però, als aspectes tècnics del procediment; vegeu Ministeri d'Igualtat, Guia per a la presentació de la justificació de les transferències a les entitats locals per al desenvolupament del pacte d'estat contra la violència de gènere, 2022.

35. Pel que fa als fons assignats a les ONG que treballen en l'àmbit de la violència envers les dones, al GREVIO manifesta preocupació pel fet que, malgrat l'augment general de les subvencions concedides a les ONG, el sistema continuï afavorint les organitzacions més grans en detriment de les ONG de base comunitària més petites, que tenen experiència directa de treball amb dones víctimes de la violència.⁴² Això afecta especialment les organitzacions que treballen amb dones immigrants i refugiades, dones de zones rurals, dones LGBTI i dones que treballen en formes de violència com ara el matrimoni forçat i la MGF. A més, al GREVIO li preocupa que, atès que sovint hi ha retards en l'arribada dels fons del Pacte d'Estat a les autoritats autonòmiques i locals, la subcontractació de les ONG proveïdores de serveis a través de licitació pública es produeixi molt a finals d'any, la qual cosa provoca greus dificultats pràctiques per a aquestes ONG. pel que fa a garantir la continuïtat dels serveis que presten. La dificultat es veu agreujada pel fet que el finançament sovint s'atorga per a períodes breus (un any), tot i que hi ha regions que han ampliat la durada de les subvencions.⁴³

36. Tal com se subratlla a l'informe d'avaluació de referència del GREVIO, els serveis especialitzats es continuen prestant majoritàriament a través d'ONG, sobre la base de la contractació pública. El GREVIO constata amb preocupació que les condicions laborals del personal d'aquests serveis solen ser precàries. Això sembla derivar en gran part del fet que les licitacions públiques continuen afavorint els licitadors més baixos, i així s'obliga els proveïdors de serveis a reduir els costos de personal i també la qualitat dels serveis proposats. Com se subratlla en l'informe d'avaluació de referència del GREVIO, aquest enfocament també condueix sovint a afavorir les organitzacions no especialitzades en detriment de les organitzacions amb un profund coneixement i experiència en el treball amb dones víctimes de la violència.⁴⁴ Tot i que en diverses regions es dona prioritat als requisits qualitius en les contractacions públiques, no passa el mateix a totes les regions.

37. Finalment, el GREVIO pren nota amb preocupació de la informació que se li va comunicar, que apunta a una disminució, en algunes regions, dels fons destinats a organitzacions de drets de les dones, incloses les organitzacions que ofereixen serveis essencials de suport especialitzat. Els motius esmentats estan relacionats amb el discurs que nega la naturalesa de gènere de la violència envers les dones i, per tant, la necessitat d'aquests serveis.⁴⁵

38. Tot i que reconeix l'assignació substancial de fons per prevenir i combatre la violència envers les dones a Espanya, el GREVIO anima les autoritats espanyoles a prendre mesures per establir prioritats i objectius de despesa; en particular:

- a. reforçar les orientacions proporcionades a les autoritats locals i autonòmiques sobre l'ús dels fons rebuts per a l'aplicació del Pacte d'Estat contra la Violència de Gènere;**
- b. garantir un finançament adequat i sostenible per a les ONG de dones que gestionen serveis de suport especialitzats per a dones víctimes de totes les formes de violència, incloses les ONG més petites de base comunitària, mitjançant oportunitats de finançament que permetin la prestació continuada de serveis, com ara subvencions a llarg termini. Els procediments de contractació d'aquests serveis haurien d'incloure, com a criteris de selecció, requisits qualitius com ara la necessitat de garantir un enfocament sensible al gènere de la violència envers les dones i la violència domèstica, així com experiència en la prestació de serveis.**

D. Recopilació de dades (article 11)

39. Prevenir i combatre la violència envers les dones i la violència domèstica requereix l'elaboració de polítiques basades en proves. La recopilació de dades sistemàtiques i comparables de totes les fonts administratives rellevants és crucial en aquest sentit, com també ho és la informació sobre la prevalença de totes les formes de violència envers les dones.

40. Des del procediment d'avaluació de referència, Espanya ha continuat recopilant i publicant un ampli ventall de dades sobre violència envers les dones, la qual cosa el GREVIO elogia. La riquesa de les dades disponibles

---

42. Un augment del 7,7% entre 2022 i 2023; vegeu l'informe estatal, 48.

43. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació. A Catalunya, es va informar el GREVIO que ara es concedeixen fons per períodes de dos anys.

44. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

45. Vegeu la presentació de l'ONG de la Plataforma CEB Ombra Cedaw-Estambul-Pequín de CEB, desembre de 2023, 29-30.

és clau per analitzar l'impacte de les lleis i polítiques destinades a combatre la violència envers les dones i la seva millora constant. El subministrament d'aquestes dades també té un paper cabdal en la conscienciació de la societat sobre aquest problema. El GREVIO observa amb especial interès l'ús des del 2022 del terme "femicidi", que amplia la definició utilitzada anteriorment d'assassinats de dones per raó de gènere, un terme que el GREVIO també utilitza. El GREVIO acull amb satisfacció l'evolució dels últims anys que ha portat a l'ampliació d'aquesta definició per incloure ara els assassinats comesos per parelles íntimes i membres de la família i els comesos fora d'aquests contextos, els assassinats relacionats amb la violència sexual i els feminicidis "vicaris",⁴⁶ inclosos els d'infants.⁴⁷ El GREVIO també observa amb satisfacció la informació que indica una disminució del nombre de feminicidis, de 71 el 2003 a 49 el 2021 i el 2022. El 2023, però, es van registrar 58 feminicidis.⁴⁸

41. Tot i que cada vegada hi ha més informació sobre el nombre de víctimes de violència sexual,⁴⁹ el GREVIO assenyalava que les dades sobre la MGF i el matrimoni forçat encara no estan disponibles per al públic.⁵⁰ La MGF i el matrimoni forçat són delictes contemplats per la Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual, sobre la qual s'ha de dur a terme una recopilació de dades addicional.⁵¹

1. Forces i cossos de seguretat i sector judicial

42. Com va observar el GREVIO en l'informe d'avaluació de referència, els sectors policial i judicial han anat recopilant una àmplia gamma d'informació sobre la violència envers la dona. Això inclou, des del 2023, els nens exposats a la violència de gènere.⁵² El Consell General del Poder Judicial (CGPJ) també continua aportant informació actualitzada sobre la violència en la parella. Les dades disponibles inclouen les taxes d'enjudiciament i condemna, el nombre d'ordres d'allunyament i protecció d'urgència dictades, les sancions imposades per incompliment d'ordres i informació sobre el nombre de mesures de protecció que han comportat la suspensió dels drets de custòdia o de visita. També es disposa d'informació sobre el nombre de dones víctimes d'assassinats per raó de gènere que han rebut una ordre de protecció. A més, la Fiscalia recull i publica de manera periòdica dades, que inclouen dades sobre feminicidis i intents de feminicidis, violència sexual en les relacions de parella i víctimes col·laterals que van ser assassinades (parents o amics de la víctima). Aquestes dades estan desagregades per discapacitat i origen de la víctima. L'any 2022 també es va crear un portal web que presenta dades oficials sobre la violència de gènere envers les dones.⁵³ Tot i que celebra la riquesa de dades sobre el procediment judicial, el GREVIO lamenta que, tanmateix, continuï sent impossible fer un seguiment dels casos de violència envers les dones des de la denúncia a les autoritats policials fins a la decisió judicial, excepte en el cas dels feminicidis. El GREVIO també observa que la fragmentació de la recopilació de dades entre diverses institucions dificulta l'obtenció d'una visió global de la situació de la violència envers les dones, fins i tot en aspectes com les taxes de desgast.⁵⁴

43. El sistema VioGén (Sistema integrat de seguiment de casos de violència de gènere) del Ministeri de l'Interior, que recopila informació sobre casos de violència en la parella, publica mensualment estadístiques de casos denunciats de violència en la parella, classificats per nivell de risc, inclòs pel que fa als nens exposats a la violència de gènere. El GREVIO observa amb interès la informació facilitada per les autoritats sobre els treballs en curs per establir un sistema de registre,

---

46. La violència "vicària" es defineix com una forma de violència envers la dona comesa contra els seus familiars, en particular els

nens, amb la finalitat de causar-los un dany. Inclou assassinats de nens o altres familiars. Vegeu l'Estratègia nacional de lluita contra la violència de gènere, 2022-2025, annex 3.

47. Els femicidis "vicaris" inclouen assassinats d'una dona o de nens per part d'un agressor per fer perjudicar una altra dona, vegeu: www.lamoncloa.gob.es/serviciosdeprensa/notasprensa/igualdad/Paginas/2021/201221-femicidios_contabilizacion.aspx.

48. Delegació del Govern per a la Violència de Gènere violència de gènere, Butlletí estadístic mensual, desembre de 2023. Les ONG també recopilen dades sobre femicidis, que proporcionen xifres superiors a les estadístiques oficials, ja que inclouen els assassinats de dones que exerceixen la prostitució; vegeu <https://femicidio.net/>.

49. Vegeu en particular "Macroencuesta sobre violencia contra la mujer" (Macroenquesta sobre violència envers la dona), 2019.

50. Les autoritats espanyoles van indicar que les dades sobre aquestes formes de violència es recullen i es registren però no es publiquen de manera desagregada.

51. Llei orgànica 10/2022 de llibertat sexual, article 4.1.

52. En el context de violència en la parella i en altres circumstàncies.

53. Vegeu <https://datos.justicia.es/analisis-violencia-de-genero>.

54. Vegeu també l'article 50, Resposta immediata, prevenció i protecció.

controlar i prevenir els casos de violència sexual i fer avaluacions de riscos, després de l'aprovació de la Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual.

44. Malgrat la gran quantitat de dades facilitades pels organismes encarregats de fer complir la llei i el poder judicial sobre la violència en la parella, el GREVIO lamenta que la informació sobre violència sexual segueixi limitant-se al nombre de casos registrats per les autoritats encarregades de fer complir la llei i a les estadístiques de persones condemnades per delictes sexuals desglossades per nacionalitat, sexe i edat i sobre sentències per delictes sexuals.⁵⁵ Les autoritats han informat al GREVIO que la informació sobre el tractament dels delictes sexuals en les diferents fases del procediment judicial es registra en el sistema de registres de suport administratiu (SIRAJ). Tanmateix, aquesta informació no sembla estar disponible per als debats públics i la formulació de polítiques basades en proves. En particular, no sembla haver-hi disponible públicament informació sobre el nombre de casos denunciats que condueixen a sentències i sobre el resultat dels procediments judicials en aquest sentit, la qual cosa dificulta l'avaluació de la resposta del poder judicial a la violència sexual i la identificació de les llacunes existents. El GREVIO entén que l'aplicació plena de la Llei orgànica 10/2022 de llibertat sexual, inclosa la seva disposició sobre recerca i recopilació de dades,⁵⁶ hauria de permetre omplir la llacuna. Confia que es prendran mesures per aplicar ràpidament les disposicions pertinents de la Llei orgànica 10/2022 i desenvolupar la recopilació de dades sobre violència sexual.

2. Sector sanitari

45. Des del 2020, les autoritats espanyoles continuen recopilant informació sobre els casos de violència de gènere detectats al sistema sanitari, fet que el GREVIO agraeix. Tanmateix, com ja s'ha subratllat en l'informe d'avaluació de referència, el GREVIO considera que continua sent difícil garantir la comparabilitat de les dades recopilades per les comunitats autònomes, malgrat els esforços per millorar la normalització. A més, la informació recopilada continua sense desglossar totes les formes de violència previstes en el Conveni d'Istanbul. Les dades sobre MGF continuen sent especialment escasses.

3. Serveis socials

46. La Delegació del Govern per a la Violència de Gènere recull i publica periòdicament informació sobre l'ús de determinats serveis especialitzats; en particular, les línies d'atenció telefònica i els serveis d'informació a les víctimes. A més, s'informa sobre l'ús que les víctimes de violència de gènere fan del servei ATENPRO d'atenció telefònica d'emergència a les víctimes de violència, sobre el seguiment electrònic de les ordres de protecció⁵⁷ i sobre serveis especialitzats, com ara el nombre de places disponibles en cases d'acollida, tot i que no sembla que la informació estigui actualitzada.

47. Tanmateix, les dades recopilades sobre el nombre d'usuaris dels serveis socials no aporten informació sobre l'ús dels serveis per part de les dones víctimes de la violència de gènere.

48. **Recordant els resultats publicats en l'informe d'avaluació de referència del GREVIO i tenint en compte la necessitat que els esforços de recopilació de dades s'estenguin a totes les formes de violència previstes en el Conveni d'Istanbul, en particular la violència sexual, la mutilació genital femenina i el matrimoni forçat, el GREVIO anima encaridament a les**

---

autoritats espanyoles a què mantinguin els esforços per:

- a. garantir que les dades recopilades pels organismes encarregats de fer complir la llei, les autoritats judicials i els serveis sanitaris es desglossin en funció del sexe i l'edat de la víctima i de l'agressor, el tipus de violència, la relació de l'agressor amb la víctima, la ubicació geogràfica i altres factors que es considerin pertinents;**

---

55. Vegeu els informes estadístics anuals del Ministeri de l'Interior a www.interior.gob.es/opencms/es/archivos-y-documentacion/documentacion-y-publicaciones/anuarios-y-estadisticas/anuarios-estadisticos-antiores/ i les dades facilitades per l'Oficina Nacional d'Estadística a www.ine.es/.

56. Llei orgànica 10/2022 de llibertat sexual, article 4.1.

57. Delegació del Govern per a la Violència de Gènere, butlletins estadístics mensuals. El servei ATENPRO es presta a les víctimes pels serveis socials. Les víctimes disposen d'un telèfon mòbil amb tecnologia que permet l'atenció immediata i a distància les 24 hores del dia i durant tot l'any.

- b. harmonitzar la recopilació de dades entre les autoritats policials i el poder judicial, amb l'objectiu de permetre el seguiment d'un cas a través de les diferents etapes del sistema de justícia penal i així permetre una avaluació de, *entre altres*, taxes de condemna, desgast i reincidència;**
- c. prendre mesures per harmonitzar els esforços de recopilació de dades del sector sanitari arreu del país i garantir que les dades recollides pels proveïdors d'atenció sanitària pública i privada incloguin casos de contacte fets per víctimes de violència envers les dones amb proveïdors d'atenció primària i serveis perinatals;**
- d. introduir la recopilació de dades per part dels serveis socials en relació amb totes les formes de violència envers les dones, inclosa la mutilació genital femenina, l'avortament forçat i l'esterilització forçada.**

III. Anàlisi de l'aplicació de disposicions seleccionades en àmbits prioritaris en matèria de prevenció, protecció i enjudiciament

A. Prevenció

49. El capítol III del Conveni d'Istanbul conté una sèrie d'obligacions generals i més específiques en l'àmbit de la prevenció. En aquest apartat s'analitzen els avenços fets des del procediment de seguiment de l'avaluació inicial cap a la implantació de mesures preventives primerenques. També analitza els avenços assolits en l'adopció de les mesures preventives més específiques previstes en aquest capítol en l'àmbit de l'educació i la formació de tots els professionals rellevants, i pel que fa als programes d'agressors dirigits a prevenir noves victimitzacions. Garantir la prevenció efectiva de totes les formes de violència envers les dones i la violència domèstica és un pas important per fer-la inacceptable i reduir els nivells de perpetració.⁵⁸ Al seu torn, empodera les dones i les nenes perquè parlin sobre les seves experiències i cerquin suport i protecció.

1. Obligacions generals (article 12)

50. L'article 12 estableix una sèrie de mesures preventives generals que representen els principis generals del deure de les parts de prevenir la violència envers la dona. Inclouen, entre d'altres, l'exigència de promoure canvis en els patrons socials i culturals de comportament de dones i homes, amb l'objectiu d'erradicar prejudicis, costums, tradicions i totes les altres pràctiques basades en la idea d'inferioritat de les dones o en les funcions estereotipades de dones i homes. Els homes i els nois que actuen com a models i defensen la igualtat entre dones i homes i el respecte mutu poden fer una contribució positiva per assolir aquest canvi, fins i tot manifestant-se en contra de la violència, implicant altres homes per posar fi a la violència envers les dones o assumint activament responsabilitats de cura. A més, a partir de la premissa que la violència envers les dones és una causa tant com una conseqüència de la desigualtat de gènere, l'article 12 també exigeix que les parts adoptin mesures específiques per empoderar les dones perquè puguin reconèixer i rebutjar la discriminació, les relacions de poder desiguals i, en definitiva, reduir la vulnerabilitat de les dones a la violència i aconseguir una major igualtat de gènere.

51. Des de l'informe d'avaluació de referència, les autoritats espanyoles han continuat aplicant campanyes de sensibilització destinades a prevenir la violència envers les dones i el sexisme i a promoure la igualtat de gènere. Són mesures que formen part del Pacte d'Estat contra la Violència de Gènere i del catàleg 2021 de mesures urgents per millorar i actualitzar la lluita contra la violència de gènere.⁵⁹ A més, tant el Tercer pla estratègic per a la igualtat de gènere (2022-2025), l'Estratègia nacional contra la violència de gènere (2022-2025) i l'Estratègia Nacional per a l'Erradicació de la Violència contra la Infància i l'Adolescència inclouen entre les prioritats mesures de prevenció i sensibilització. També s'han prioritzat iniciatives de prevenció en les polítiques de lluita contra la violència de gènere que es duen a terme en algunes regions.⁶⁰ El GREVIO celebra aquest ferm ancoratge de mesures preventives en documents polítics i constata amb satisfacció que les campanyes que se li han posat en coneixement segueixen un enfocament de perspectiva de gènere i tenen com a objectiu abordar les normes i els prejudicis patriarcals i, per tant, busquen abordar les causes arrels de la violència envers les dones.⁶¹ També elogia el fet que les autoritats encarreguin periòdicament enquestes d'opinió sobre la violència de gènere envers les dones, que ajuden a identificar tendències en aquest sentit i a ajustar les polítiques de prevenció.

52. Tanmateix, malgrat el reconeixement per part de les autoritats de la importància cabdal de la feina de prevenció, els representants de les organitzacions de la societat civil implicades en aquest àmbit van denunciar al GREVIO una manca de continuïtat en la feina de prevenció, una fragmentació dels esforços i una manca d'avaluació de l'impacte de la prevenció. campanyes.⁶² En particular, van destacar la manca de finançament sostenible per a aquest treball i

58. La importància d'aquest esforç s'ha reiterat i reforçat mitjançant la Declaració de Dublín sobre la prevenció de la violència domèstica, sexual i de gènere, adoptada el 2022 a Dublín, Irlanda, per 38 estats membres del Consell d'Europa.

59. Catàleg de mesures urgents del Pla de millora i modernització contra la violència de gènere, 2021, vegeu www.igualdad.gob.es/comunicacion/notasprensa/consejo-ministras-catalogo-medidas-violencia/.

60. Vegeu, en particular, el Pla nacional de prevenció de la violència de gènere (2023-2025) de Catalunya.

61. Vegeu <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/sensibilizacionConcienciacion/campannas/violenciaGobierno/home.htm> i <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/informacionUtil/PuntoVioleta/home.htm>.

62. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

la manca de consulta a la societat civil en l'elaboració de programes i campanyes oficials de prevenció. A més, a partir de la informació que se li va posar en coneixement, el GREVIO assenyala, que, com ja s'ha destacat en l'informe d'avaluació de referència, cal fer més per prevenir la violència envers les dones migrants, sobre la base d'un enfocament sostenible i comunitari.⁶³ Subratlla que aquestes dones són en la intersecció d'estereotips i prejudicis de gènere i racistes i, per tant, són altament vulnerables a la violència. Per tant, és important acabar amb els mites i estereotips imperants sobre les dones immigrants i conscienciar-les sobre els seus drets i el suport existent disponible per a les experiències de violència. El GREVIO observa amb satisfacció que Ministeri d'Igualtat i autoritats autonòmiques han obert noves convocatòries de projectes de prevenció per a les ONG el 2024. Espera que això contribueixi a cobrir qualsevol llacuna en aquest sentit.

53. La Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual, inclou l'obligació de les autoritats d'aplicar mesures per prevenir la violència sexual, també en l'àmbit digital i mitjançant la sensibilització dels professionals dels mitjans de comunicació i del sector de la publicitat. En conseqüència, les autoritats centrals i autonòmiques han pres mesures per augmentar la conscienciació en aquest àmbit, en particular pel que fa a la noció de consentiment per als actes sexuals, cosa que el GREVIO celebra.⁶⁴ També pren nota de l'actual campanya contra l'ús de drogues de violació per cometre actes de violència sexual. Tanmateix, li preocupa la manca persistent de mesures de sensibilització sobre la MGF i el matrimoni forçat, així com sobre qualsevol forma de violència en nom de l'anomenat honor. El GREVIO observa amb especial interès el focus que darrerament s'ha col·locat en arribar a homes i nois i implicar-los en els esforços en curs per evitar i combatre la violència envers la dona.⁶⁵ El treball sobre la masculinitat s'ha dut a terme en diverses comunitats autònomes.⁶⁶ També s'han adoptat mesures per abordar la dimensió digital de la violència envers les dones, especialment entre la gent jove.⁶⁷ Tanmateix, diversos interlocutors del GREVIO van indicar que cal fer més per sensibilitzar els joves sobre la violència envers les dones, en l'esfera digital i fora d'ella, en un context marcat, d'una banda, per l'augment del discurs que nega l'existència de la violència envers les dones i la normalitza i, de l'altra, per l'augment de la violència envers les dones i les nenes comesa en l'esfera digital.⁶⁸ En aquest sentit, observa amb gran preocupació els resultats d'una enquesta del 2023 que indica que el 23% dels nois i joves (15-29 anys) creu que la violència de gènere és una ficció ideològica i el 19% d'ells pensa que la violència no és un problema si és de baixa intensitat.⁶⁹ Aquestes xifres estan en augment en comparació amb estudis comparables anteriors. Aquestes xifres van en augment en comparació amb estudis comparables anteriors. El GREVIO reconeix la importància de la tasca de sensibilització sobre la violència de gènere realitzada per les autoritats espanyoles des de l'aprovació de la Llei orgànica 1/2004, de violència de gènere. Aquesta tasca ha representat una important evolució en la percepció que la societat té de la violència envers les dones i de la igualtat entre dones i homes. Per això, considera de la màxima importància continuar i ampliar aquesta tasca per consolidar les fites assolides, adaptar la feina al context en evolució i evitar qualsevol retrocés contra el principi d'igualtat entre dones i homes i el dret humà de les dones a la protecció enfront de la violència de gènere.

54. **Acollint amb satisfacció el ferm ancoratge de les mesures preventives en documents polítics i les estratègies nacionals, el GREVIO anima les autoritats espanyoles a:**

63. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

64. Vegeu, per exemple, el Pla estratègic de prevenció de la violència sexual 2023-2027 i la campanya "El sexe només és un sí": <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/sensibilizacionConcienciacion/campannas/violenciaGobierno/EISexoEsunSi/home.htm>.

65. Vegeu, per exemple, <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/sensibilizacionConcienciacion/campannas/violenciaGobierno/entoncesquivogene.ro.htm>. Vegeu també Estratègia estatal de lluita contra la violència de gènere, Línia estratègica 2.7.

66. Vegeu l'article 16, Programes d'intervenció preventiva i tractament. Vegeu també, per exemple, el programa Gizonduz, fet al País Basc: www.emakunde.euskadi.eus/informacion/gizonduz-intro/webema01-contentproyect/es/.

67. Actualment, el Ministeri de l'Interior duu a terme una investigació sobre la violència envers les dones en l'àmbit digital; informació facilitada per les autoritats espanyoles.

68. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació. Vegeu també l'apartat I, Noves tendències en la violència envers les dones.

69. Fundació Reina Sofia, FAD Juventud, 2023: www.centroreinasofia.org/publicacion/resultados-violencia-genero-barometro-juventud-enero-2023/.

- a. **intensificar els esforços per garantir l'aplicació pràctica de mesures preventives sobre totes les formes de violència envers les dones, inclosa la violència sexual, la mutilació genital femenina, el matrimoni forçat, la violència en nom de l'anomenat honor i qualsevol manifestació digital de violència envers les dones, implicant en aquests esforços les organitzacions especialitzades en els drets de les dones;**
- b. **vetllar perquè es dugui a terme una tasca preventiva més gran que abordi específicament la violència de gènere envers les dones i les nenes que pateixen les dones amb discapacitat i altres dones en risc de discriminació interseccional, incloses, en particular, les dones migrants i sol·licitants d'asil;**
- c. **continuar implicant homes joves i nois en les mesures preventives i desplegant les mesures preventives existents per a aquest grup;**
- d. **fer periòdicament avaluacions d'impacte de les campanyes de sensibilització i de les mesures de prevenció primària adoptades.**

2. Educació (article 14)

55. Els redactors del conveni van reconèixer el paper important que tenen els entorns educatius formals i informals a l'hora d'abordar les causes profundes de la violència envers les dones i les nenes. L'article 14 exigeix, per tant, el disseny de material didàctic que promogui la igualtat entre dones i homes, els rols de gènere no estereotipats, el respecte mutu, la resolució no violenta de conflictes en les relacions interpersonals i el dret a la integritat personal, tot informant els alumnes de les diferents formes de violència de gènere envers les dones, adaptat a l'edat i la capacitat dels alumnes i on les parts ho considerin oportú. L'obligació de promoure aquests principis s'estén tant a les instal·lacions educatives no formals com a qualsevol mena d'instal·lació esportiva, cultural i de lleure. En aquest context, el GREVIO subratlla la importància d'informar els pares sobre el contingut dels cursos relacionats, les qualificacions de les persones que imparteixen els cursos i a qui es poden dirigir per a qualsevol pregunta.

56. Des de l'avaluació de referència del GREVIO, els desenvolupaments legislatius han reforçat encara més el deure d'incloure una perspectiva de gènere en l'educació i l'educació formals sobre salut i drets sexuals i reproductius i prevenció de la violència de gènere.⁷⁰ Així mateix, la Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual, igual que la Llei orgànica 1/2004, de violència de gènere, consagra el principi que l'educació sexual integral i l'educació per a la igualtat de gènere, impartida des d'una perspectiva feminista, han de formar part del currículum. Aquestes matèries s'han d'impartir de manera transversal. A més, una nova llei d'universitats de 2023 exigeix l'elaboració de plans integrals d'igualtat com a condició per a la creació d'una nova universitat.⁷¹

57. El GREVIO elogia aquests avenços legislatius. Observa, però, que continua sent difícil avaluar fins a quin punt el marc legal s'implanta en l'àmbit escolar, ja que l'educació és en gran part competència de les autoritats autonòmiques. Si bé l'educació sexual integral ha esdevingut obligatòria en algunes comunitats autònomes,⁷² els cursos dedicats a les qüestions enumerades a l'article 14 del conveni semblen ser majoritàriament optatius i s'imparteixen de manera irregular.⁷³ De la mateixa manera, el GREVIO no està en condicions de valorar si el nou marc legislatiu es reflecteix en el material didàctic en ús. Si bé la formació en educació per a la igualtat es promou a escala nacional,⁷⁴ la formació del professorat també sembla variar d'una comunitat autònoma a una altra. Un estudi de 2020 va indicar que el professorat desitjava estar millor format sobre com tractar temes com ara la violència de gènere, l'educació sexual o la violència en l'àmbit digital.⁷⁵ El GREVIO pren nota del fet que l'Estratègia estatal de lluita contra la violència de gènere posa l'accent en la necessitat de desenvolupar material docent

70. Incloses la Llei orgànica 3/2020, de modificació de la Llei orgànica 2/2006, d'educació; i la Llei orgànica 1/2023, de modificació de la Llei orgànica 2/2010, de salut sexual i reproductiva i interrupció voluntària de l'embaràs.

71. Llei orgànica 2/2023, del sistema universitari.

72. Com Navarra.

73. Com el curs sobre valors ètics.

74. Vegeu, en particular, la formació impartida per l'Institut de la Dona: www.inmujeres.gob.es/areasTematicas/AreaEducacion/Programas/EducacionEnGualdad.htm.

75. Menors i violència de gènere, Delegació del Govern contra la violència de gènere, 2020, capítol 4.

sobre temes com ara la igualtat i la fi de la violència de gènere.⁷⁶ Espera que aquests plans es tradueixin ben aviat en mesures pràctiques.

58. A més, el GREVIO està preocupat perquè la informació que se li ha posat en coneixement indica que, si bé una part substancial de l'ensenyament sobre les qüestions previstes en l'article 14 del conveni sembla ser impartida per ONG,⁷⁷ les oportunitats que tenen, incloses les ONG de drets de les dones, d'impartir cursos a les aules sobre temes relacionats amb la igualtat de gènere, la violència de gènere i l'educació sexual, en algunes comunitats autònomes, han estat limitades. El sentiment creixent alimentat pel discurs polític que qüestiona l'existència de les desigualtats de gènere i la violència de gènere envers les dones fa que es presti poca atenció a la importància de garantir una educació integral en les matèries enumerades a l'article 14. En particular, hi ha regions que han introduït la possibilitat que els alumnes optin per no participar en les classes en què s'aborden aquestes matèries.⁷⁸

59. Des de l'any 2021 s'han constituït a les escoles persones de referència per fer front a totes les formes de violència, més enllà de la violència de gènere envers les dones. Aquestes unitats de "benestar" també s'encarreguen d'identificar els alumnes que pateixen violència de gènere, inclosa la violència domèstica, o n'estan afectats. Sembla que hi ha orientació disponible en diverses regions per ajudar a detectar casos de violència de gènere a l'escola. No obstant això, s'ha informat el GREVIO de fortes disparitats en l'aplicació de mesures d'identificació entre les diferents regions i escoles, a més d'una manca de recursos i de formació del personal escolar per dur a terme les seves funcions en aquest sentit.⁷⁹ En l'àmbit universitari, el GREVIO elogia la creació d'unitats d'igualtat a diverses regions, ja que poden contribuir a prevenir la violència envers les estudiants, detectar casos de violència i derivar-los a serveis especialitzats.⁸⁰

60. Recordant les conclusions emeses en l'informe d'avaluació de referència, el GREVIO anima les autoritats espanyoles a promoure encara més els principis d'igualtat entre dones i homes, els rols de gènere no estereotipats, el respecte mutu i la resolució no violenta de conflictes en les relacions interpersonals mitjançant un material didàctic adequat, i a supervisar com els professors fan ús d'aquest material i, si cal, incloure programes sobre els temes enumerats a l'article 14 del Conveni d'Istanbul com a matèries obligatòries del currículum formal.

61. El GREVIO anima encaridament les autoritats espanyoles a augmentar els esforços per ensenyar als nens, d'una manera adequada a l'edat, sobre la noció de consentiment lliure en les relacions sexuals, sensibilitzar-los sobre els efectes nocius de la pornografia violenta i les implicacions de compartir imatges íntimes pròpies i alienes.

3. Formació de professionals (article 15)

62. Construir la confiança de la societat oferint suport, protecció i justícia a dones i nenes amb experiències de violència de gènere requereix professionals ben formats en un ampli espectre d'àmbits. La norma establerta pel Conveni d'Istanbul en l'article 15 és la de la formació sistemàtica inicial i continua de tots els qui tracten amb víctimes o autors de qualsevol acte de violència. La formació que es requereixi ha de cobrir la prevenció i detecció d'aquesta violència, la igualtat entre dones i homes, les necessitats i els drets de les víctimes i la prevenció de la victimització secundària.

63. En l'informe d'avaluació de referència, el GREVIO va assenyalar que, tot i que s'havia posat a disposició de diversos grups de professionals formació sobre violència de gènere i igualtat de gènere, i per a algunes categories obligades per llei, s'havien identificat discrepàncies en els nivells de formació dels membres de diferents col·lectius professionals i la formació s'havia centrat principalment en la violència en la parella. Des de 2020, el GREVIO ha assenyalat que els avenços legislatius, i l'Estratègia estatal contra

76. Vegeu també Estratègia estatal de lluita contra la violència de gènere, Línia estratègica 2.5.

77. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació. Les autoritats policials també imparteixen formació a les escoles sobre violència envers les dones, ciberviolència de gènere, tracta i explotació d'éssers humans i prevenció de delictes sexuals; informació facilitada per

les autoritats.

78. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

79. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació. Vegeu també l'informe anual del Defensor del Poble per a 2023, 53-59.

80. Vegeu, per exemple, els programes de l'ONG Conexus: <https://conexus.cat/es/atencion/programa-para-universidades-adolescentes-y-jovenes-para-la-prevencion-y-atencion-de-relaciones-abusivas-puja/>.

la violència de gènere (2022-2025), ha generat noves obligacions pel que fa a la formació dels professionals que tracten les víctimes de violència envers les dones, en particular pel que fa a la violència sexual i la necessitat de tenir en compte la perspectiva i el benestar de l'infant.⁸¹ Tanmateix, la formació sobre violència sexual prevista per la Llei 10/2022, de llibertat sexual encara no ha engegat.⁸²

64. El GREVIO elogia l'important paper que ha exercit la Delegació del Govern per a la Violència de Gènere a l'hora d'iniciar una nova formació, també en col·laboració amb el CGPJ i el Centre d'Estudis Jurídics del Ministeri de Presidència, Justícia i Relacions amb les Corts. Aquest treball també inclou la col·laboració amb l'Associació Espanyola de Municipis per crear un pla nacional de formació sobre igualtat i no discriminació per al personal de les administracions públiques.⁸³ i dissenyar formació per a professionals que treballen en zones rurals. El GREVIO constata amb interès que tots els nous funcionaris s'han de sotmetre a un mòdul obligatori sobre violència de gènere impartit per la Delegació del Govern per a la Violència de Gènere. No obstant això, continua sent difícil avaluar fins a quin punt la nova formació ha arribat al personal de les administracions públiques d'arreu del país. Sembla que, en algunes regions, només uns quants funcionaris públics l'han completat, alhora que el coneixement dels protocols existents i la seva aplicació es manté baix.⁸⁴

65. La formació dels membres del poder judicial ha continuat ampliant-se des de l'avaluació de referència del GREVIO. El CGPJ, encarregat de la formació inicial i continuada dels jutges, informa d'un fort augment des del 2020 en la participació dels jutges en els cursos voluntaris de formació continuada sobre violència de gènere i igualtat de gènere, cosa que el GREVIO celebra.⁸⁵ No obstant això, si bé la formació inicial sobre violència envers les dones i sobre prejudicis i estereotips de gènere és obligatòria, la formació continuada sobre aquesta temàtica continua sent opcional, excepte en el cas de canvi de funció judicial en un jutjat especialitzat en violència envers les dones. El Centre d'Estudis Jurídics té la responsabilitat de formar la resta de professionals del dret i ha desenvolupat un pla de formació integral en matèria d'igualtat, inclosió i violència envers les dones, en estreta col·laboració amb la Delegació del Govern per a la Violència de Gènere.⁸⁶ A més, des del 2020, la formació inicial dels fiscals inclou cursos obligatoris sobre integració de la perspectiva de gènere, igualtat i resposta eficaç a la violència de gènere envers les dones. Els metges forenses també reben un mòdul de formació inicial de sis hores sobre violència envers les dones i tenen a disposició, amb caràcter voluntari, l'especialització en el servei. Pel que fa als professionals de l'administració penal, la formació inicial es limita (2-4 hores) a temes generals d'igualtat de gènere, i manca formació específica sobre violència envers les dones, fins i tot entre el personal que treballa en programes per a autors de violència domèstica.⁸⁷ També es va informar el GREVIO de la manca de perspectiva interseccional i de coneixement de les diferents formes de violència envers les dones entre el personal de les Oficines d'Atenció a les Víctimes de Delictes gestionades pel Ministeri de Presidència, Justícia i Relacions amb les Corts.

66. Malgrat les mesures per ampliar la formació sobre violència de gènere envers les dones, al GREVIO li preocupa que, com ja s'ha observat en l'avaluació de referència, els jutges que no formen part dels tribunals especialitzats en violència de gènere encara no reben una formació sistemàtica en temes relacionats amb la violència envers les dones. De la informació que ha rebut resulta que molts jutges encara no tenen un enfocament centrat en les víctimes i informat sobre el trauma, i no tenen consciència sobre els problemes a què les dones exposades a la discriminació interseccional, com ara les dones migrants i refugiades o les dones amb discapacitat, s'enfronten.⁸⁸ En particular, s'han denunciat dificultats relacionades amb la manca d'entesa entre els jutges, el personal de les unitats d'avaluació forense les i altres professionals encarregats d'aportar coneixements als tribunals sobre l'impacte de la violència envers les dones; en particular, la violència domèstica, sobre els infants que hi estan exposats, els riscos d'augment de la violència envers les dones i els nens en situacions posteriors a la separació i el recórrer sense control a conceptes com l'anomenada síndrome d'alienació parental.⁸⁹ També s'han assenyalat llacunes.

81. Respectivament a través de la Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual, i la Llei orgànica 8/2021, de protecció de la infància.

82. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

83. En el marc del Tercer pla d'igualtat de gènere a l'Administració General de l'Estat.

84. Vegeu la presentació de l'ONG de la Plataforma CEB Ombra Cedaw-Istanbul-Pequin de CEB, desembre de 2023, 27.

85. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

86. El Centre d'Estudis Jurídics s'encarrega de la formació dels membres del Ministeri Fiscal, dels advocats i de la resta del personal de l'Administració de Justícia, inclosos els professionals de la medicina forense.

87. Vegeu l'article 16, Programes d'intervenció preventiva i tractament.

88. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

89. Vegeu l'article 31, Custòdia, drets de visita i seguretat.

a l'atenció del GREVIO pel que fa a la formació del poder judicial en violència sexual.⁹⁰ A més, el GREVIO assenyala que la formació del poder judicial la imparteixen majoritàriament professionals que pertanyen al poder judicial i que les ONG especialitzades, que estan ben ubicades per oferir una perspectiva sobre els reptes i les necessitats de les víctimes, tenen possibilitats limitades d'impartir coneixements i experiència.⁹¹

67. Tot i que subratlla el seu ple respecte pel principi essencial d'independència del poder judicial i l'autonomia judicial en l'organització de la formació, el GREVIO assenyala, alhora, el paper únic i essencial que té el poder judicial en l'aplicació del Conveni d'Istanbul i els seus principis incorporats a la legislació nacional. En virtut d'aquest paper essencial, les seves decisions poden implicar directament la responsabilitat dels estats.⁹² Pel que fa a la formació dels jutges, el creixent corpus d'informes d'avaluació de referència i temàtics ha assenyalat constantment mancances en els tribunals, fins i tot a Espanya, en particular a causa del coneixement insuficient sobre la naturalesa i la dinàmica de la violència envers les dones entre molts jutges i, com a conseqüència, baixes taxes de condemna per a totes les formes de violència envers les dones. Per tant, és de gran importància que, en jutjar casos en dret penal i civil relacionats amb la violència envers les dones, les decisions estiguin fonamentades i basades en coneixements especialitzats adequats, abordant, *entre altres*, els estereotips de gènere. De fet, això requereix coneixements especialitzats sobre fenòmens molt complexos —com el comportament de les víctimes induït pel trauma; les reaccions de congelació, caiguda i amiat de les víctimes de violació; i el dany i les conseqüències a llarg termini de presenciar violència domèstica en els infants— i un coneixement profund de les normes del Conveni d'Istanbul. Aquestes necessitats de formació no es poden abordar de manera suficient mitjançant cursos ad hoc i opcionals, sinó que requereixen una formació obligatòria i profunda dels jutges sobre les qüestions pertinents. És encoratjador que això es reconegui cada vegada més i que les acadèmies de formació judicial avancin cap a una formació obligatòria sobre violència envers les dones per abordar la complexitat d'aquests delictes. Això té com a suport la informació recopilada per la Comissió Europea per a l'Eficàcia de la Justícia (CEPEJ) del Consell d'Europa el 2020, que mostra que 24 estats membres del Consell d'Europa requereixen alguna mena de formació en el servei obligatòria per als jutges, i la naturalesa complexa de violència envers les dones mereixeria la inclusió d'aquests temes.⁹³ Cal buscar, per tant, la manera de garantir que els membres del poder judicial estiguin dotats dels coneixements necessaris per donar resposta a les dones víctimes de violència i als seus fills d'una manera que infongui la confiança en el poder judicial i proporcioni un sentit adequat de la justícia. Això és de gran rellevància tant en el context dels processos penals com en els casos de dret de família, en què les decisions judicials sobre custòdia i visites no solen tenir prou en compte les preocupacions i les necessitats de seguretat de les dones i els infants que abandonen relacions abusives, ignorant tot sovint les denúncies de violència domèstica o acceptant acords malgrat els antecedents de violència domèstica.

68. Els funcionaris encarregats de fer complir la llei (de la Policia Nacional, la Guàrdia Civil i les policies autonòmiques) reben formació inicial obligatòria i formació contínua sobre igualtat i violència de gènere envers les dones. A més, el GREVIO està informat que tots els agents de policia reben formació inicial i en servei sobre l'ús del sistema d'avaluació de riscos VioGén.⁹⁴ La formació específica, inicial i contínua, està àmpliament disponible per als agents que treballen a les unitats especialitzades existents (EMUMES i UFAM),⁹⁵ incloent-hi temes com l'addicció i la violència envers les dones, la violència envers les dones transsexuals i les dones amb discapacitat. A més, el GREVIO constata amb satisfacció la implantació l'any 2024 de la formació obligatòria sobre violència sexual per al personal de la UFAM. Per últim, des del 2021, la Guàrdia Civil ofereix un curs universitari de tres mesos de durada sobre violència de gènere obert tant als membres de la

---

Guàrdia Civil com a altres professionals de la justícia, advocats i membres d'ONG.

---

90. Vegeu també l'article 50, Resposta immediata, prevenció i protecció.

91. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

92. Els següents són exemples dels molts casos en l'àmbit de la violència envers les dones en què les decisions dels jutges han implicat la responsabilitat dels Estats en virtut del Conveni Europeu de Drets Humans i han donat lloc a una constatació de violació del Conveni: *Vuckovic c. Croàcia* (demanda núm. 15798/20, de 12 de desembre de 2023), *J.L. c. Itàlia* (demanda núm. 5671/16, de 27 de maig de 2021) i *Carvalho Pinto de Sousa Morais c. Portugal* (demanda núm. 17484/15, de 25 de juliol de 2017).

93. Comissió Europea per a la Justícia del Consell d'Europa (CEPEJ), Qualitative Data on European Judicial Systems, 2020, disponible a <https://public.tableau.com/app/profile/cepej/viz/QualitativeDataEN/QualitativeData>.

94. Vegeu l'article 51, Avaluació i gestió de riscos.

95. Unitats per a dones i nens (EMUMES) de la Guàrdia Civil i Unitats per a dones i famílies (UFAM) de la Policia Nacional.

69. El GREVIO elogia l'èmfasi posat en la formació dels funcionaris encarregats de fer complir la llei en matèria de violència envers les dones, i l'alt grau d'especialització d'UFAM, EMUMES i altres unitats policials especialitzades.⁹⁶ Tanmateix, assenyala que cal més formació sobre totes les formes de violència de gènere envers les dones dels agents de policia, en particular a les zones rurals, on denunciar és especialment difícil per a les víctimes. Les ONG que treballen amb dones migrants i romanis, dones amb discapacitat i altres dones exposades a la discriminació interseccional també denuncien una incomprensió freqüent, entre els agents de policia, de les dificultats a què aquestes dones s'enfronten i les mancances en les habilitats pràctiques sobre com tractar les denúncies de les dones d'aquests grups, malgrat els esforços fets recentment per millorar la formació dels funcionaris de l'ordre en aquest sentit.⁹⁷ A més, la informació de què el GREVIO disposa no indica fins a quin punt la formació existent segueix un enfocament basat en el trauma.

70. Pel que fa al sector sanitari, es continua impartint formació sobre violència envers les dones, incloent-hi els protocols existents per detectar i derivar víctimes de diferents formes de violència envers les dones. El Ministeri de Sanitat també ha realitzat formació arreu del país per millorar la detecció de la violència envers les dones. Addicionalment, els professionals de l'assistència social reben una formació inicial bàsica sobre igualtat de gènere i violència de gènere (2-5 hores). S'ofereixen cursos de formació contínua especialitzats en violència de gènere, de manera voluntària i, segons es diu, sovint fora de l'horari laboral.⁹⁸ El GREVIO assenyala que, en la pràctica, les habilitats de detecció dels professionals de la salut continuen sent limitades, sobretot pel que fa a formes de violència com la MGF i el matrimoni forçat, sobre les quals hi ha una formació limitada disponible. S'ha informat que també falta consciència entre aquests professionals de la discriminació interseccional i la participació de les ONG que treballen amb dones migrants, dones amb discapacitat, dones romanis o dones LGBTI en la formació dels professionals sembla ser limitada. Les ONG que han impartit formació denuncien pocs finançaments per a aquesta finalitat.⁹⁹ El GREVIO espera que les recents convocatòries de finançament de projectes d'ONG ajudin a augmentar la implicació d'ONG de drets de les dones amb experiència o de base comunitària en la formació de professionals.

71. Els professionals que treballen per a serveis especialitzats com la línia nacional d'ajuda 016 i el servei ATENPRO també han rebut formació addicional sobre altres formes de violència diferents de la violència de parella.¹⁰⁰ No obstant això, les ONG que treballen amb dones víctimes de la violència van informar el GREVI de la persistència de llacunes en la formació sobre violència sexual, MGF, violència en l'àmbit digital o matrimoni forçat, i sobre les necessitats de les dones exposades a discriminació interseccional.

72. S'ha informat el GREVIO que hi ha llacunes greus en la formació del personal encarregat de les instal·lacions de visites supervisades i dels coordinadors familiars sobre la violència de gènere i l'impacte perjudicial que té en els infants l'exposició a aquest tipus de violència.¹⁰¹

73. Finalment, el GREVIO observa que continua sent difícil obtenir una visió general dels programes de formació existents sobre violència envers les dones per a diferents professionals, del seu caràcter obligatori i de la qualitat dels cursos impartits a causa de la multiplicitat d'iniciatives en diferents nivells d'autoritat i també perquè de la manca d'avaluació sistemàtica dels programes de formació existents.

74. **Recordant els resultats publicats en l'informe d'avaluació de referència i a la vista de les llacunes persistents en l'àmbit de la formació dels professionals, la contribució dels quals a un sistema de suport, protecció i justícia basat en la confiança és vital, el GREVIO insta les autoritats espanyoles a intensificar la formació de tots els professionals que tracten amb víctimes i autors de violència envers les dones sobre totes les formes de violència contemplades en el Conveni d'Istanbul, i les necessitats específiques de les dones pertanyents a grups vulnerables. Aquesta formació ha d'anar acompanyada de protocols normalitzats destinats a identificar, donar suport i derivar les víctimes a altres serveis, i s'ha d'avaluar periòdicament. S'ha de centrar en els drets humans de les víctimes, la seguretat, les necessitats individuals i l'empoderament, la prevenció de la victimització secundària**

96. Com dins els Mossos d'Esquadra.

97. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

98. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

99. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

100. Vegeu també l'article 22, Serveis de suport especialitzats.

101. Vegeu l'article 31, Custòdia, drets de visita i seguretat, i l'article 48, Prohibició de processos o sentències obligatoris de resolució alternativa de litigis.

a través d'un enfocament centrat en les víctimes i en els traumes, i que s'imparteix a tots els membres dels sectors de la justícia, l'aplicació de la llei, l'assistència social, la sanitat i l'educació. L'impacte d'aquests esforços de formació s'ha de maximitzar aprofitant l'experiència de les organitzacions de drets de les dones i els proveïdors de serveis especialitzats.

75. **A més, el GREVIO insta les autoritats espanyoles a garantir la formació obligatòria dels jutges que presideixen els casos de custòdia i drets de visita sobre:**

- a. **els efectes negatius que el testimoni de la violència envers les dones té en els infants i la importància de tenir en compte aquests casos a l'hora de prendre una decisió o acordar o promoure la mediació en aquests casos;**
- b. **la naturalesa i la dinàmica de la violència domèstica, incloses les relacions de poder desiguals entre les parts, en contraposició a una mera relació conflictiva entre cònjuges.**

4. Programes d'intervenció preventiva i tractament (article 16)

76. Els programes per a agressors són elements importants d'un enfocament integrat i global per prevenir i combatre la violència envers les dones. Segons l'article 16 del Conveni d'Istanbul, les parts han d'establir o donar suport a programes que impedeixin que els autors de violència domèstica i de violència sexual reincideixin i els donin suport en l'adopció d'estratègies de comportament no violentes. Com que la seguretat, el suport i els drets humans de les víctimes són una preocupació primordial, aquests programes són elements clau per garantir la seguretat de les dones davant els agressors coneguts. El Conveni n'exigeix la col·laboració-coordinació estreta amb serveis especialitzats de suport a les víctimes.

a. Programes per a autors de violència domèstica

77. Tal com se subratlla en l'informe d'avaluació de referència del GREVIO, des de l'aprovació de la Llei 1/2004, de violència de gènere, s'ha desenvolupat a Espanya una sèrie de programes voluntaris per a autors d'actes de violència de gènere. La majoria s'imparteixen en el context del sistema de justícia penal, a les presons o com a alternatives a les sancions penals,¹⁰² directament per l'administració penal o per ONG acreditades per l'administració.¹⁰³ El 2022, aquests programes de tractament estaven disponibles en 56 centres penals.¹⁰⁴ Els programes per a agressors s'inclouen a l'Estratègia estatal de lluita contra la violència de gènere com a element de prevenció.¹⁰⁵ El GREVIO també observa amb interès que s'estan provant projectes pilot que impliquen l'ús de la realitat virtual per millorar l'empatia dels agressors cap a les víctimes.

78. Tot i que elogia l'èmfasi que les autoritats espanyoles han posat durant molt de temps en els programes per a agressors, el GREVIO observa, tanmateix, la persistència d'algunes de les llacunes identificades en l'avaluació de referència que limiten l'impacte dels programes existents. En particular, li preocupa que la majoria dels programes per a agressors no incloguin la cooperació amb els serveis de suport a les víctimes i que no sembla que hi hagi plans conjunts d'avaluació de riscos i de gestió de la seguretat, la qual cosa impedeix tota possibilitat d'adoptar un enfocament centrat en la seguretat i el suport a les víctimes. El GREVIO vol reiterar la importància que els programes d'agressors prioritzin la seguretat de les víctimes i evitin proporcionar-los una falsa sensació de seguretat.

79. Interlocutors representants d'organitzacions de la societat civil també van destacar al GREVIO que no tots els professionals encarregats d'impartir els programes de tractament, siguin de l'administració penal o d'ONG, estan formats específicament sobre violència de gènere envers les dones.¹⁰⁶ El GREVIO també assenyala que falten estàndards de qualitat actualitzats del treball amb els agressors, la qual cosa

---

102. Programes PRIA-MA i reGEN@r.

103. Com el programa Fenix a Castella i Lleó.

104. Vegeu l'informe estatal, 55. Catalunya i el País Basc desenvolupen programes propis, ja que les competències en aquest àmbit es transfereixen a aquestes dues comunitats autònomes.

105. Vegeu també Estratègia estatal de lluita contra la violència de gènere, Línia estratègica 2.7.

106. Vegeu l'article 15, Formació de professionals.

80. fa que no es contribueixi a construir pràctiques coherents orientades a la seguretat de les víctimes a tot el país.¹⁰⁷ Una altra preocupació que s'ha posat en coneixement del GREVIO es relaciona amb el fet que el nombre de condemnes que obliguen a participar en un programa d'agressors com a alternativa a la presó es manté limitat a prop del 30 % d'aquestes decisions judicials.¹⁰⁸ A més, si bé el GREVIO constata amb satisfacció que s'han realitzat avaluacions dels programes existents i que hi ha evidència de baixes taxes de reincidència, sembla que, en general, aquests estudis no inclouen la perspectiva de la víctima, la seva seguretat i la dels seus fills.¹⁰⁹

81. Finalment, el GREVIO lamenta que només s'hagin engegat alguns programes preventius per treballar amb autors de violència envers les dones que no han estat denunciats a les autoritats policials o no han estat condemnats, sobretot a causa del finançament limitat per a aquests programes.¹¹⁰

82. Recordant les conclusions emeses en l'informe d'avaluació de referència, el GREVIO anima fermament les autoritats espanyoles a millorar el compliment dels programes existents per a agressors amb l'article 16, apartat 3, del Conveni d'Istanbul, assegurant que inclouen un enfocament centrat en la seguretat i el suport de la víctima i s'apliquen en estreta cooperació amb els serveis de suport a les víctimes.

83. El GREVIO també anima les autoritats espanyoles a actualitzar les normes de qualitat del treball existents amb els agressors i garantir que aquestes s'apliquen de manera coherent a tot el país.

84. A més, el GREVIO anima les autoritats espanyoles a plantejar-se donar suport i promoure més el desenvolupament de programes de treball preventiu amb els autors de violència de gènere.

b. Programes per a autors de violència domèstica

85. L'any 2022, 43 centres penals estaven impartint el Programa de Control d'Agresions Sexuals, vigent des de 1999 i descrit a l'avaluació de referència del GREVIO.¹¹¹ El GREVIO elogia la continuïtat en el treball amb els autors de violència sexual. A més, valora positivament el desenvolupament de programes innovadors, com ara els "Cercles de suport i rendició de comptes", que va començar com un projecte pilot a Catalunya i que ara s'ha desplegat a diverses altres comunitats autònomes, amb el suport de l'administració penal.¹¹² El projecte té com a

objectiu prevenir la reincidència i aconseguir la reinserció social dels autors de violència sexual mitjançant el suport comunitari.¹¹³

B. Protecció i suport

86. El capítol IV del Conveni d'Istanbul requereix una estructura de suport multifacètica, professional i orientada a les víctimes per a qualsevol dona o nena que hagi patit alguna de les formes de violència contemplades pel conveni. Els serveis d'acompanyament generals i especialitzats orientats a les víctimes, accessibles per a tothom i adequats en nombre faciliten molt la recuperació oferint suport, protecció i assistència per superar les múltiples conseqüències d'aquesta violència. Així, doncs, tenen un paper clau per oferir una resposta integral i adequada a les diferents formes de violència contemplades pel conveni.

---

107. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

108. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

109. Vegeu, per exemple, Lúcar Vidal F. i Quintana Peña A. (2021), “Eficacia de un programa cognitivo-conductual para hombres maltratadores en la relación de pareja” *Revista de investigación en psicología*, 24(1), 137-157: <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/8162661.pdf>; Arias E., Fernández RA, Vázquez MJ i Marcos V. (2020), “Treatment efficacy en la competencia cognitiva de convicted intimate partner violence offenders”, *Anales de Psicología/Annals of Psychology*, 36(3), article 3. <https://doi.org/10.6018/analesps.428771>.

110. Un d'aquests programes és el centre “Plural”, de l'Ajuntament de Barcelona.

111. Vegeu l'informe estatal, 55.

112. Madrid, València i Alacant.

113. Vegeu: www.fsysc.org/proyectos/circuitos-de-apoyo-y-responsabilidad-circuitos-espana-madrid-valencia-y-alicante/.

1. Obligacions generals (article 18)

87. L'article 18 del Conveni d'Istanbul estableix una sèrie de principis generals que s'han de respectar en la prestació de serveis de protecció i suport, tant generals com especialitzats, per a les dones víctimes de violència. N'és un la necessitat que els serveis actuïn de manera concertada i coordinada, amb la implicació de tots els organismes interessats. Més concretament, l'article 18, apartat 2, del Conveni exigeix a les parts que estableixin mecanismes de coordinació adequats que puguin garantir una cooperació efectiva entre, *entre altres*, el poder judicial, els fiscals, els organismes encarregats de fer complir la llei, les autoritats locals i autonòmiques, les ONG i altres entitats i organitzacions pertinents. En aquest sentit, les ONG de drets de la dona i els serveis especialitzats de suport a la dona exerceixen un paper important a l'hora de garantir la salvaguarda dels drets de les víctimes en la cooperació entre múltiples organismes. Altres principis generals establerts en aquest article inclouen la necessitat que les mesures de protecció i suport es basin en una comprensió de la violència envers les dones des de la perspectiva de gènere i se centrin en la seguretat de les dones i els drets humans, tenint en compte la relació entre víctimes, agressors, nens i el seu entorn més ampli i abordant-ne les necessitats de manera integral. Els serveis de suport especialitzats han de tenir com a objectiu garantir l'apoderament i la independència econòmica de les dones víctimes de violència i evitar-ne la victimització secundària. Aquesta disposició subratlla igualment la importància de garantir que l'accés als serveis no estigui subjecte a la voluntat de la víctima de presentar denúncia o testificar contra l'agressor.

88. El GREVIO celebra l'adopció, el 2023, d'un catàleg de referència de polítiques i serveis sobre violència envers les dones, que inclou unes normes mínimes que han de complir totes les autoritats en polítiques i serveis, en els àmbits de recopilació de dades, prevenció, serveis de protecció, accés a justícia i coordinació de polítiques. Respon a la necessitat d'anivellar les variacions considerables en la qualitat i la disponibilitat dels serveis i els enfocaments de la prestació de serveis identificats en l'informe d'avaluació de referència del GREVIO. El catàleg, adreçat a les autoritats autonòmiques i locals, inclou, sobretot, recomanacions amb l'objectiu d'augmentar la coordinació de la resposta i el suport prestat a les víctimes de la violència envers la dona sobre la base de protocols de cooperació formalitzats entre totes les institucions pertinents (autoritats policials, justícia, serveis socials i sanitaris, serveis especialitzats) i les organitzacions de la societat civil corresponents.¹¹⁴

89. El GREVIO elogia l'existència, des de fa temps, a moltes regions i municipis d'arreu del país, de mecanismes de coordinació que involucren els serveis públics, les unitats de coordinació en matèria de violència envers la dona,¹¹⁵ les autoritats policials (incloses les unitats de coordinació d'ordres de protecció) i altres serveis pertinents, tal com preveu la Llei orgànica 1/2004, de violència de gènere.¹¹⁶ Aquests mecanismes permeten compartir els informes d'avaluació de riscos respectius i donar una resposta més coordinada a les necessitats de les víctimes. Per exemple, es va informar el GREVIO dels protocols de col·laboració entre les autoritats policials i els serveis socials amb l'objectiu d'informar sistemàticament aquests últims dels casos en què les autoritats policials han identificat una situació d'alt risc, de manera que els serveis de suport es puguin automàticament oferir a les dones afectades.¹¹⁷ També s'han creat estructures de coordinació a escala de comunitats autònomes.¹¹⁸

90. Tanmateix, i malgrat l'existència de molts d'aquests mecanismes de coordinació, la informació rebuda pel GREVIO indica que aquestes eines no són arreu. Segons sembla, les autoritats locals sovint no tenen recursos per establir aquests mecanismes. On hi són, no sempre es basen en protocols formalitzats, la qual cosa no contribueix a garantir-ne la sostenibilitat i genera incerteses sobre els rols i les responsabilitats de cada part implicada. A més, les ONG dedicades als drets de la dona, incloses les que gestionen serveis especialitzats, no participen sistemàticament en aquesta tasca de coordinació. El GREVIO també està preocupat per la manca d'avaluació del

---

114. Catàleg de referència de polítiques i serveis sobre violència envers les dones d'acord amb els estàndards internacionals de drets humans, Àrea 4.

115. Funciona sota els auspicis de la Delegació del Govern per a la Violència de Gènere.

116. Aquests mecanismes es coneixen com a "taules rodones de coordinació" (mesas de coordinación).

117. Per exemple, a Castella i Lleó. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

118. Per exemple, el Comitè Nacional per a l'Acció Coordinada contra la Violència de Gènere a Catalunya, que estableix els mecanismes de coordinació i cooperació entre tots els organismes i ONG/serveis de suport pertinents per protegir i donar suport a les dones víctimes de la violència.

91. funcionament dels mecanismes de coordinació existents, la qual cosa dificulta obtenir una visió general dels llocs on s'apliquen aquestes eines i dels reptes a què s'enfronten.¹¹⁹ Finalment, com ja s'ha destacat en l'avaluació de referència del GREVIO, sembla que les eines de coordinació existents continuen centrant-se, en la majoria dels llocs, en la violència en la parella. El GREVIO espera que les orientacions que es proporcionen en el catàleg de serveis de referència s'apliquin de manera efectiva en tots els nivells d'autoritat, de manera que les dones víctimes de violència rebin un suport oportú que respongui a les seves necessitats i estigui orientat a empoderar-les, i que les dones no estiguin exposades a una victimització secundària.

92. El GREVIO assenyala que no sembla que els serveis a les dones víctimes de violència es prestin en règim de finestreta única, tal com preveuen la Llei 1/2004, de violència de gènere, i el catàleg 2021 de mesures urgents per millorar i actualitzar la lluita contra la violència de gènere.¹²⁰ Espera que les autoritats sàpiguen portar aquest objectiu a la pràctica, fent ús de les bones pràctiques existents en l'àmbit internacional.

93. Una altra preocupació persistent que el GREVIO ja ha subratllat en l'informe d'avaluació de referència és la persistència de diferents enfocaments per al reconeixement oficial de les víctimes de violència de gènere (sovint anomenat "sistema d'acreditació"), que és una condició per a l'accés als serveis de suport i als drets socials. El 2021 es va adoptar un acord de la Conferència Sectorial d'Igualtat que tenia per finalitat establir requisits mínims en aquest sentit.¹²¹ Malgrat l'avenç, el GREVIO constata la persistència de diferents estàndards de reconeixement oficial per accedir als serveis prestats per les administracions autonòmiques. Les variacions es deuen principalment al fet que les lleis respectives, cadascuna centrada en una forma específica de violència envers les dones, estableixen requisits de reconeixement diferents. En particular, s'assenyalen diferències marcades entre els requisits exigits a les víctimes de violència en la parella, els requisits de la qual per al reconeixement oficial s'enumeren en la Llei orgànica 1/2004, de violència de gènere, i els exigits a les víctimes de violència sexual fora del context de les relacions íntimes. A més, es va informar el GREVIO del fet que les autoritats autonòmiques sovint imposen requisits addicionals a l'acord esmentat sobre normes mínimes per al reconeixement oficial esmentat.¹²² Per exemple, s'han posat en coneixement del GREVIO les dificultats relatives als requisits administratius per accedir a les mesures especials previstes per a les dones víctimes de violència en l'àmbit de la prestació per desocupació o l'habitatge social.¹²³ El GREVIO observa

amb preocupació que, en la pràctica, aquesta situació pot retardar significativament, i fins i tot dificultar, l'accés als serveis de suport essencials, i pot provocar una victimització secundària substancial, posant en perill la confiança que les víctimes tenen en el sistema de suport.

94. El GREVIO anima encaridament les autoritats espanyoles a:

- a. mantenir els esforços per establir, arreu del país, mecanismes de cooperació entre múltiples organismes en què participin tots els organismes oficials i altres organismes pertinents, incloses les ONG que presten serveis de suport especialitzats. Aquests mecanismes de coordinació s'han d'estendre a totes les formes de violència previstes pel Conveni d'Istanbul, com ara la violació i la violència sexual, les manifestacions digitals de la violència envers la dona, el matrimoni forçat i la MGF, i han de disposar dels recursos adequats;**
- b. cartografiar els mecanismes de coordinació existents i garantir un seguiment regular del seu funcionament.**

95. Així mateix, el GREVIO insta les autoritats espanyoles a adoptar mesures per simplificar i harmonitzar el procés de reconeixement oficial de les víctimes de totes les formes de violència envers la dona per garantir un accés ràpid i efectiu, arreu del país, als serveis de protecció i suport a totes les víctimes de violència envers la dona, independentment de la forma de violència que hagin patit, i establir, si cal, assessorament i suport en forma de finestreta única.

119. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

120. Catàleg de mesures urgents per millorar i actualitzar la lluita contra la violència de gènere, punt 6.

121. La Conferència Sectorial d'Igualtat reuneix, diverses vegades l'any, representants de l'Administració General de l'Estat i els seus homòlegs a les comunitats autònomes per garantir la coordinació política de les polítiques de violència envers la dona entre tots els nivells d'autoritat.

122. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació. Vegeu també l'informe anual del Defensor del Poble per a 2023, 82-87.

123. *Ibidem*.

2. Serveis de suport generals (article 20)

96. Els serveis generals de suport, com ara els serveis socials, els serveis sanitaris i els serveis d'habitatge o d'ocupació, han d'estar equipats per oferir suport i protecció a les dones víctimes de violència de gènere de totes les edats i procedències. L'article 20 del conveni exigeix a les parts que garanteixin que aquests serveis tinguin els recursos adequats i que el personal estigui adequadament format en les diferents formes de violència envers la dona i pugui respondre a les víctimes d'una manera solidària, en particular aquells als quals les dones i les nenes recorren en primer lloc (serveis sanitaris i socials).¹²⁴ Les seves intervencions són sovint decisives perquè les víctimes continuïn el seu camí cap a una vida lliure de violència i, per tant, un element central d'un sistema de protecció i suport basat en la confiança.

a. Serveis socials

97. El GREVIO acull amb satisfacció el fet que, des de l'avaluació de referència, les autoritats espanyoles hagin adoptat noves mesures per ampliar la gamma de serveis i mesures als quals les dones víctimes de violència poden accedir i utilitzar per donar suport al seu apoderament econòmic. Aquestes mesures inclouen exempcions de determinats requisits establerts en la Llei de 2021 sobre la renda mínima per a beneficiar-se d'aquestes ajudes per a les dones víctimes de violència de parella.¹²⁵ A més, el 2022, les prestacions disponibles per a les víctimes de delictes violents i delictes sexuals es van incrementar en un 25 % quan aquests casos afecten dones víctimes de violència sexual o de parella.¹²⁶ A més, s'han adoptat mesures per garantir l'accés de les víctimes de violència de parella a una pensió de viduïtat en cas de separació o divorci, i per ampliar l'accés dels orfes de dones víctimes d'assassinats per raó de gènere a la pensió d'orfandat. El GREVIO també assenyala amb interès que, en virtut de la Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual, les víctimes de violència sexual haurien de tenir coberts els costos del suport terapèutic en salut mental. Tanmateix, per ser efectiva, aquesta mesura requereix una legislació secundària, que encara no s'ha aprovat. També s'han pres mesures encomiables per facilitar

l'accés de les víctimes de violència a l'ocupació, inclosa la prioritització de les dones víctimes de violència en la parella i els seus descendents en les polítiques d'ocupació i la disponibilitat per als empresaris d'incentius a la contractació.¹²⁷ A més, la Llei d'educació de 2020 prioritza l'accés a l'escola dels fills de víctimes de violència en la parella que s'han vist obligats a canviar de residència.¹²⁸

98. A més, el GREVIO elogia que hi hagi disponible una àmplia gamma de serveis i mesures de suport addicionals en l'àmbit de la comunitat autònoma, com ara reduccions fiscals, ajuts per a l'habitatge i suport financer, per a les víctimes que vulguin continuar els estudis o reclamar prestacions per fills a càrrec.¹²⁹ El GREVIO constata amb satisfacció que aquestes mesures tenen com a objectiu respondre a les necessitats integrals de les dones víctimes que han patit violència en la parella o violència sexual d'una manera holística i, per tant, ajudar a enviar un missatge d'empoderament. Per desenvolupar-ne plenament el potencial i inculcar confiança entre les dones i les nenes que necessiten aquest suport, cal que s'apliquin plenament arreu del país. Com ja s'ha dit, l'accés a les mesures descrites depèn del tipus de violència patida i del sistema de reconeixement oficial vigent en l'àmbit de la comunitat autònoma.¹³⁰ A més, malgrat l'adopció del catàleg de referència 2023 de polítiques i serveis sobre violència envers les dones, l'accés als serveis de suport i la qualitat dels serveis prestats continuen sent desiguals.¹³¹

99. A més, els representants de la societat civil van indicar al GREVIO que l'accés als serveis socials de les dones exposades a la discriminació interseccional sovint es veu obstaculitzat per la incapacitat persistent entre els professionals d'aplicar una perspectiva interseccional per satisfer amb eficàcia les necessitats d'aquestes

---

124. Informe explicatiu del Conveni d'Istanbul, apartat 127.

125. Llei 19/2021, per la qual s'estableix l'ingrés mínim vital. Les exempcions cobreixen l'edat mínima, els requisits de residència, la condició de convivència i l'existència de procediments de divorci o separació.

126. Llei 35/1995, de suport i assistència a les víctimes de delictes de violència i delictes contra la llibertat sexual, article 6, apartat 2.c.

127. Llei 3/2023, d'ocupació.

128. Llei orgànica 3/2020, de modificació de la Llei orgànica 2/2006, d'educació, article 84, apartat 2.

129. La prestació de serveis socials és una competència autonòmica. Per obtenir una visió general dels serveis existents a partir del 2020, vegeu: <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/violenciaencifras/recursos-autonomicos/datos-estadisticos/dera2020/>.

130. Vegeu l'article 18, Protecció i suport, obligacions generals.

131. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació. Vegeu també l'article 3, Definicions.

100. dones. En conseqüència, moltes dones romanís no confien en els serveis generals de suport a Espanya. Les dones amb discapacitat sovint s'enfronten a la manca d'accessibilitat a molts d'aquests serveis.¹³² Sovint es nega l'accés a les dones amb situació de migració irregular a causa de la seva situació administrativa. A més, el GREVIO es mostra preocupat per la informació que se li ha comunicat que indica que el procés de registre d'una sol·licitud d'asil pot durar fins a mesos, durant els quals les dones refugiades tenen accés molt limitat als serveis generals, mentre que n'augmenta la vulnerabilitat a la violència de gènere. En aquest context, considera que cal prendre mesures addicionals per informar les dones en risc o exposades a la discriminació interseccional sobre els seus drets, garantir que els treballadors socials tinguin els recursos necessaris per fer front a la multiplicitat de reptes als quals s'enfronten i garantir una disponibilitat més àmplia d'intèrprets. També subratlla l'important paper que els mediadors culturals i els treballadors comunitaris poden exercir en aquestes circumstàncies. En aquest context, el GREVIO vol cridar l'atenció sobre les pràctiques prometedores existents en l'àmbit de la comunitat autònoma, inclosos els protocols específics que tracten les necessitats de les dones exposades a la discriminació interseccional.¹³³

101. A més, el GREVIO ha estat informat de les dificultats persistents que pateixen les dones de les zones rurals per accedir als serveis generals, a causa de l'escassetat i la manca de coordinació dels serveis a les zones rurals i l'aïllament geogràfic. El GREVIO assenyala que les autoritats estan intentant identificar maneres de satisfer millor les necessitats d'aquestes dones; per exemple, mitjançant l'ús de serveis telemàtics,¹³⁴ i espera que aquests esforços s'intensifiquin, per acostar un suport efectiu a les dones que viuen en aquestes regions.

102. Recordant les conclusions emeses en l'informe d'avaluació de referència, el GREVIO anima les autoritats espanyoles a millorar les mesures per garantir l'accés adequat de totes les dones i nenes als serveis generals de suport i a mantenir els esforços per reduir les disparitats d'àmbit autonòmic en la qualitat dels serveis prestats. En fer-ho, cal prendre mesures addicionals per idear respostes més eficaces a les necessitats de les dones i les nenes en risc o exposades a la discriminació interseccional, fins i tot garantint el reconeixement de les seves necessitats específiques en els protocols existents.

b. Serveis sanitaris

103. El GREVIO acull amb satisfacció l'adopció el 2023 d'un protocol normalitzat sobre violència sexual per a l'atenció de tots els professionals sanitaris del sistema nacional de salut.¹³⁵ Aquest avenç omple una llacuna identificada pel GREVIO en l'informe d'avaluació de referència i és encara més necessari perquè no totes les autoritats regionals han posat en marxa, en els últims anys, protocols per donar suport a les víctimes de violència sexual des d'una perspectiva mèdica. El 2023 també es va adoptar una nova orientació per al sector sanitari sobre com respondre a la violència envers infants i adolescents.¹³⁶ A més, la informació posada en coneixement del GREVIO indica que la sensibilització i la formació dels professionals sanitaris sobre la violència envers les dones ha millorat, tot i que les situacions encara poden variar molt entre les diferents comunitats autònomes. Hi ha hospitals que han creat unitats especialitzades en violència de gènere i en algunes comunitats autònomes s'han fet esforços per ampliar la formació dels professionals mèdics, fins i tot als serveis d'urgències. En altres comunitats, però, s'ha informat el GREVIO d'una manca persistent de capacitat per detectar víctimes de violència envers la dona dins el sistema sanitari i de manca de formació sobre els protocols existents.¹³⁷ A més, mentre que els casos de MGF es detecten cada cop més als hospitals públics, molts professionals de la salut encara no coneixen els protocols existents en aquest sentit i no estan prou formats per detectar i oferir un suport i atenció adequats a les víctimes de la MGF.¹³⁸ Finalment, el GREVIO lamenta que encara faltin protocols sobre matrimonis forçats.

132. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

133. Vegeu el protocol per a l'atenció específica de dones romanís víctimes de violència de gènere, elaborat per l'Institut Andalús de la Dona el 2022: www.juntadeandalucia.es/institutodelamujer/index.php/publicaciones/novedades/mujeres-gitanas-victimas-de-violencia-de-genero-protocolo-para-la-atencion-especifica.

134. Incloses les activitats de recerca i la informació facilitada per les autoritats espanyoles.

135. Protocol comú de SNS per a l'actuació sanitària davant la violència sexual, 2023.

---

136. Protocol comú d'actuació sanitària davant la violència en la infància i adolescència, 2023.

137. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

138. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació. Hi ha un protocol nacional i 12 protocols autonòmics sobre MGF.

104. El GREVIO celebra l'existència d'una multiplicitat de protocols per als treballadors sanitaris. No obstant això, observa amb preocupació que ara mateix no es fa cap esforç per avaluar i garantir l'harmonització dels diferents protocols vigents amb els protocols nacionals i els estàndards del Conveni d'Istanbul. A més, es va posar en coneixement del GREVIO que no se n'avalua el grau d'aplicació, la qual cosa impedeix exigir responsabilitats als professionals en cas d'incompliment i dificulta la millora de les competències professionals, la qual cosa en última instància fa perillar la qualitat de l'assistència prestada.¹³⁹

105. Malgrat la reintroducció el 2018 de l'accés universal a la sanitat pública a Espanya, al GREVIO li preocupa que les dones migrants víctimes de violència en situació irregular continuïn enfrontant-se sovint a dificultats o retards en l'accés als serveis sanitaris a causa dels requisits establerts pels governs autonòmics i de les diferents interpretacions del decret del 2018 que restableix l'accés universal.¹⁴⁰ En aquest context, el GREVIO celebra que la Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual contempli l'accés de totes les dones víctimes de violència sexual, sigui quina en sigui la situació de residència, als serveis de suport. Tanmateix, el GREVIO entén que encara pot ser difícil que les dones en aquesta situació superin la por a l'expulsió, ja que, segons la Llei orgànica 10/2022, només poden accedir al permís de residència si es beneficien d'una ordre de protecció o si l'auto de la violència rep una condemna.

106. El GREVIO agraeix l'adopció d'un seguit de protocols per, entre altres coses, l'avaluació urgent dels riscos de violència en la parella (2020), per als metges forenses que s'enfronten a situacions de violència sexual (2021) i per a situacions en què s'han comès delictes sota la influència de substàncies psicoactives (2022).¹⁴¹ També assenyala que s'està impartint formació als metges forenses en matèria de violència sexual. A més, ençà de l'aprovació de la Llei orgànica 10/2022 de llibertat sexual, les víctimes de violència envers la dona tenen accés a la recopilació i emmagatzematge de proves de forma gratuïta i amb independència de si han denunciat la violència a les autoritats policials. desenvolupament, encara no està clar si les víctimes que vulguin que es recullin i emmagatzemin proves forenses són sistemàticament informades del fet que la denúncia a la policia ja no és un requisit.¹⁴² La Llei orgànica 10/2022 també preveu que els professionals mèdics diferents dels metges forenses puguin recollir proves forenses en cas de necessitat i, en conseqüència, s'hagi emès orientació als professionals sanitaris i institucions forenses.¹⁴³ Tanmateix, no està clar si els jutges tenen en compte proves que no han estat recollides per un metge forense. A més, la informació posada en coneixement del GREVIO indica que la recopilació de proves forenses i el suport a les víctimes que aquests altres professionals de la salut ofereixen no sempre és l'adequada, malgrat la publicació de directrius al respecte.¹⁴⁴ Finalment, el GREVIO ha conegut, amb preocupació, casos en què a dones víctimes de violència sexual, incloses sol·licitants d'asil, migrants en situació irregular i estudiants estrangeres, se'ls ha demanat que paguin pels serveis rebuts a l'hospital.¹⁴⁵ El GREVIO elogia que s'hagi inclòs en la llei de salut sexual i reproductiva del 2023 una via d'atenció a les víctimes d'esterilització forçada, anticoncepció forçada i avortament forçat orientada a aconseguir-ne la recuperació integral.¹⁴⁶

---

139. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

140. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació. Vegeu també la Comissionada per als Drets Humans del Consell d'Europa, Dunja Mijatović, Vegeu també Comissària de Drets Humans del Consell d'Europa, Dunja Mijatović, Informe posterior a la seva visita a Espanya del 21 al 25 de novembre de 2022, 13 d'abril de 2023.

141. Ministeri de la Presidència, Justícia i Relacions amb les Corts, Protocol d'actuació medico forense davant la violència sexual als Instituts de Medicina Legal i Ciències Forenses, 2021; Ministeri de Sanitat, Pautas básicas comunes del SNS para la actuación sanitaria ante casos de agresión a mujeres por objeto punzante ("pinchazo") en contextos de ocio, 2022.

142. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

143. Ministeri de la Presidència, Justícia i Relacions amb les Corts, Guía de recomendaciones de actuación de los Institutos de Medicina Legal y Ciencias Forenses con las muestras biológicas y evidencias que se recojan y remitan por los centros sanitarios en el contexto de la Ley Orgánica 10/2022, de 6 de septiembre, de Garantía Integral de la Libertad Sexual, 2024.

144. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació. Vegeu Ministeri de Sanitat, Guía de Pautas Básicas Comunes del SNS para la actuación sanitaria ante Violencia Sexual, 2023. Vegeu també el protocol VISEM, en ús a la comunitat autònoma de Madrid des de 2022.

145. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

146. Llei orgànica 1/2023, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2010, de salut sexual i reproductiva i de la interrupció voluntària de l'embaràs.

107. **El GREVIO anima les autoritats espanyoles que continuïn aplicant vies d'atenció normalitzades en els sectors sanitari públic i privat, basades en un enfocament sensible al gènere i lliure de prejudicis, per tal de garantir la identificació de les víctimes, el seu diagnòstic, tractament, documentació del tipus de violència patida (incloses fotografies de les lesions) i dels problemes de salut resultants, així com la derivació al suport especialitzat adequat.**

108. **El GREVIO anima les autoritats espanyoles a avaluar periòdicament l'aplicació dels protocols existents per part dels proveïdors d'assistència sanitària i a garantir-ne l'adaptació a les necessitats de les dones i les nenes amb risc de discriminació interseccional.**

109. **A més, el GREVIO anima encaridament les autoritats espanyoles a garantir que totes les víctimes de violència sexual tinguin accés a serveis de suport, que inclou la recopilació i l'emmagatzematge de proves forenses de manera gratuïta i sense cap obligació de presentar càrrecs.**

3. Serveis de suport especialitzats (article 22)

110. Els serveis de suport especialitzats asseguren la complexa tasca d'empoderar les víctimes mitjançant un suport i una assistència òptims adaptats a les seves necessitats específiques i són una pedra angular igualment important d'un sistema de protecció i suport basat en la confiança. D'això, se n'encarreguen sobretot les organitzacions de dones i els serveis de suport que presten, per exemple, les autoritats locals amb personal especialitzat i experimentat que coneix a fons la violència de gènere envers la dona. Han de poder abordar els diferents tipus de violència coberts pel Conveni d'Istanbul i donar suport a tots els grups de víctimes, inclosos els de difícil accés.

111. En l'avaluació de referència, el GREVIO havia elogiat les autoritats espanyoles per l'àmplia xarxa de serveis especialitzats per a víctimes de violència en la parella, però havia lamentat la manca de serveis per atendre les necessitats de les dones víctimes d'altres formes de violència. Des de l'avaluació de referència, sembla que la xarxa de serveis s'ha ampliat, cosa que el GREVIO agraeix, tot i que continua sent difícil obtenir una visió global dels serveis de suport especialitzats existents.¹⁴⁷ Addicionalment, el GREVIO constata amb satisfacció que, com a resposta a l'observació d'aleshores, ara hi ha serveis especialitzats que cobreixen totes les formes de violència envers la dona. És el cas, en particular, del telèfon d'atenció telefònica nacional 016 i del servei ATENPRO que, des de 2023, també es posa a disposició de les dones víctimes de violència sexual.¹⁴⁸ Tanmateix, li preocupa el nombre persistentment limitat de serveis que donen suport a les víctimes de matrimoni forçat i MGF fora dels serveis prestats per les ONG, els quals són limitats pel que fa al nombre i a la distribució geogràfica.

112. Una altra preocupació que el GREVIO havia plantejat en l'informe d'avaluació de referència és la discrepància en els requisits per accedir als refugis per a violència domèstica. La informació proporcionada al GREVIO indica que hi ha comunitats autònomes on això continua depenent de la voluntat de les víctimes de presentar càrrecs, cosa que no s'ajusta a l'article 18, apartat 3, del Conveni d'Istanbul. A més, sembla que es limita l'admissió de nens juntament amb la seva mare i que hi ha centres d'acollida es neguen a acollir nois més grans de 14 anys. S'ha informat que, en alguns casos, es denega l'accés a dones migrants víctimes de violència per la seva condició de residència o perquè se'n qüestiona el nivell de victimització.¹⁴⁹ A més, les dones romanís i les dones LGBTI han denunciat assetjament i maltractament en alguns centres d'acollida, a més de manca de comprensió de les seves necessitats específiques.¹⁵⁰ Finalment, sembla que el protocol de col·laboració entre comunitats autònomes que permet el desplaçament de la víctima d'una comunitat a una altra, en cas d'alt risc o de manca de places en centres d'acollida, no està sempre activat quan cal.¹⁵¹

113. Les ONG que treballen amb dones amb discapacitat, dones LGBTI, dones romanís, dones migrants i refugiades i dones en prostitució que han patit violència de gènere han subratllat la manca general de serveis especialitzats que els puguin cobrir de manera adequada les

147. Les dades dels serveis disponibles en l'àmbit autonòmic es recullen al sistema DERA, que es va

---

actualitzar per última vegada el 2020.

148. Vegeu l'article 15, Formació de professionals.

149. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

150. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

151. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

necessitats.¹⁵² Aquesta llacuna és el resultat d'una sèrie de factors, entre els quals hi ha la manca de recursos, de formació del personal en interseccionalitat, d'interpretació i de mediadors culturals. Un altre obstacle que dificulta l'accés de les dones que pertanyen a aquests col·lectius a serveis especialitzats és el fet que sovint se les deriva principalment a serveis que atenen algun dels motius de discriminació, com ara la discapacitat, l'orientació sexual o la condició de refugiada, sense considerar-ne les necessitats com a víctimes de violència envers la dona. En particular, el GREVIO va rebre informació que indicava que les dones sol·licitants d'asil i refugiades ben poques vegades es deriven a serveis especialitzats per a dones víctimes de violència quan s'enfronten a violència de gènere. Això és preocupant, ja que sembla que els serveis per a les persones refugiades no tenen la capacitat de detectar la violència envers les dones i de proporcionar-los un suport especialitzat adequat.¹⁵³

El GREVIO constata amb satisfacció que les víctimes de violència envers la dona tenen accés a l'assessorament jurídic, bé en el context de serveis especialitzats o a través de les Oficines d'Atenció a les Víctimes de Delictes, que s'encarreguen d'informar les víctimes i oferir-los assessorament jurídic durant tot el procediment, encara que la víctima no hagi presentat càrrecs. El GREVIO celebra la publicació el 2022 d'un protocol per a l'atenció i la derivació de les víctimes de violència de gènere, per part de les Oficines d'Atenció a les Víctimes de Delictes, als serveis socials i especialitzats autonòmics.¹⁵⁴

114. A més, les autoritats espanyoles han de prendre mesures addicionals per garantir que les dones víctimes de totes les formes de violència contemplades en el Conveni d'Istanbul, incloses la mutilació genital femenina i el matrimoni forçat, tinguin accés efectiu a serveis de suport especialitzats accessibles i de qualitat. Per fer-ho, cal adoptar mesures específiques que garanteixin que les dones i nenes que estiguin en risc de discriminació interseccional o hi estiguin exposades es derivin sistemàticament a serveis de suport especialitzats que responguin a les seves necessitats com a víctimes de violència envers la dona i tinguin accés a centres d'acollida per a víctimes de violència domèstica.

4. Suport a les víctimes de violència sexual (article 25)

En virtut de l'article 25 del Conveni d'Istanbul, les parts han de proporcionar un conjunt de serveis holístics a les víctimes de violència sexual, que incloguin atenció mèdica immediata i suport en cas de trauma, combinat amb exàmens forenses, a més d'assessorament psicològic i teràpia de curt i llarg termini per garantir la recuperació de la víctima. Aquests serveis s'han de prestar per personal format i especialitzat de manera adequada per respondre a les necessitats de les víctimes, si pot ser dins els centres de crisi per violació o de derivació de casos de violència sexual establerts en nombre suficient a tot el país per garantir-ne el fàcil accés. La recomanació és establir un dels centres esmentats anteriorment per cada 200 000 habitants.¹⁵⁵

Com ja s'ha assenyalat a l'informe d'avaluació de referència del GREVIO, des de fa anys, Espanya disposa de centres de derivació de violència sexual i de crisi per violació en algunes comunitats, mentre que els serveis adreçats a les víctimes de la violència en la parella també han estat donant suport a les víctimes de violència sexual. Tanmateix, en l'informe d'avaluació de referència, el GREVIO havia expressat preocupació pel nombre limitat de centres de derivació de violència sexual i centres de crisi per violació. Per tant, aprova de molt bon grat el pla de les autoritats nacionals, anunciat el 2021, d'establir centres d'assistència integral 24 hores per a les víctimes de violència sexual a totes les comunitats autònomes i províncies.¹⁵⁶ S'informa el GREVIO que aquests centres, per als quals s'ha assignat finançament dels fons de recuperació post-Covid de la Unió Europea, s'hauran d'haver creat a finals de 2024. Els serveis per a dones i noies de més de 16 anys oferiran suport psicològic, legal i social presencial i en línia/telefònic a les víctimes de violència sexual, seguint el model d'alguns dels centres de derivació de violència sexual existents.¹⁵⁷ Les derivacions a altres professionals, basades en protocols de col·laboració, han de formar part important d'aquests serveis, tot i que els detalls encara no s'han desenvolupat. El GREVIO observa amb interès que aquests centres ja s'han creat l'any 2023 en algunes regions.¹⁵⁸

152. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.
 153. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.
 154. Vegeu www.mjusticia.gob.es/es/ciudadania/victimas/oficinas-asistencia-victimas.
 155. Informe explicatiu del Conveni d'Istanbul, apartat 142.
 156. En el marc del pla "Spain protects you" s'han de crear cinquanta-dos centres.
 157. Com el centre Pilar Estebañez de Madrid.
 158. Cantàbria i el País Basc.

El GREVIO assenyala que les autoritats autonòmiques, en el procés de creació dels centres, s'enfronten a una sèrie de qüestions importants, entre les quals destaca la necessitat de coordinar els serveis prestats pels nous centres amb els serveis de suport existents i d'adaptar els serveis a les especificitats territorials, com ara les zones rurals amb baixa densitat de població. A més, el GREVIO entén que, d'acord amb la Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual, els centres especialitzats de suport en la violència sexual haurien de donar suport principalment d'urgència, mentre que els serveis orientats a la recuperació integral de les víctimes haurien de permetre el suport a mitjà i llarg termini. El GREVIO vol recordar la importància de donar a les víctimes de violència sexual l'accés a assessorament i suport psicològics a curt i llarg termini. Per tant, per al GREVIO és important incorporar en els centres que s'hagin de crear un suport a llarg termini seguint els exemples de pràctiques prometedores existents.¹⁵⁹ Quan no és el cas, assenyala la importància de garantir l'accés a suport a llarg termini, inclòs suport psicològic i traumàtic, mitjançant acords de col·laboració amb entitats que presten aquests serveis.

115. Així mateix, s'ha informat el GREVIO que encara no s'ha implantat un sistema de reconeixement oficial de les víctimes de violència sexual en virtut de la Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual. Un altre dels elements de la Llei orgànica 10/2022 que exigeix més mesures legislatives és la provisió d'accés a l'assistència jurídica gratuïta per a les víctimes de violència sexual. Segons la Llei orgànica 10/2022, això s'ha de facilitar des de l'inici del procediment, i els nous centres de crisi per violacions s'encarreguen d'informar. Per al GREVIO és essencial que els protocols de col·laboració amb hospitals, serveis mèdics i quirúrgics de guàrdia, farmàcies i autoritats policials estiguin concebuts per garantir la derivació immediata de les dones víctimes de violència sexual als centres de crisi per violació. Finalment, subratlla la importància de garantir que aquests centres disposin dels recursos i la capacitat per oferir un suport adequat a les dones exposades a la discriminació interseccional, en particular les dones amb discapacitat física o intel·lectual, migrants i refugiades o en prostitució, totes elles molt vulnerables a la violència sexual.

116. Acollint amb satisfacció els esforços fets per crear una xarxa integral de suport especialitzat a les víctimes de violència sexual, el GREVIO anima les autoritats espanyoles a garantir que:

- a. totes les víctimes de violència sexual tinguin accés a atenció mèdica i assessorament i suport psicològic immediats i de llarg termini, prestats per professionals qualificats que proporcionin a la víctima suport sensible i informat sobre el trauma;**
- b. es dissenyi un sistema accessible i harmonitzat per reconèixer de manera oficial les víctimes de violència sexual;**
- c. es tinguin plenament en compte les necessitats particulars de les dones exposades a la discriminació interseccional i que les dones que viuen a les zones rurals tinguin accés efectiu a aquests serveis.**

C. Dret substantiu

117. El capítol V del Conveni d'Istanbul abasta una sèrie de disposicions relacionades amb el dret substantiu, tant en l'àmbit del dret civil com del dret penal, que té com a objectiu crear el marc legislatiu necessari per evitar que es continuï victimitzant dones i nenes i garantir una intervenció i un processament enèrgics per part dels organismes encarregats de fer complir la llei. Aquesta secció se centra en els avenços assolits pel que fa a disposicions seleccionades del conveni en l'àmbit del dret substantiu, en particular l'article 31 sobre custòdia, drets de visita i seguretat i

l'article 48 sobre la Prohibició de processos o sentències obligatoris de resolució alternativa de litigis en casos de violència envers les dones.

1. Custòdia, drets de visita i seguretat (article 31)

118. Les decisions sobre custòdia i règim de visites pel que fa a famílies amb antecedents de maltractament requereixen un equilibri acurat entre els diferents interessos en joc. L'article 31 del Conveni d'Istanbul vol garantir que els incidents de violència coberts pel conveni, en particular la violència domèstica, es tinguin en compte en les decisions sobre els drets de custòdia i de règim de visites, per garantir que l'exercici d'aquests drets no

---

159. Per exemple, els centres de crisi per a víctimes d'agressions sexuals a Astúries: <https://iam.asturias.es/violencia-de-genero/centro-de-crisis-para-victimas-de-agresiones-sexuales>.

perjudiquin els drets i la seguretat de la víctima o dels fills menors. Aquesta disposició contribueix directament a generar-los confiança en les autoritats, perquè ofereix una protecció essencial contra els maltractaments posteriors a la separació.¹⁶⁰

119. En l'informe d'avaluació de referència, el GREVIO havia observat que, malgrat que l'ordenament jurídic espanyol havia ofert un ampli ventall de possibilitats per suspendre, limitar o regular l'exercici dels drets parentals dels pares maltractadors, en la pràctica se n'havia limitat molt l'ús. També va expressar una preocupació significativa per l'ús freqüent de l'anomenada síndrome d'alienació parental en els processos judicials. Per tant, el GREVIO constata amb satisfacció el fet que, des de l'informe d'avaluació de referència, les autoritats han adoptat mesures addicionals per millorar la seguretat de fills menors i mares en les decisions sobre custòdia i règim de visites en casos amb antecedents de violència domèstica. En concret, agraeix les disposicions de la Llei orgànica 8/2021 de protecció de la infància que introdueixen el principi de suspensió de la custòdia i els drets de visita en els casos en què els menors hagin estat exposats a violència domèstica, quan s'hagi iniciat un procediment penal o en presència d'indicis fonamentats d'aquesta violència, llevat que l'interès superior del nen requereixi el manteniment dels drets de custòdia i visita.¹⁶¹ A la pràctica, la modificació legislativa comporta que els jutges hagin de justificar qualsevol decisió de no suspendre els drets de custòdia i visita quan els nens hagin estat exposats a la violència d'un progenitor contra l'altre. A més, la llei preveu que el jutge hagi d'escoltar els infants sobre totes les qüestions, incloses les qüestions de custòdia i visites.¹⁶²

120. El GREVIO observa amb satisfacció que, des que aquestes modificacions de la llei han entrat en vigor, el nombre de decisions de suspensió de drets de custòdia i visita en el context d'ordres de protecció ha augmentat de manera substancial. Segons les xifres facilitades pel CGPJ, el 2023, es van dictar 4.026 resolucions de suspensió del dret de visita, enfront de les 2.008 de 2021, i que 2.411 decisions van ordenar la suspensió de la custòdia, enfront de les 1.470 de 2021.¹⁶³ Segons el coneixement que el GREVIO en té, no hi ha dades sobre el nombre de decisions que porten a la suspensió de la custòdia i els drets de visita adoptades en el marc de procediments civils.

121. Diversos interlocutors del GREVIO van subratllar, però, que, malgrat el canvi de paradigma introduït per la Llei orgànica 8/2021, de protecció de la infància, els drets de visita continuen sent imposats sovint, en particular pels tribunals civils, malgrat els antecedents de violència d'un progenitor contra l'altre. A la pràctica, semblen suspendre's sobretot en els casos en què les dones han iniciat procediments penals paral·lels per violència en la parella, però no tant en situacions en què no s'ha presentat una denúncia penal, però es continua notificant o al·legant un historial de violència domèstica; per exemple, en el context d'un procediment de divorci.¹⁶⁴ El GREVIO està especialment preocupat per la informació que indica que els drets de visita a vegades s'imposen pels jutges civils quan hi ha ordres de protecció o s'ha obtingut una condemna d'un pare violent.¹⁶⁵ En aquest context, el GREVIO observa amb gran preocupació que, entre gener i maig de 2024, set infants van ser assassinats a Espanya en el context de violència de gènere contra la mare, en comparació amb dos el 2022 i dos el 2023.¹⁶⁶

---

160. Cal destacar que en el cas de *Bîzdîga contra la República de Moldàvia* (Demanda núm. 15646/18, 17 d'octubre de

2023), el Tribunal Europeu de Drets Humans va declarar que en els procediments relatius als drets de custòdia i visita dels fills menors en un context de violència domèstica, l'interès superior de l'infant ha de ser el centre d'atenció. Per tant, l'avaluació dels riscos de violència o altres formes de maltractaments ha de ser part integrant d'aquests procediments. Per aquest motiu, va considerar que un presumpte historial de violència domèstica era un factor rellevant i fins i tot de consideració obligada en l'avaluació que les autoritats nacionals feien en decidir sobre els drets de visita (§ 62). En el cas recent de *Luca contra la República de Moldàvia* (Demanda núm. 55351/17, 17 d'octubre de 2023), el Tribunal va constatar una violació de l'article 8 del Conveni Europeu de Drets Humans pel fet que les autoritats moldaves no van tenir en compte els incidents de violència domèstica en la determinació del dret de visita dels fills.

161. A petició d'una de les parts en el procediment. Vegeu la Llei orgànica 8/2021, de protecció integral de la infància i l'adolescència contra la violència, de modificació de l'article 94 del Codi Civil i l'article 544. *ter* de la Llei d'enjudiciament criminal.

162. Article 11 de la Llei orgànica 8/2021, de protecció de la infància.

163. Informes estadístics anuals del CGPD per a 2021 i 2023, vegeu www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Violencia-domestica-y-de-genero/Actividad-del-Observatorio/Datos-estadisticos/.

164. Vegeu Themis, Estudio del tratamiento judicial dado a las mujeres y a sus hijas e hijos menores de edad en los procedimientos de familia en los que se constata la existencia de violencia de género, 2021.

165. Informació rebuda durant la visita d'avaluació. Sigui també, Público, “Un juez ordena a una mujer que regrese a la ciudad de su maltratador para cumplir con el régimen de visitas de sus hijos”, 1 de febrer de 2024 i “El juzgado otorgó el régimen de visitas para el asesino de las dos niñas de Almería pese a lo que dicta la ley”, 18 març 2024.

166. Delegació del Govern per a la Violència de Gènere, Estadístiques de menors assassinats en el context de violència de gènere, 2024. En dos dels assassinats comesos el 2024 s'havien establert mesures cautelars contra l'agressor.

122. Advocats i organitzacions de la societat civil que treballen amb dones víctimes de violència han indicat al GREVIO que diverses raons poden explicar el fet que moltes decisions judicials encara mantinguin els drets de custòdia i visita en casos amb antecedents de violència, inclosa, en alguns casos, violència perpetrada directament contra els fills menors. Un element que ha cridat repetidament l'atenció del GREVIO és la persistent falta de formació dels jutges, especialment dels jutges civils, sobre l'impacte negatiu que té en els nens estar exposats a aquest tipus de violència. Així mateix, sovint no són conscients que l'exercici de la custòdia compartida pot ser un mitjà perquè l'autor de la violència domèstica segueixi mantenint el control i la dominació sobre la mare i els seus fills i que, per tant, la violència en la parella ha de ser un factor essencial a l'hora de determinar la custòdia dels fills i altres drets parentals. A més, sovint sembla que els jutges de família desconeixen els procediments iniciats en paral·lel, com els procediments penals o els procediments davant els tribunals especialitzats en violència de gènere, cosa que els limita la capacitat per tenir plenament en compte la violència envers la dona en les decisions relatives a custòdia i drets de visita. El GREVIO assenyala que, el 2022, el Centre d'Estudis Jurídics del Ministeri de la Presidència, Justícia i Relacions amb les Corts va emetre una guia per millorar la coordinació en l'àmbit dels processos penals i civils en matèria de violència envers les dones, i que el Ministeri de Justícia va publicar una circular en què es demana a tots els professionals del dret, especialment als jutjats de família, que facin ple ús del sistema SIRAJ per informar-se de l'existència de mesures relacionades amb incidents de violència de gènere possiblement ordenades per un altre tribunal.¹⁶⁷ No obstant això, no està clar que aquesta recomanació s'apliqui sistemàticament per tots els tribunals ni que el sistema actual permeti la detecció automàtica de decisions relacionades amb incidents de violència domèstica.¹⁶⁸

123. D'altra banda, el GREVIO celebra la prohibició de l'ús de l'anomenada síndrome d'alienació parental introduïda per la Llei orgànica 8/2021, de protecció de la infància. Aquesta mesura legislativa representa un important pas endavant per garantir que aquest concepte i altres de relacionats ja no es facin servir per atorgar els drets de custòdia i visita als autors de violència i privar el progenitor no violent d'aquesta custòdia.¹⁶⁹

124. Malgrat aquestes mesures importants, el GREVIO continua preocupat pels informes persistents que indiquen que l'anomenada síndrome es continua citant sovint com una explicació per als nens que rebutgen amb els seus pares (violents). Quan no s'hi fa referència directa, es recorre a nocions semblants, situant les mares com a manipuladores, sobreprotectores o geloses, o esmentant-ne la instrumentalització dels fills o la “percepció exagerada de violència sexual”.¹⁷⁰ A més, els jutges solen prendre decisions basant-se en informes d'experts, incloses les avaluacions psicològiques i els informes que tenen a disposició a través del personal de les organitzacions responsables de la realització de visites supervisades, els experts psicosocials i els coordinadors parentals.¹⁷¹ Els advocats que treballen amb dones víctimes de violència van informar el GREVIO que aquests informes sovint es refereixen a nocions semblants a l'anomenada síndrome d'alienació parental.

125. Per tant, el GREVIO observa amb gran preocupació que els jutges sovint argumentin que és l'interès superior del menor mantenir una relació amb el progenitor violent i que aquest interès pot prevaler sobre els possibles riscos per a la seguretat del menor mateix. Se l'ha informat dels casos en què s'ha atorgat l'exercici de la custòdia al progenitor violent o en què els fills han estat ingressats en institucions d'atenció per separar-los de la influència de les mares que, suposadament, obstaculitzen la relació pare-fill.¹⁷² En altres casos, el fet que la mare fos víctima de violència en la parella s'ha emprat per desacreditar-ne les habilitats parentals, descartar-ne el testimoni i privar-la de la

---

167. Ministeri de Justícia, Guia de criteris de coordinació en l'àmbit dels processos penals i civils en matèria de violència envers les dones, maig de 2022. El sistema SIRAJ és una base de dades d'àmbit nacional alimentada per lletrats de l'administració de justícia que permet la coordinació i l'intercanvi d'informació entre tots els professionals del dret i les forces i els cossos de seguretat per indicar si hi ha antecedents o procediments per violència de gènere.

168. Vegeu l'informe anual del Defensor del Poble per a 2022, 41. Vegeu també l'informe anual per al 2023 de la Fiscalia General.

169. Diverses lleis autonòmiques també prohibeixen l'ús de l'anomenada síndrome d'alienació parental, com ara les lleis de violència de gènere del País Basc, Castella-la-Manxa, Catalunya i La Rioja.

170. Vegeu l'informe de l'ONG presentat per un grup d'acadèmics, "Violència institucional contra mares i infants; Aplicació de la síndrome de falsa alienació parental a Espanya", 2024. El GREVIO també va tenir accés a diverses decisions judicials nacionals que feien ús d'aquests conceptes.

171. Vegeu també l'article 48, Prohibició de processos o sentències obligatoris de resolució alternativa de litigis.

172. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació. Vegeu també, Público, "Una niña de diez años de Pontevedra, arrancada de los brazos de su madre por el falso Síndrome de Alienación Parental", 8 d'abril de 2024.

^{126.} exercici dels drets parentals.¹⁷³ El GREVIO està profundament preocupat perquè aquestes pràctiques girin els mecanismes de protecció davant la violència en contra de les víctimes mateixes i les exposin a una victimització secundària, restringint-los l'exercici dels drets parentals.¹⁷⁴ En alguns casos denunciats al GREVIO, dones que intentaven mantenir els fills segurs i protegir-los de la violència paterna, per falta de les mesures de protecció adequades previstes per les autoritats, corrien el risc de ser condemnades per posar en perill l'exercici del dret de visita.¹⁷⁵

127. En aquest context, el GREVIO celebra que les autoritats nacionals hagin creat un grup de treball sobre "violència institucional" envers les dones per tractar els problemes esmentats, fet que demostra una comprensió creixent de la naturalesa integral de la violència en la parella. El GREVIO vol cridar l'atenció sobre el fet que els procediments de dret de família posteriors a la separació es poden utilitzar per a perpetrar més maltractaments, que cada vegada s'anomena més maltractament en litigis. Es tracta d'un aspecte del continu de la violència domèstica que cal abordar, unint els coneixements i l'experiència de totes les parts interessades, incloses les ONG de drets de les dones, les organitzacions de suport especialitzades i els advocats amb experiència en aquest camp.

128. A més, el GREVIO va rebre informació preocupant sobre el funcionament de les instal·lacions per a les visites supervisades (o "punts de trobada familiar"), una preocupació que ja va destacar en l'avaluació de referència.¹⁷⁶ Aquests equipaments es gestionen majoritàriament per ONG amb personal que continua mancant de formació en aspectes essencials, com ara la dinàmica de la violència en la parella, el possible mal ús per part dels agressors dels drets de visita per continuar exercint el control i la violència sobre mares i fills, i la inadequació i la manca de base científica de conceptes com ara l'anomenada síndrome d'alienació parental per explicar la reticència o la por que mostren els nens davant la relació amb els progenitors. Com ja es destacava en l'informe d'avaluació de referència del GREVIO, la coordinació i els intercanvis amb els serveis especialitzats de suport a les dones víctimes de violència sempre deficientes, la qual cosa deixa el personal dels centres de visites supervisats aliè a l'evolució de casos particulars i exclòs de qualsevol procediment dinàmic d'avaluació de riscos. A més, es va informar el GREVIO de la manca de supervisió judicial en l'aplicació, per part dels punts de trobada familiar, de les decisions judicials, inclòs el dret de visita, per la manca de regulació en diverses regions de la comunicació entre aquests òrgans i els tribunals.¹⁷⁷ Per últim, la informació posada en coneixement del GREVIO indica que sovint estan infrafinançats i desbordats, sobretot a conseqüència de l'augment substancial de les decisions que ordenen visites supervisades arran

de l'entrada en vigor de la Llei orgànica 8/2021, de protecció de la infància. La situació genera llargues llistes d'espera per accedir a les visites supervisades. A les zones rurals, l'escassetat de punts de trobada familiar també pot provocar que dones i nens hagin de recórrer llargues distàncies per complir les decisions judicials que ordenen aquestes visites.

129. El GREVIO considera que ordenar els drets de custòdia i de visita sense tenir prou en compte els antecedents de violència domèstica, i sense una avaluació suficient dels riscos per a la seguretat de fills i mares, incompleix els requisits de l'article 31 del Conveni d'Istanbul. Recorda que els incidents de violència d'un progenitor contra l'altre tenen un impacte greu en els fills. L'exposició a aquesta violència genera por, causa trauma, afecta negativament el desenvolupament dels nens i es reconeix com una forma de violència psicològica.¹⁷⁸ També vol subratllar que l'ús persistent de l'anomenada síndrome d'alienació parental augmenta el risc que la violència envers les dones i els fills quedi oculta i no es detecti, ja que ignora la naturalesa de gènere de la violència domèstica i els aspectes essencials del benestar de l'infant. Considera que aquesta pràctica continuada va en contra dels importants esforços que en els darrers anys han fet les autoritats espanyoles per prevenir i combatre la violència envers les dones; i, en particular, contra els esforços fets per augmentar la confiança de les dones víctimes de la violència en el sistema judicial. Per això, tot i lloar les mesures adoptades des del 2020 per les autoritats espanyoles per garantir que els incidents de violència envers les dones es tinguin en compte amb més eficàcia en el context de les decisions sobre custòdia i drets de visita, el GREVIO considera fonamental avaluar de forma exhaustiva l'aplicació de les noves disposicions legislatives

173. Informació rebuda durant la visita d'avaluació.

174. Vegeu també Tribunal Europeu de Drets Humans, *IM i altres contra Itàlia* (Demanda núm. 25426/20, 10 de novembre de 2022).

175. Vegeu l'informe de l'ONG presentat per un grup d'acadèmics, 2024.

176. L'organització de visites supervisades és una competència regional.

177. Informació rebuda durant la visita d'avaluació. Vegeu també l'informe anual del Defensor del Poble per a 2023, 198.

178. Vegeu Comitè dels Drets de l'Infant de l'ONU, Observació General núm. 13, adoptada el 18 d'abril de 2011, apartat 21è, CRC/C/GC/13.

^{130.} que s'esmenta més amunt, fins i tot pels jutges civils, amb l'objectiu d'identificar llacunes en la pràctica i les maneres d'assegurar el ple compliment de la llei.¹⁷⁹

131. Acollint amb satisfacció les importants mesures legislatives adoptades per les autoritats espanyoles en l'àmbit de la custòdia i els drets de visita, el GREVIO els anima encaridament a mantenir els esforços per garantir la seguretat de les víctimes i els fills mitjançant:

- a. una revisió exhaustiva de la pràctica judicial respecte de les disposicions legals que obliguen els jutges a retirar els drets de custòdia i visita en els casos de separació dels pares amb antecedents de violència, per determinar si la pràctica actual s'ajusta al que disposa l'article 31 del Conveni d'Istanbul;
- b. la intensificació dels esforços per prevenir la victimització secundària de les dones víctimes de violència, evitant fer-les culpables, desacreditar-les o emfatitzar-ne excessivament les responsabilitats i posant fi a la pràctica de retirar els fills o limitar els drets parentals dels progenitors no maltractadors al·legant l'anomenada síndrome d'alienació parental o conceptes afins;
- c. la intensificació de les mesures per enfortir la cooperació interinstitucional i l'intercanvi d'informació entre els tribunals civils i els tribunals penals;
- d. l'adopció de mesures decidides per garantir que les instal·lacions de visites supervisades disposin de recursos adequats, centrar-se en la seguretat de fills i mares i evitar la victimització secundària de les dones.

2. Prohibició de processos o sentències obligatoris de resolució alternativa de litigis (article 48)

132. L'article 48, apartat 1, del Conveni d'Istanbul exigeix a les parts que prohibeixin la participació obligatòria en qualsevol procés alternatiu de resolució de disputes, inclosa la mediació i la conciliació, en relació amb els casos de totes les formes de violència envers les dones coberts

pel conveni. Aquesta disposició parteix del principi que la violència envers les dones és una manifestació de relacions de poder desiguals i que les víctimes d'aquesta violència no poden entrar mai en els processos alternatius de resolució de conflictes en condicions d'igualtat amb l'autor. Per evitar la reprivatització d'aquesta violència i per permetre que la víctima sol·liciti justícia, és responsabilitat de l'estat facilitar accés als procediments judicials contradictoris sobre la base de disposicions sòlides de dret penal i civil.

133. En l'informe d'avaluació de referència, el GREVIO havia elogiat el fet que la mediació estigués explícitament prohibida en casos de violència en la parella, tant en procediments civils com penals, sempre que s'hagués iniciat una investigació penal o s'hagués dictat una sentència penal. Tanmateix, havia deixat entreveure els riscos que la mediació comporta en dret de família. Es podria proposar en casos de divorci i podria fer que dones que no havien donat a conèixer l'experiència de violència en la parella entressin en la mediació sense que s'hagués examinat la història de dominació i maltractament existent en la relació. El GREVIO lamenta que aquesta preocupació persisteixi, per la manca de procediments sistemàtics de detecció de casos de violència domèstica en els procediments de dret de família. Les dones en aquesta situació també poden estar implicades en processos informals d'acord malgrat no estar en condicions d'iniciar un procés de mediació en condicions d'igualtat amb l'agressor.¹⁸⁰ El GREVIO recorda que les pràctiques que suggereixen arribar a acords o acords amistosos entre les víctimes i els maltractadors, amb negatives que poden comportar resultats negatius per a les víctimes, poden ser equivalents a una mediació obligatòria (mediació quasi obligatòria).¹⁸¹ A més, tot i que admet la importància d'assegurar solucions viables per als assumptes civils després de la separació i del fet que les solucions mútuament acceptables aconseguides conjuntament poden ser preferibles als llargs procediments judicials, el GREVIO subratlla el fet que les dones víctimes de violència domèstica no entren en els processos de mediació en condicions d'igualtat amb els seus maltractadors. Per tant, assenyala la necessitat de garantir que qualsevol oferta de mediació en procediments civils

---

179. La Unitat de Coordinació de la Violència envers la Dona va fer una primera avaluació de l'aplicació del nou marc legislatiu que cobreix 1.060 ordres de protecció ordenades durant el segon semestre de 2021.

180. Informació rebuda durant la visita d'avaluació.

181. Revisió Horitzontal Intermèdia dels informes d'avaluació de referència del GREVIO, apartats 411-412 i informe d'avaluació de referència del GREVIO sobre Alemanya, apartat 286.

fets pels jutges es fan després d'un sòlid procés de detecció d'un historial de violència i amb el consentiment ple i informat de les víctimes afectades.

134. A més, el GREVIO està preocupat pel creixent ús del sistema de coordinadors parentals que en moltes regions han estat creats per les autoritats regionals per proporcionar suport a les famílies considerades en "procés de separació d'alta conflictivitat" en l'execució de les decisions judicials. Tot i que no està regulat per llei, sembla que aquest procés té com a objectiu supervisar l'execució de les mesures judicials, emetre recomanacions i adoptar mesures per aplicar les decisions judicials amb esperit de concòrdia, amb l'objectiu de mitigar l'impacte de les situacions de conflicte en els infants.¹⁸² El GREVIO assenyala que les decisions judicials sovint exigeixen la coordinació dels pares, fins i tot pel que fa a l'aplicació de les decisions de custòdia i visites.¹⁸³ Vol subratllar que les relacions percebudes com a "altament conflictives" sovint amaguen violència en la parella no denunciada. Com que, segons sembla, no tenen formació sobre violència envers les dones, molts coordinadors de pares sovint són incapaços de detectar situacions de maltractament i relacions de poder desiguals. A més, el GREVIO va ser informat de l'ús freqüent de nocions afins a l'anomenada síndrome d'alienació parental per part dels coordinadors parentals.¹⁸⁴ Com que sembla que es proposa regularment la coordinació familiar, al GREVIO li preocupa que moltes dones víctimes de violència en la parella no denunciada o no detectada puguin participar en aquests processos sense el seu consentiment ple i informat i que això pugui suposar una mediació quasi obligatòria com a part de l'execució de decisions judicials. Aquest procés no regulat per llei no ofereix a les dones víctimes de violència cap garantia que se'ls respectin els drets i que el principi general, fermament establert a la legislació espanyola, de prohibició de l'ús de la mediació en situacions de violència en la parella s'apliqui. A més, sembla que no hi ha cap avaluació de la feina dels coordinadors de pares.

135. El GREVIO constata amb gran preocupació aquesta evolució, que va en contra dels esforços que, en canvi, les autoritats espanyoles fan per reduir la victimització secundària. Per tant, considera essencial que es reguli l'ús de la coordinació parental per assegurar que les famílies amb antecedents de violència envers les dones no puguin ser obligades a participar en aquests processos. És igualment important garantir una formació sistemàtica i adequada dels coordinadors familiars en temes relacionats amb la violència envers les dones. La formació hauria de tractar qüestions com ara la naturalesa i la dinàmica de la violència domèstica, les relacions de poder desiguals entre les parts en contraposició a una mera relació conflictiva entre cònjuges i els efectes negatius que el fet de presenciar la violència envers la dona té en els fills. Ha de tenir com a objectiu augmentar-ne la capacitat per detectar situacions de maltractament.¹⁸⁵

136. El GREVIO anima encaridament les autoritats espanyoles a adoptar totes les mesures necessàries per garantir que els procediments de mediació fets en els procediments de dret de família no constitueixin una mediació quasi obligatòria en casos amb antecedents de violència domèstica. Per fer-ho, entre d'altres, haurien de:

- a. establir mecanismes de control per garantir la detecció sistemàtica de la violència domèstica per part de jutges i mediadors en els procediments de dret de família;**
- b. establir les garanties adequades per garantir el consentiment lliure i informat de les dones víctimes de violència durant els processos de mediació familiar voluntària i que aquests processos respectin plenament els drets, les necessitats i la seguretat de les víctimes.**

137. A més, el GREVIO insta les autoritats espanyoles a prendre mesures per regular el sistema de coordinació familiar, en particular per garantir que no sigui obligatori en casos amb antecedents de violència en la parella, i a establir un sistema d'avaluació periòdica de processos de coordinació familiar.

---

182. Vegeu la nota de premsa del CGPJ de 8 de juny de 2022: "Estudian implementar el coordinador parental en los juzgados de Familia de la Región".

183. Està consagrat a la llei només a la comunitat autònoma de Navarra.

184. Informació rebuda durant la visita d'avaluació.

185. Vegeu l'article 15, Formació de professionals.

D. Investigació, enjudiciament, dret processal i mesures cautelars

138. La plena rendició de comptes per tots els actes de violència envers la dona exigeix una resposta adequada de les autoritats policials i del sector de la justícia penal. El capítol VI del Conveni d'Istanbul estableix un conjunt de mesures per garantir les investigacions penals, els processaments i les condemnes d'una manera que validi les experiències de violència de les dones i les nenes, que n'eviti la victimització secundària i que els ofereixi protecció en les diferents etapes del procés. Les disposicions cobertes en aquest apartat són cabdals per oferir protecció i justícia a totes les dones i nenes que estiguin en risc de patir violència de gènere o que n'hagin patida.

1. Obligacions generals (article 49) i resposta immediata, prevenció i protecció (article 50)

139. Un principi clau d'una resposta adequada a la violència envers la dona és el d'investigacions i procediments judicials ràpids i efectius, basats en una comprensió des de la perspectiva de gènere d'aquest tipus de delictes i que tinguin en compte els drets de la víctima en totes les etapes. Els responsables de l'aplicació de la llei o el poder judicial sovint no prioritzen els incidents de violència envers la dona i la violència domèstica. Així, contribueixen a la impunitat dels agressors i reforcen la concepció errònia que aquest tipus de violència és "acceptable" a la societat.¹⁸⁶ Una conseqüència de l'assignació de baixa prioritat als incidents de violència envers la dona i la violència domèstica són els retards en l'inici d'investigacions i processos judicials, fet que,

de retruc, comportar la pèrdua de proves vitals i un augment del risc per a la víctima de violència reiterada. Per aquests motius, l'article 49 del Conveni exigeix a les parts que vetllin perquè les investigacions i els procediments judicials es desenvolupin sense dilacions indegudes, alhora que es respecten els drets de les víctimes durant cada etapa d'aquests processos. L'article 50 reforça encara més aquestes obligacions en exigir que les autoritats policials reaccionin de manera ràpida i adequada en casos de violència envers la dona, fins i tot oferint a la víctima protecció immediata i participant en la prevenció de la violència. Els informes del GREVIO se centren en l'aplicació de l'article 50 en etapes clau del procés de justícia penal; en particular, la denúncia, la investigació, l'enjudiciament i la condemna, que contribueixen fonamentalment al sentit de suport, protecció i justícia de les víctimes.

a. Informes, resposta immediata i investigacions per part de les autoritats policials

140. El GREVIO constata amb satisfacció que les unitats de violència de gènere que operen en els diferents cossos policials d'Espanya han crescut encara més en formació i especialització, que ja havien estat elogiades en l'avaluació de referència del GREVIO.¹⁸⁷ En l'informe d'aleshores, però, el GREVIO havia deplorat les mancances pel que fa a la capacitat per atendre casos de violència sexual. Per tant, és encoratjador que, després de l'aprovació de la Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual, es comenci a desenvolupar formació sobre violència sexual entre els cossos policials. L'any 2022 es van adoptar els procediments operatius estàndard en matèria de violència sexual. Segons les autoritats, les víctimes de violència sexual han de ser acollides sistemàticament per agents de policia capacitats de la policia d'investigació criminal.

141. Representants de la societat civil i experts en la matèria han observat una millora global substancial en l'enfocament de les víctimes de violència envers la dona, especialment entre les unitats especialitzades, i pràctiques realment prometedores en alguns llocs, cosa que el GREVIO celebra. No obstant això, persisteixen les preocupacions pel que fa a les respostes desiguals dels agents de policia en alguns llocs; en particular, entre els que no pertanyen a les unitats especialitzades. La consciència de les formes de violència que es denuncien menys sovint, com ara el matrimoni forçat o la mutilació genital femenina, sembla encara limitada malgrat els esforços recents per augmentar la formació de totes les autoritats policials sobre violència sexual.

142. El GREVIO assenyala que el nombre de casos denunciats de violència en la parella ha crescut constantment. Així, ha passat de 162 848 casos denunciats el 2021 a 182 065 casos denunciats el 2022 i 199 282 el 2023, la qual cosa

---

186. Informe explicatiu del Conveni d'Istanbul, apartat 255.

187. Entre els quals la Policia Nacional (una unitat central especialitzada i 173 unitats territorials, UFAM) i la Guàrdia Civil (una unitat centralitzada especialitzada i 269 unitats territorials, EMUMES).

pot ser indicativa d'un augment dels casos de violència envers la dona però també de més confiança en el sistema judicial.¹⁸⁸ La denúncia de violència sexual també creix, tot i que en general continua sent molt baixa, una preocupació seriosa que ja s'ha identificat en l'avaluació de referència del GREVIO.¹⁸⁹ Malgrat els augments de les taxes de denúncia, el GREVIO reitera la preocupació plantejada en l'informe d'avaluació de referència pel fet que un nombre substancial de casos de violència envers la dona, en particular de violència sexual, s'han desestimat o tancat, principalment com a resultat de les investigacions insuficients que es duen a terme.¹⁹⁰

S'han pres mesures per augmentar encara més els nivells de denúncia de violència envers les dones davant les autoritats policials. Per exemple, s'han creat unitats específiques dins la Guàrdia Civil i la Policia Autònoma de Catalunya per rebre denúncies de dones amb discapacitat víctimes de violència i s'ha impulsat la informació en llengua de signes. Per afavorir la denúncia de les dones migrants, s'ha difós informació als consolats estrangers sobre la protecció disponible en casos de violència envers les dones. També s'ha engegat un protocol per millorar la denúncia de la violència en la parella entre dones sol·licitants d'asil i refugiades.¹⁹¹ Hi ha altres eines disponibles perquè les víctimes es posin en contacte amb la policia, com ara l'aplicació AlertCops, que proporciona un canal directe als organismes encarregats de fer complir la llei per informar incidents i un botó SOS en cas d'emergència. A més, el GREVIO està satisfet de constatar que les dones víctimes de violència en la parella i de violència sexual poden presentar una denúncia directament des dels hospitals.

Malgrat els esforços en curs, el GREVIO constata els obstacles persistents per a les dones que volen denunciar la violència davant les autoritats policials, especialment entre les dones en risc o exposades a la discriminació interseccional. Les dones amb discapacitat continuen enfrontant-se a problemes d'accessibilitat i, malgrat la disponibilitat de noves orientacions per als agents de policia, aquests són sovint incapaços de comunicar-se de manera inclusiva o desconeixen com respondre a les denúncies en què l'agressor és el cuidador.¹⁹² Les dones romanís denuncien una persistent falta de confiança en la policia a causa dels prejudicis i biaixos que hi ha des de fa temps cap a elles.¹⁹³

A més, diversos grups de dones identificats en l'informe d'avaluació de referència com a grups que s'enfronten a obstacles per denunciar les seves experiències de violència envers les dones continuen trobant dificultats i actituds que els barren l'accés a la justícia. Per exemple, les dones migrants en situació irregular continuen tenint por de ser deportades, ja que només s'estalviaran aquest pas si el seu cas resulta en una condemna o en l'atorgament d'una ordre de protecció. La Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual, estableix el mateix requisit, malgrat les preocupacions expressades pel GREVIO per vincular les exempcions d'expulsió a un resultat satisfactori de la denúncia, el qual pot dependre de molts factors aliens al control de la persona que vol denunciar. A més, continua havent-hi prejudicis entre alguns cossos policials, que inclouen la percepció generalitzada que la denúncia es fa per obtenir un permís de residència.¹⁹⁴ Atesa la gran proporció de dones migrants entre les víctimes d'assassinats per raó de gènere,¹⁹⁵ el GREVIO considera que cal posar més èmfasi en permetre que les dones migrants, independentment de la seva situació legal al país, accedeixin a la protecció i al suport de les autoritats policials. Finalment, les dones i les nenes de les zones rurals continuen enfrontant-se a obstacles substancials per denunciar i, posteriorment, accedir a la protecció de les autoritats policials a causa de l'aïllament geogràfic i la por a l'estigmatització. El GREVIO assenyala que les autoritats espanyoles són conscients d'aquests reptes i estan treballant per trobar maneres d'arribar a aquestes dones. Per exemple, s'han posat en funcionament eines digitals específiques perquè les autoritats policials hi puguin accedir.

188. Dades facilitades pel CGPJ. Vegeu, en particular, la nota de premsa relativa a l'informe 2023 sobre violència de gènere, 20 de març de 2024.

189. El 2020 es van registrar 13.174 casos, en comparació amb els 19.013 del 2022. Vegeu l'informe estadístic anual del Ministeri de l'Interior, 2022. Només l'1,3% de tots els casos de violència de gènere investigats pels tribunals l'any 2023 es relacionaven amb violència sexual; vegeu informe anual del CGPJ 2023.

190. Una comunicació de 2023 d'Amnistia Internacional a la CEDAW estimava que el 42 % dels casos de violència de gènere entre 2017 i 2022 van ser tancats o arxivats pel poder judicial per falta d'investigació. Vegeu Amnistia Internacional, Presentació al Comitè de l'ONU per a l'Eliminació de la Discriminació contra les Dones, 85a sessió, 8-26 de maig de 2023.

191. Protocol de 2021 contra la violència de gènere en el sistema d'acollida d'asil. L'aplicació d'aquest protocol rep el suport de l'ACNUR a través del projecte SEMilla 2022.

192. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

193. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

194. Vegeu la presentació de l'ONG d'AIETI, la xarxa de dones del Carib i Llatinoamericans i la Fundació Aspacia, gener de 2024, 17-18.

195. Vegeu l'article 11, recopilació de dades.

143. Acollint amb satisfacció els esforços en curs per millorar la resposta policial a la violència envers les dones, el GREVIO anima encaridament les autoritats espanyoles a adoptar mesures destinades a garantir que totes les autoritats policials tinguin els recursos, els coneixements i les competències per respondre de manera ràpida, adequada i amb perspectiva de gènere davant totes les formes de violència contemplades en el Conveni d'Istanbul, en què s'inclouen la violència sexual, la MGF, el matrimoni forçat i l'assetjament.

144. A més, el GREVIO anima encaridament les autoritats espanyoles a identificar i abordar qualsevol factor que impedeixi que les dones i les nenes denuncien les seves experiències de violència envers les dones a les autoritats policials, centrant-se especialment en les experiències de les dones migrants, sol·licitants d'asil, en situació migratòria irregular i de zones rurals.

b. Investigació i enjudiciament efectius

En l'informe d'avaluació de referència, el GREVIO havia lamentat l'excés de confiança de les investigacions en la declaració de la víctima, que és un dels factors que condueixen a descartar els casos de violència envers les dones per falta de proves. Per tant, constata amb satisfacció que l'any 2021 es va emetre un nou protocol d'actuació policial durant el contacte amb víctimes de violència de gènere, també conegut com a "protocol zero".¹⁹⁶ La nova eina té com a objectiu reforçar la capacitat dels policies per detectar situacions de violència en la parella i per recollir proves per poder iniciar un procés penal encara que la víctima no denunciï o retiri la denúncia.¹⁹⁷ Els agents de policia han de buscar de manera proactiva totes les fonts d'evidència, inclosos testimonis d'altres persones i signes de violència menys visibles. L'objectiu també és oferir una protecció adequada a les víctimes, independentment de si presenten una denúncia. Malgrat la satisfacció per aquesta important novetat, el GREVIO lamenta que, segons la informació li ha estat tramesa pels advocats que treballen amb dones víctimes de la violència, el protocol encara no s'hagi implantat de manera sistemàtica per part de tots els policies.¹⁹⁸ A més, el GREVIO manifesta preocupació per les dificultats persistents que resulten del procés de recopilació de proves forenses.¹⁹⁹

145. Tal com s'ha subratllat en l'informe d'avaluació de referència, el GREVIO constata amb satisfacció que els jutjats especials de violència de gènere i les unitats especials de violència envers la dona de la Fiscalia han continuat exercint un paper important en la millora de l'eficàcia de la persecució de la violència envers les dones i en l'augment de les taxes de condemna.

En l'informe d'avaluació de referència, el GREVIO havia subratllat que la possibilitat que preveu l'article 416 de la Llei d'enjudiciament criminal per a les dones víctimes d'abstenir-se de declarar contra l'agressor en determinades condicions havia estat impedit les condemnes per violència de gènere.²⁰⁰ El GREVIO observa amb preocupació que la dispensa continua sent un motiu important per a la desestimació de casos de violència envers les dones i l'absolució dels agressors.²⁰¹ Malgrat una reforma introduïda per la Llei orgànica 8/2021, de protecció de la infància, destinada a limitar les possibilitats que les víctimes de violència de gènere estiguin exemptes de l'obligació de declarar,²⁰² prop del 10% de les víctimes continuen invocant aquest dret en diferents etapes processals. Tanmateix, en l'etapa de testificació final al jutjat, es va observar una disminució del percentatge de dones que es neguen a declarar entre el 2021 i el 2022. Segons els professionals, la disminució es deu a la reforma legal.²⁰³ En aquest context, el GREVIO observa amb preocupació que l'ús continuat de la dispensa per part de les víctimes és el resultat de diversos factors, entre els quals la por a l'agressor i la pressió exercida sobre elles, però també

196. Instrucció 5/2021 del Ministeri de l'Interior per la qual s'estableix un protocol de primer contacte policial amb víctimes de violència de gènere desprotegides ("protocol zero").

197. A Espanya, la violència en la parella es pot investigar d'ofici.

198. Informació rebuda durant la visita d'avaluació.

199. Vegeu l'article 20, Serveis generals de suport, i l'article 51, Avaluació i gestió de riscos.

200. Coneguda com a "dispensa".

201. Fiscalia General, informe anual 2023.

202. La Llei orgànica 8/2021 de protecció de la infància exclou la possibilitat d'estar exempt del deure de declarar en diverses circumstàncies amb l'objectiu de garantir la protecció dels infants i dels infants amb discapacitat en els processos penals. Vegeu la disposició final primera que modifica la Llei d'enjudiciament criminal, de 14 de setembre de 1882.

203. Del 10% al 5,5%; xifres aportades per la Fiscalia de Violència de Gènere.

l'obligació de reiterar la declaració diverses vegades durant un procediment llarg. A més, pren nota amb gran preocupació de les indicacions que ha rebut de dones que canvien la seva declaració inicial aportant autoacusacions o invocant problemes psicològics quan el seu testimoni ja no pot ser dispensat legalment.²⁰⁴ Exposant-se a procediments per fals testimoni, aquestes experiències soccaven greument la confiança de les víctimes en el sistema de justícia penal i la confiança en què poden aconseguir justícia i reparació. En aquest context, el GREVIO reconeix que les autoritats fiscals són d'aquesta preocupació i dels esforços que s'inverteixen per fer-hi front. Comparteix l'opinió de les autoritats fiscals que s'han de trobar solucions per posar remei a aquesta situació, fins i tot mitjançant mesures legislatives o d'altra mena que siguin adequades. Això podria incloure la millora de la recopilació de proves per permetre el processament fins i tot en absència del testimoni de la víctima, i també la provisió de mesures de protecció efectives a les dones que declarin durant els processos judicials.²⁰⁵

El GREVIO també lamenta el percentatge limitat de casos processats per "ús habitual de la violència"²⁰⁶ en les relacions de parella, que inclou actes reiterats de maltractament psicològic o físic, segons s'informa, a causa de les dificultats per reunir proves d'aquests delictes. Reconeix que les autoritats són conscients de la necessitat de millorar la investigació i l'enjudiciament d'aquests delictes, un primer pas que requereix un seguiment per millorar la resposta a aquesta forma de violència, que és el nucli de la violència domèstica.²⁰⁷

Finalment, el GREVIO pren nota amb interès de la informació que se li posa en coneixement sobre les mesures adoptades per acostar els jutjats especialitzats en violència de gènere i les unitats fiscals especialitzades, majoritàriament situades a les ciutats, a les dones víctimes de violència que viuen a les zones rurals.²⁰⁸

146. El GREVIO insta les autoritats espanyoles a prendre noves mesures per:

- a. identificar i abordar els factors legislatius i procedimentals que contribueixen a la victimització secundària durant la investigació;**
- b. emprendre una investigació exhaustiva dels factors que condueixen a l'abandonament en els casos de violència de gènere.**

147. El GREVIO també anima les autoritats espanyoles a garantir la plena aplicació de les eines existents per millorar la recopilació de proves durant les investigacions, eliminar la centralitat de la declaració de la víctima en els processos penals i millorar la protecció de la víctima contra totes les formes de violència envers les dones previstes en el Conveni d'Istanbul.

c. Taxes de condemna

El GREVIO celebra l'augment constant de la taxa de condemnes, que és de prop del 80% en casos de violència en la parella el 2023.²⁰⁹ Tot i que falten dades detallades sobre violència sexual, el GREVIO observa amb preocupació que el nombre de condemnes per violència sexual continua sent baix.²¹⁰ Com ja s'ha dit, el canvi de paradigma introduït per la Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual, encara s'ha de traduir en un augment de les taxes de denúncia, processament i condemna de casos de violència sexual. El GREVIO es mostra preocupat perquè, malgrat els canvis innovadors introduïts per la llei, les víctimes de violència sexual continuen experimentant una victimització secundària en els processos judicials, pels qüestionaments persistents de la seva credibilitat, els estereotips sobre les víctimes de violació entre el poder judicial, la necessitat de declaracions repetides i el fet que no es respecti la intimitat de la víctima en el marc del procediment.²¹¹

204. Fiscalia General, informe anual 2023.

205. Vegeu l'article 56, Mesures de protecció.

206. Article 173, apartat 2, del Codi Penal. Aquests casos només representaven el 5,34 % dels delictes processats el 2022. Vegeu Fiscalia General, informe anual 2023.

207. Vegeu, en particular, les Conclusions de la 17a Jornada de fiscals especialitzats en violència envers les dones per al 2022 (només en castellà).

208. El GREVIO assenyala, per exemple, un projecte pilot fet a Extremadura a través del qual les dones poden declarar davant un jutjat especialitzat mitjançant videoenllaç des de les dependències de la Guàrdia Civil. S'han engegat projectes similars a 22 ciutats.

209. Nota de premsa del CGPJ relativa a l'informe 2023 sobre la violència de gènere, 20 de març de 2024. La taxa era del 72 % el 2020.

210. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

211. Vegeu l'article 56, Mesures de protecció.

148. El GREVIO assenyala que els jutjats especialitzats en violència de gènere també jutjaran els delictes d'agressió sexual, però que encara no s'han aprovat els estatuts necessaris per desenvolupar aquesta disposició de la Llei orgànica 10/2022. Les preocupacions tant de les ONG com dels professionals del dret es van posar en coneixement del GREVIO pel que fa a la necessitat que l'assignació de casos de violència sexual a tribunals especialitzats s'associï amb formació i recursos econòmics i humans adequats.

149. El GREVIO observa amb preocupació que, arran de l'entrada en vigor de la Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual, i de la fusió dels delictes d'agressió sexual i abús sexual, s'ha ampliat el ventall de sancions, permetent la reducció de centenars de penes dictades imposades als autors de violència sexual després de l'entrada en vigor de la llei. Aquesta lamentable evolució no podia sinó contribuir a reforçar el sentiment d'impunitat de la violència sexual i danyar la confiança de les víctimes en el sistema judicial. En conseqüència, es va modificar la Llei orgànica 10/2022, establint dos tipus diferents de delictes sexuals, inclosos els actes sexuals comesos amb l'ús de la força o la violència.

Malgrat aquests avenços, el GREVIO considera que la plena aplicació de la Llei orgànica 10/2022 té el potencial de reduir significativament el nivell d'impunitat de la violència sexual, desencadenant un augment de les denúncies i més eficàcia en la investigació i l'enjudiciament de la violència sexual. Perquè la llei es tradueixi en un canvi efectiu en la manera d'abordar la violència sexual i en canvis per a les víctimes en els processos judicials, el GREVIO subratlla la importància de dur a terme un treball substancial de sensibilització entre els jutges i altres professionals del dret sobre el nou enfocament del consentiment donat lliurement i la necessitat d'allunyar-se dels mites de la violació i altres estereotips.²¹²

150. **El GREVIO anima les autoritats espanyoles a:**

- a. adoptar mesures legislatives i d'altra mena ràpides per aplicar plenament les disposicions de la Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual, i garantir que els autors de violència sexual hagin de respondre plenament dels seus actes;**
- b. vetllar perquè els jutjats especialitzats en violència de gènere i altres òrgans judicials especialitzats tinguin els recursos necessaris per investigar i perseguir adequadament totes les formes de violència sexual.**

2. Avaluació i gestió de riscos (article 51)

151. Molts autors de violència domèstica, violació, assetjament sexual, assetjament sexual, matrimoni forçat i altres formes de violència contemplades pel Conveni d'Istanbul amenacen les víctimes amb violència greu, inclosa la mort, i les han sotmeses a violència greu en el passat, inclosa la no estrangulació fatal. La creixent dimensió digital d'aquesta violència agreuja encara més el sentiment de por de dones i nenes. Així, l'article 51 situa la preocupació per la seguretat en el centre de qualsevol intervenció en aquests casos, ja que exigeix la creació d'una xarxa de professionals de múltiples organismes per protegir les víctimes d'alt risc sense agreujar-ne el mal suportat. Estableix l'obligació de garantir que totes les autoritats competents —no només les autoritats policials— avaluïn i elaborin de manera eficaç un pla per gestionar els riscos de seguretat a què una víctima s'enfronta, cas per cas, d'acord amb procediments estandarditzats i cooperant els uns amb els altres.

152. En l'informe d'avaluació de referència, el GREVIO havia lloat l'ús normalitzat i professional del Sistema de Seguiment Integrat de Casos de Violència de Gènere (VioGén) existent des del 2007, tot i que lamentava que s'hagués alimentat només amb informació recopilada pels organismes responsables del compliment de la llei i el fet que hi manqués la detecció de nivells de risc alts que portaven a resultats fatals. Per tant, la GREVIO celebra que ara es pugui introduir a VioGén —si la víctima consent la compartició de dades— la informació d'altres entitats, com ara els serveis socials i els organismes autonòmics d'igualtat.

212. Vegeu el 4t Informe general d'activitats sobre les activitats del GREVIO, de gener a desembre de 2022, un apartat

centrat en els enfocaments adoptats en els estats part del Conveni d'Istanbul sobre la criminalització i el processament de la violència sexual, inclosa la violació, 26-54.

153. S'ha aconseguit una major interoperabilitat de VioGén amb el sistema SIRAJ per maximitzar l'intercanvi d'informació entre les autoritats policials i el poder judicial i millorar la seguretat de les víctimes. Des de 2020 també s'han dissenyat diversos protocols nous per actualitzar les eines existents i millorar l'avaluació de riscos mitjançant l'ús de VioGén.²¹³ El GREVIO agraeix que VioGén inclogui una àmplia llista de "banderes vermelles", inclosa l'estrangulació no mortal, una forma de violència física especialment perillosa de la qual se sap que augmenta molt el risc d'escalada física i violència letal. No obstant això, la informació que se li ha posat en coneixement indica que els funcionaris encarregats de fer complir la llei no sempre utilitzen la possibilitat que ofereix VioGén d'incloure dades addicionals pertinents per a l'avaluació del risc, la qual cosa pot donar lloc a avaluacions inexactes i infravalorades.²¹⁴ En aquest context, el GREVIO assenyala que, entre les dones víctimes d'assassinats per motius de gènere el 2023, el 24% havia denunciat prèviament la violència a les autoritats policials, en comparació amb el 40% el 2022 i el 20% el 2021.²¹⁵ Això sembla indicar que persisteixen algunes de les preocupacions expressades en l'informe d'avaluació de referència del GREVIO pel que fa a la fiabilitat de l'avaluació del risc.

154. Els plans de seguretat individuals per a les víctimes es dissenyen a partir de l'avaluació de riscos. Poden incloure els fills de la víctima, fins i tot quan són a l'escola. En supervisen l'aplicació les forces de l'ordre. Tanmateix, s'ha informat el GREVIO que, en alguns casos, l'aplicació sistemàtica només és respecte de dones per a les quals es considera que el risc és molt elevat.²¹⁶ Al mateix temps, el GREVIO agraeix les mesures addicionals adoptades des del 2020 per millorar la protecció i el suport a les dones en situació de risc. En particular, des de 2023 els agents de la policia tenen l'obligació d'informar la víctima dels antecedents de l'agressor en els casos en què altres dones l'hagin denunciat. El GREVIO considera que aquesta mesura és una eina important per millorar la seguretat de les dones víctimes de violència.

155. Els informes d'avaluació de riscos fets en el marc del sistema VioGén es comparteixen amb fiscals i jutges. El fet que aquests darrers rebin avaluacions de risc inicials i posteriors pot impulsar l'acció judicial en els casos en què s'identifiquin majors riscos després d'una revisió de l'avaluació inicial. Tanmateix, no estan obligats a actuar basant-se en aquests informes. Els tribunals poden exigir una avaluació forense per separat, que, com ja va destacar el GREVIO en l'avaluació de referència, és un procés llarg perquè les Unitats d'Avaluació Forense Integral no tenen recursos i no estan disponibles a totes les comunitats.²¹⁷ En conseqüència, els fiscals i els jutges, especialment els jutjats de guàrdia i els que operen en zones rurals, sovint han de prendre decisions sobre ordres de protecció sense una avaluació del risc proporcionada per una unitat forense. Aquesta situació pot contribuir a les discrepàncies assenyalades entre comunitats en el nombre d'ordres de protecció concedides.²¹⁸

156. El GREVIO observa amb interès que s'està elaborant una nova eina d'avaluació del risc de violència sexual, ja que VioGén només s'ocupa de la violència en la parella. L'objectiu de la nova eina serà registrar, controlar i prevenir la violència sexual.

157. A més, el GREVIO celebra les mesures adoptades el 2022 per establir un sistema d'anàlisi retrospectiva dels casos d'assassinats de dones per raó de gènere a través de comitès de crisi que es convoquen quan es produeixen cinc o més assassinats per raó de gènere en el termini d'un mes. En els comitès de crisi hi participen el Ministeri d'Igualtat, les autoritats competents de les comunitats autònomes i jutges i fiscals d'aquestes comunitats, amb l'objectiu d'identificar i esmenar possibles llacunes que han provocat el desenllaç fatal. Des de 2022, s'han convocat vuit comitès de crisi.

213. Vegeu l'informe estatal, 96 i 97.

214. Informació rebuda durant la visita d'avaluació.

215. Delegació del Govern per a la Violència de Gènere, butlletins mensuals sobre dones víctimes d'assassinats per raó de gènere a mans de les parelles o exparelles.

216. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

217. Vegeu Fiscalia General, informe per a 2023.

---

218. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

158. El GREVIO celebra els esforços continuats de les autoritats espanyoles per millorar l'avaluació de riscos i augmentar la seguretat de les víctimes de violència en la parella i les anima a mantenir els esforços per augmentar la precisió d'aquestes avaluacions i estendre-les a totes les formes de violència envers les dones contemplades pel Conveni d'Istanbul.

3. Ordres d'allunyament d'emergència (article 52)

159. En virtut de l'article 52 del Conveni d'Istanbul, en situacions de perill immediat, les autoritats estan facultades per dictar una ordre d'allunyament d'emergència, per la qual s'ordena a l'autor del delictes que abandoni el domicili de la víctima o de la persona en perill durant un període de temps determinat i se li prohibeix entrar al domicili o posar-se en contacte amb la víctima o la persona en perill. Les ordres d'allunyament d'emergència són instruments destinats a prevenir un delictes i anteposar la seguretat.²¹⁹ Per tant, han d'estar limitades en el temps i basades en incidents, amb la possibilitat de renovació en cas de perill continuat. Tanmateix, la protecció a més llarg termini ha de ser concedida per un tribunal mitjançant una ordre de protecció, prèvia sol·licitud de la víctima. En principi, una ordre d'allunyament d'emergència s'ha d'estendre als infants que necessiten protecció i ha de tenir efecte immediat.

160. En l'informe d'avaluació de referència, el GREVIO havia observat que les ordres de protecció disponibles, inclosa la prohibició del contacte i l'accés a la residència compartida, no es qualificaven d'ordres d'allunyament d'emergència tal com exigeix l'article 52 del Conveni d'Istanbul. El GREVIO lamenta que, des de l'informe d'avaluació de referència, no s'hagi pres cap mesura per cobrir aquesta llacuna. Subratlla la importància del fet que les víctimes de violència i els seus fills tinguin la possibilitat, en situacions de perill immediat, de mantenir-se segurs a casa seva sense haver de sotmetre's a un llarg procediment, i sense haver de buscar seguretat precipitadament en un refugi o en un altre lloc.²²⁰ A més, el GREVIO subratlla que les ordres d'allunyament d'emergència són una mesura a curt termini molt menys restrictiva que altres tipus de mesures que separen la víctima i l'agressor, com ara l'arrest i la detenció. D'acord amb la legislació vigent, les mesures de protecció, sovint concedides en forma de mesures cautelars, poden trigar fins a 72 hores a emetre's, un temps massa llarg perquè es pugui parlar d'una ordre d'allunyament d'emergència segons l'article 52 del conveni.²²¹ A més, el GREVIO va rebre indicis que les decisions per desallotjar l'agressor del domicili rarament les prenen els jutges i que l'opció preferida en la majoria dels casos és proporcionar seguretat a la víctima fora de casa seva.²²² En aquest context, reitera que les ordres d'allunyament d'emergència s'ajusten als requisits del conveni i, per tant, han de formar part integral del conjunt d'eines de què disposen les autoritats de justícia penal per protegir les víctimes.

161. El GREVIO insta les autoritats espanyoles a prendre mesures legals o d'altra mena per garantir que les autoritats competents tinguin accés a les ordres d'allunyament d'emergència que compleixin els requisits de l'article 52 del Conveni d'Istanbul per garantir la seguretat de les dones víctimes i dels seus fills a casa seva.

162. A més, el GREVIO anima encaridament les autoritats espanyoles a garantir el seguiment efectiu de tota mena d'ordres d'allunyament d'emergència i a aplicar de manera efectiva les sancions per qualsevol incompliment d'aquestes ordres.

4. Ordres d'allunyament o protecció (article 53)

163. Les ordres d'allunyament i protecció estan destinades a allargar la protecció que ofereixen a la víctima i als seus fills les ordres d'allunyament d'emergència i es poden considerar complementàries a la protecció que ofereixen aquestes últimes. D'acord amb l'article 53 del Conveni d'Istanbul, les víctimes de totes les formes de violència envers les dones han de poder obtenir una ordre de protecció per a una protecció immediata, sense que s'imposi una càrrega financera o administrativa indeguda a la víctima i independentment de si aquesta decideix o no iniciar altres procediments judicials.

---

219. Vegeu els informes d'avaluació de referència del GREVIO sobre Dinamarca, apartat 207, i Malta, apartat 218.

220. Informe explicatiu del Conveni d'Istanbul, apartat 264.

221. Article 544 *bis* i *ter* de la Llei d'enjudiciament criminal.

222. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

164. El GREVIO assenyala que el nombre d'ordres de protecció concedides a víctimes de violència de gènere i la taxa de denegació de les sol·licituds d'ordres de protecció s'han mantingut estables des de l'informe d'avaluació de referència.²²³ No obstant això, com ja es va destacar el 2020, el GREVIO observa amb gran preocupació les persistents discrepàncies marcades entre les diferents comunitats d'Espanya en les taxes d'aquestes denegacions. L'any 2022, el 83% de les ordres de protecció sol·licitades es van concedir a les comunitats de La Rioja, Aragó i València, mentre que aquesta taxa era del 48% a les comunitats de Madrid i Catalunya.²²⁴ El GREVIO lamenta que, des de 2020, no s'hagi dut a terme cap recerca específica per entendre millor els motius d'aquestes diferències.

165. Una altra preocupació persistent es refereix a l'accés de les dones migrants en situació irregular a les ordres de protecció, a les quals tenen dret segons la llei però, segons sembla, en la pràctica, el dret no es fa efectiu pel fet de la seva situació legal.²²⁵ El 2023, les dones estrangeres representaven al voltant del 30% de les persones que demanen una ordre de protecció.²²⁶ No hi ha informació disponible sobre el nombre d'ordres concedides per nacionalitat. No obstant això, el GREVIO reitera la preocupació ja manifestada en l'informe d'avaluació de referència pel fet que, a les comunitats que acullen grans comunitats de migrants, les baixes taxes d'atorgament d'ordres de protecció poden tenir un impacte especialment negatiu en aquestes dones, tenint en compte també el fet que l'ordre de protecció els és necessària per poder accedir a molts dels serveis de suport i que s'iniciaran procediments d'expulsió si l'ordre de protecció ha estat denegada.

166. El GREVIO celebra que a Espanya es puguin aplicar ordres de protecció als fills de víctimes de violència en la parella, fins i tot quan són a l'escola o en altres espais fora de la llar. També celebra que se'n puguin concedir per a manifestacions digitals de violència envers les dones. Tot i que la informació de què el GREVIO disposa no indica el nombre d'ordres de protecció aplicades en casos de violència envers les dones diferents de la violència en la parella, s'informa que és menys freqüent que s'atorgui una ordre de protecció en casos de violència psicològica i, per tant, en casos de violència comesa en línia.²²⁷

167. El GREVIO assenyala que el 92% de les ordres de protecció concedides el 2023 es van sol·licitar per les víctimes mateixes. Només un 2% es va concedir per un jutge *d'ofici*. La fiscalia en va concedir el 5%.²²⁸ Les raons del baix índex d'ordres de protecció concedides per iniciativa de jutges i fiscals són poc clares i s'han d'analitzar.

168. Pel que fa al seguiment de l'aplicació de les ordres de protecció, el GREVIO celebra el fet que els jutges comuniquin ràpidament les ordres de protecció a altres parts interessades rellevants, inclosos els serveis socials, i que la informació s'introdueixi al sistema SIRAJ en un màxim de 24 hores. Són mesures essencials per a la seguretat de la víctima. El GREVIO també constata amb agraïment que l'ús de dispositius electrònics per controlar el moviment dels agressors s'ha ampliat per incloure els autors d'infraaccions sexuals.²²⁹ Tanmateix, considera que les ordres de protecció continuen incomplint-se amb freqüència, encara que un nombre creixent d'incompliments siguin objecte d'investigació judicial.²³⁰ Sembla que les autoritats policials no tenen recursos per garantir un control sistemàtic de l'aplicació d'aquestes ordres.²³¹ El GREVIO reitera que els incompliments de les ordres de protecció s'han associat amb un alt risc de mort.²³²

---

223. El 2019 es van concedir 33.687 ordres de protecció; 35.551 el 2023. Des de 2017, les ordres de protecció concedides representen aproximadament el 70% de les sol·licituds. Dades facilitades pel CGPJ.

224. Dades facilitades pel CGPJ. Vegeu també El diario.es, "España protege de forma desigual a las víctimas de violencia de género: algunos juzgados rechazan el 70% de las órdenes", 1 desembre de 2023.

225. Llei orgànica 4/2000, dels drets i les llibertats dels estrangers a Espanya. Vegeu també l'article 50, Resposta immediata, prevenció i protecció.

226. Nota de premsa del CGPJ relativa a l'informe 2023 sobre la violència de gènere, 20 de març de 2024.

227. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació. Vegeu també la Recomanació general núm. 1 del GREVIO sobre la dimensió digital de la violència envers les dones, 2021.

228. Dades facilitades pel CGPJ.

229. Polseres electròniques i el servei ATENPRO. Vegeu Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual, disposició final 1.3 que modifica l'article 544. *bis* de la Llei d'enjudiciament criminal.

230. El 2023 es van registrar 19.798 delictes d'incompliment d'ordres de protecció (representa aproximadament el 55% del total d'ordres de protecció concedides). Informació facilitada pel Ministeri de Presidència, Justícia i Relacions amb

les Corts. El nombre d'infraccions investigades pels jutjats especialitzats en violència de gènere va augmentar de 29.508 el 2020 a 44.162 el 2023.

231. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

232. Informe d'avaluació de referència del GREVIO, apartat 269.

169. Recordant les conclusions emeses en l'informe d'avaluació de referència, el GREVIO insta les autoritats espanyoles a analitzar els motius dels índexs significativament més elevats de denegació d'ordres de protecció en algunes parts del país i a augmentar les mesures per abordar els incompliments de les ordres de protecció per part dels autors de violència envers les dones.

5. Mesures de protecció (article 56)

170. L'article 56 del Conveni d'Istanbul és una disposició clau per generar confiança pel que fa a procediments judicials per a dones i nenes que hagin patit alguna de les formes de violència contemplades pel conveni o n'hagin estat testimonis. Presenta una llista no exhaustiva de procediments dissenyats per protegir de la intimidació, les represàlies i la victimització secundària les víctimes de violència, en totes les etapes del procediment, durant les investigacions i en el judici. Els redactors entenen que aquesta llista és orientativa, i les parts poden adoptar mesures de protecció addicionals més favorables que les que es preveuen en el conveni. A més, la intimidació i la victimització secundària poden produir-se no només per part dels agressors; també, quan les investigacions i els procediments judicials no enfoquen des d'una perspectiva de gènere la violència envers les dones, per la qual cosa l'aplicació pràctica de les mesures de protecció s'hauria d'ancorar fermament en aquest sentit.

171. En l'informe d'avaluació de referència, el GREVIO ha agraït la tasca feta per la xarxa d'Oficines d'Atenció a les Víctimes que ofereix suport i assessorament jurídic i psicològic a les dones víctimes de violència i així contribueix a augmentar la confiança de les víctimes en l'ordenament jurídic. El GREVIO celebra la funció d'aquestes oficines a l'hora d'informar les víctimes de qualsevol canvi en l'execució de la pena de l'agressor o en cas d'alliberament o alliberament anticipat, d'acord amb l'article 56, apartat 1.b, del Conveni d'Istanbul.²³³ A més, valora positivament que la Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual, prevegi que aquestes entitats rebin formació i suport específics per poder atendre les víctimes de violència sexual. En aquest context, el GREVIO assenyala la necessitat que es garanteixin els recursos suficients perquè aquestes oficines puguin desenvolupar amb eficàcia les seves funcions i que es prenguin mesures concretes perquè puguin arribar a les víctimes residents a les zones rurals.²³⁴

172. El dret de la víctima a evitar el contacte amb l'agressor en els procediments judicials està previst per la llei.²³⁵ A més, les víctimes de violència domèstica i de violència sexual s'han de protegir contra la victimització secundària en els procediments judicials mitjançant l'ús d'eines tecnològiques per registrar-ne els testimonis.²³⁶ A la pràctica, sembla que aquests drets no sempre es duen a terme de manera efectiva i que les dones víctimes de violència no sempre tenen accés a instal·lacions adequades que els impedeixin entrar en contacte amb l'agressor o a l'ús de mitjans tècnics perquè se les pugui escoltar sense estar presents a la sala.²³⁷ El GREVIO considera que aquesta situació sovint està relacionada amb la manca de mitjans judicials i, de vegades, amb la manca de sensibilització per part dels professionals del dret sobre la necessitat d'evitar la victimització secundària.²³⁸ També assenyala que la possibilitat d'enregistrar testimonis probatoris de víctimes infantils i de víctimes vulnerables amb discapacitat està disponible a la legislació espanyola.²³⁹ però que no s'aplica a les víctimes adultes de violència de gènere o sexual vulnerables.²⁴⁰ Finalment, el GREVIO assenyala que encara que la Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual.

233. D'acord amb l'article 7 de la Llei 4/2015, de l'Estatut de les víctimes del delictes.

234. Vegeu Fiscalia General, informe anual 2023.

235. Article 20 de la Llei 4/2015, de l'Estatut de les víctimes de delictes, i article 26 de la Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual.

236. Disposició final primera de la Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual, per la qual es modifica la Llei d'enjudiciament criminal, aprovada pel Reial decret de 14 de setembre de 1882. Vegeu també l'article 137 bis del Reial decret 6/2023 pel qual s'aproven mesures urgents per a l'execució del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència en l'àmbit del servei públic de la justícia, la funció pública, el règim local i el mecenatge.

237. Vegeu també l'informe anual del Defensor del Poble per a 2022, 190.

---

238. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació.

239. Coneguda com a "prova preconstituïda". Vegeu la disposició final primera de la Llei orgànica 8/2021, de protecció integral de la infància i l'adolescència contra la violència, per la qual es modifica la Llei d'enjudiciament criminal, aprovada pel Reial decret de 14 de setembre de 1882, article 449. *bis*.

240. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació. Vegeu també Themis, Estudio comparado de la regulación del consentimiento en los delitos contra la libertad e indemnidad sexual, Buenas prácticas y estrategia para combatir la violencia sexual desde la perspectiva de género, 2023.

173. preveu el dret de les víctimes de violència sexual a la protecció de la seva vida privada, els advocats que treballen amb dones víctimes de violència continuen manifestant preocupació en aquest aspecte.²⁴¹

174. Finalment, el GREVIO pren nota amb interès del procés actual de creació de centres "Barnahus" per respondre millor a les necessitats dels infants víctimes de violència sexual i alhora protegir-los de la victimització secundària.

175. Tot i que celebra les garanties existents per protegir les dones víctimes de violència en els procediments judicials, el GREVIO anima les autoritats espanyoles a garantir-ne l'aplicació sistemàtica per a les víctimes de totes les formes de violència envers les dones.

---

241. Informació obtinguda durant la visita d'avaluació. Vegeu també l'article 50, Resposta immediata, prevenció i protecció.

Annex I

Llista de propostes i suggeriments del GREVIO

II. Canvis en definicions, polítiques globals i coordinades, finançament i recopilació de dades en els àmbits de la violència envers les dones i la violència domèstica

A. Definicions (article 3)

1. Reconeixent els progressos fets en l'harmonització de les definicions amb els requisits del Conveni d'Istanbul, però observant les variacions persistents entre les regions, el GREVIO anima les autoritats espanyoles a adoptar mesures legislatives noves o d'una altra mena per garantir més harmonització de les definicions de les formes de violència envers les dones contemplades en el Conveni d'Istanbul que s'utilitzen a Espanya amb les definicions previstes a l'article 3 del Conveni. (apartat 20)

B. Polítiques globals i coordinades (article 7)

2. El GREVIO anima encaridament les autoritats espanyoles a intensificar els esforços per garantir una aplicació coherent de les polítiques existents per prevenir i combatre la violència de gènere envers les dones a escala nacional, autonòmica i local; en particular:

- a. garantint l'aplicació de polítiques i mesures destinades a satisfer les necessitats específiques de les dones víctimes de violència exposades a la discriminació interseccional;
- b. avaluant periòdicament les seves polítiques amb l'objectiu d'assolir l'enfocament polític global i coordinat que el Conveni d'Istanbul exigeix. Aquestes avaluacions s'han de dur a terme basades en indicadors predefinitos per avaluar-ne l'impacte i garantir que l'elaboració de polítiques es basi en dades fiables;
- c. garantir la participació periòdica de les ONG que treballen amb dones víctimes de la violència de gènere, en l'elaboració de polítiques i, també, en el seguiment i l'avaluació de polítiques i mesures. (apartat 31)

C. Recursos financers (article 8)

3. Tot i que reconeix l'assignació substancial de fons per prevenir i combatre la violència envers les dones a Espanya, el GREVIO anima les autoritats espanyoles a prendre mesures per establir prioritats i objectius de despesa; en particular:

- a. reforçar les orientacions proporcionades a les autoritats locals i autonòmiques sobre l'ús dels fons rebuts per a l'aplicació del Pacte d'Estat contra la Violència de Gènere;
- b. garantir un finançament adequat i sostenible per a les ONG de dones que gestionen serveis de suport especialitzats per a dones víctimes de totes les formes de violència, incloses les ONG més petites de base comunitària, mitjançant oportunitats de finançament que permetin la prestació continuada de serveis, com ara subvencions a llarg termini. Els procediments de contractació d'aquests serveis haurien d'incloure, com a criteris de selecció, requisits qualitius com ara la necessitat de garantir un enfocament sensible al gènere de la violència envers les dones i la violència domèstica, així com experiència en la prestació de serveis. (apartat 38)

D. Recopilació de dades (article 11)

3. Serveis socials

4. Recordant els resultats publicats en l'informe d'avaluació de referència del GREVIO i tenint en compte la necessitat que els esforços de recopilació de dades s'estenguin a totes les formes de

violència previstes en el Conveni d'Istanbul, en particular la violència sexual, la mutilació genital femenina i el matrimoni forçat, el GREVIO anima encaridament a les autoritats espanyoles a què mantinguin els esforços per:

- a. garantir que les dades recopilades pels organismes encarregats de fer complir la llei, les autoritats judicials i els serveis sanitaris es desglossin en funció del sexe i l'edat de la víctima i de l'agressor, el tipus de violència, la relació de l'agressor amb la víctima, la ubicació geogràfica i altres factors que es considerin pertinents;
- b. harmonitzar la recopilació de dades entre les autoritats policials i el poder judicial, amb l'objectiu de permetre el seguiment d'un cas a través de les diferents etapes del sistema de justícia penal i així permetre una avaluació de, entre altres, taxes de condemna, desgast i reincidència;
- c. prendre mesures per harmonitzar els esforços de recopilació de dades del sector sanitari arreu del país i garantir que les dades recollides pels proveïdors d'atenció sanitària pública i privada incloguin casos de contacte fets per víctimes de violència envers les dones amb proveïdors d'atenció primària i serveis perinatals;
- d. introduir la recopilació de dades per part dels serveis socials en relació amb totes les formes de violència envers les dones, inclosa la mutilació genital femenina, l'avortament forçat i l'esterilització forçada. (apartat 48)

III. Anàlisi de l'aplicació de disposicions seleccionades en àmbits prioritaris en matèria de prevenció, protecció i enjudiciament

A. Prevenció

1. Obligacions generals (article 12)

5. Acollint amb satisfacció el ferm ancoratge de les mesures preventives en documents polítics i les estratègies nacionals, el GREVIO anima les autoritats espanyoles a:

- a. intensificar els esforços per garantir l'aplicació pràctica de mesures preventives sobre totes les formes de violència envers les dones, inclosa la violència sexual, la mutilació genital femenina, el matrimoni forçat, la violència en nom de l'anomenat honor i qualsevol manifestació digital de violència envers les dones, implicant en aquests esforços les organitzacions especialitzades en els drets de les dones;
- b. vetllar perquè es dugui a terme una tasca preventiva més gran que abordi específicament la violència de gènere envers les dones i les nenes que pateixen les dones amb discapacitat i altres dones en risc de discriminació interseccional, incloses, en particular, les dones migrants i sol·licitants d'asil;
- c. continuar implicant homes joves i nois en les mesures preventives i desplegant les mesures preventives existents per a aquest grup;
- d. fer periòdicament avaluacions d'impacte de les campanyes de sensibilització i de les mesures de prevenció primària adoptades. (apartat 54)

2. Educació (article 14)

6. Recordant les conclusions emeses en l'informe d'avaluació de referència, el GREVIO anima les autoritats espanyoles a promoure encara més els principis d'igualtat entre dones i homes, els rols de gènere no estereotipats, el respecte mutu i la resolució no violenta de conflictes en les relacions interpersonals mitjançant un material didàctic adequat, i a supervisar com els professors fan ús d'aquest material i, si cal, incloure programes sobre els temes enumerats a l'article 14 del Conveni d'Istanbul com a matèries obligatòries del currículum formal. (apartat 60)

7. El GREVIO anima encaridament les autoritats espanyoles a augmentar els esforços per ensenyar als nens, d'una manera adequada a l'edat, sobre la noció de consentiment lliure en les relacions sexuals, sensibilitzar-los sobre els efectes nocius de la pornografia violenta i les implicacions de compartir imatges íntimes pròpies i alienes. (apartat 61)

3. Formació de professionals (article 15)

8. Recordant les conclusions emeses en l'informe d'avaluació de referència i tenint en compte les llacunes persistents en l'àmbit de la formació dels professionals, la contribució dels quals a un sistema de suport basat en la confiança, la protecció i la justícia és vital, el GREVIO insta les autoritats espanyoles a intensificar la formació de tots els professionals que tracten amb víctimes i autors de violència envers les dones sobre totes les formes de violència contemplades pel Conveni d'Istanbul i les necessitats específiques de les dones pertanyents a grups vulnerables. Aquesta formació ha d'anar acompanyada de protocols normalitzats destinats a identificar, donar suport i derivar les víctimes a altres serveis, i s'ha d'avaluar periòdicament. S'ha de centrar en els drets humans de les víctimes, la seguretat, les necessitats individuals i l'empoderament, la prevenció de la victimització secundària a través d'un enfocament centrat en les víctimes i en els traumes, i que s'imparteix a tots els membres dels sectors de la justícia, l'aplicació de la llei, l'assistència social, la sanitat i l'educació. L'impacte d'aquests esforços de formació s'ha de maximitzar aprofitant l'experiència de les organitzacions de drets de les dones i els proveïdors de serveis especialitzats. (apartat 74)

9. A més, el GREVIO insta les autoritats espanyoles a garantir la formació obligatòria dels jutges que presideixen els casos de custòdia i drets de visita sobre:

- a. els efectes negatius que el testimoni de la violència envers les dones té en els infants i la importància de tenir en compte aquests casos a l'hora de prendre una decisió o acordar o promoure la mediació en aquests casos;
- b. la naturalesa i la dinàmica de la violència domèstica, incloses les relacions de poder desiguals entre les parts, en contraposició a una mera relació conflictiva entre cònjuges. (apartat 75)

4. Programes d'intervenció preventiva i tractament (article 16)

a. Programes per a autors de violència domèstica

10. Recordant les conclusions emeses en l'informe d'avaluació de referència, el GREVIO anima fermament les autoritats espanyoles a millorar el compliment dels programes existents per a agressors amb l'article 16, apartat 3, del Conveni d'Istanbul, assegurant que inclouen un enfocament centrat en la seguretat i el suport de la víctima i s'apliquen en estreta cooperació amb els serveis de suport a les víctimes. (apartat 81)

11. El GREVIO també anima les autoritats espanyoles a actualitzar les normes de qualitat del treball existents amb els agressors i garantir que aquestes s'apliquen de manera coherent a tot el país. (apartat 82)

12. A més, el GREVIO anima les autoritats espanyoles a plantejar-se donar suport i promoure més el desenvolupament de programes de treball preventiu amb els autors de violència de gènere. (apartat 83)

B. Protecció i suport

1. Obligacions generals (article 18)

13. El GREVIO anima encaridament les autoritats espanyoles a:

- a. mantenir els esforços per establir, arreu del país, mecanismes de cooperació entre múltiples organismes en què participin tots els organismes oficials i altres organismes pertinents, incloses les ONG que presten serveis de suport especialitzats. Aquests mecanismes de coordinació s'han d'estendre a totes les formes de violència previstes pel Conveni d'Istanbul, com ara la violació i la violència sexual, les manifestacions digitals de la violència envers la dona, el matrimoni forçat i la MGF, i han de disposar dels recursos adequats;
- b. cartografiar els mecanismes de coordinació existents i garantir un seguiment regular del seu funcionament. (apartat 92)

14. A més, el GREVIO insta les autoritats espanyoles a prendre mesures addicionals per

simplificar i harmonitzar el procés de reconeixement oficial de les víctimes de totes les formes de violència envers les dones per garantir l'accés ràpid i eficaç, a tot el país, als serveis de protecció i suport per a totes les víctimes de violència envers les dones, independentment de la forma de violència que hagin patit, i establir, si escau, assessorament i suport en forma de finestreta única. (apartat 93)

2. Serveis de suport generals (article 20)

a. Serveis socials

15. Recordant les conclusions emeses en l'informe d'avaluació de referència, el GREVIO anima les autoritats espanyoles a millorar les mesures per garantir l'accés adequat de totes les dones i nenes als serveis generals de suport i a mantenir els esforços per reduir les disparitats d'àmbit autonòmic en la qualitat dels serveis prestats. En fer-ho, cal prendre mesures addicionals per idear respostes més eficaçes a les necessitats de les dones i les nenes en risc o exposades a la discriminació interseccional, fins i tot garantint el reconeixement de les seves necessitats específiques en els protocols existents. (apartat 99)

b. Serveis sanitaris

16. El GREVIO anima les autoritats espanyoles que continuïn aplicant vies d'atenció normalitzades en els sectors sanitari públic i privat, basades en un enfocament sensible al gènere i lliure de prejudicis, per tal de garantir la identificació de les víctimes, el seu diagnòstic, tractament, documentació del tipus de violència patida (incloses fotografies de les lesions) i dels problemes de salut resultants, així com la derivació al suport especialitzat adequat. (apartat 104)

17. El GREVIO anima les autoritats espanyoles a avaluar periòdicament l'aplicació dels protocols existents per part dels proveïdors d'assistència sanitària i a garantir-ne l'adaptació a les necessitats de les dones i les nenes amb risc de discriminació interseccional. (apartat 105)

18. A més, el GREVIO anima encaridament les autoritats espanyoles a garantir que totes les víctimes de violència sexual tinguin accés a serveis de suport, que inclou la recopilació i l'emmagatzematge de proves forenses de manera gratuïta i sense cap obligació de presentar càrrecs. (apartat 106)

3. Serveis de suport especialitzats (article 22)

19. A més, les autoritats espanyoles han de prendre mesures addicionals per garantir que les dones víctimes de totes les formes de violència contemplades en el Conveni d'Istanbul, incloses la mutilació genital femenina i el matrimoni forçat, tinguin accés efectiu a serveis de suport especialitzats accessibles i de qualitat. Per fer-ho, cal adoptar mesures específiques que garanteixin que les dones i nenes que estiguin en risc de discriminació interseccional o hi estiguin exposades es derivin sistemàticament a serveis de suport especialitzats que responguin a les seves necessitats com a víctimes de violència envers la dona i tinguin accés a centres d'acollida per a víctimes de violència domèstica. (apartat 112)

4. Suport a les víctimes de violència sexual (article 25)

20. Acollint amb satisfacció els esforços fets per crear una xarxa integral de suport especialitzat a les víctimes de violència sexual, el GREVIO anima les autoritats espanyoles a garantir que:

- a. totes les víctimes de violència sexual tinguin accés a atenció mèdica i assessorament i suport psicològic immediats i de llarg termini, prestats per professionals qualificats que proporcionin a la víctima suport sensible i informat sobre el trauma;
- b. es dissenyi un sistema accessible i harmonitzat per reconèixer de manera oficial les víctimes de violència sexual;
- c. es tinguin plenament en compte les necessitats particulars de les dones exposades a la discriminació interseccional i que les dones que viuen a les zones rurals tinguin accés efectiu a aquests serveis. (apartat 117)

C. Dret substantiu

1. Custòdia, drets de visita i seguretat (article 31)

21. Acollint amb satisfacció les importants mesures legislatives adoptades per les autoritats espanyoles en l'àmbit de la custòdia i els drets de visita, el GREVIO els anima encaridament a mantenir els esforços per garantir la seguretat de les víctimes i els fills mitjançant:

- a. una revisió exhaustiva de la pràctica judicial respecte de les disposicions legals que obliguen els jutges a retirar els drets de custòdia i visita en els casos de separació dels pares amb antecedents de violència, per determinar si la pràctica actual s'ajusta al que disposa l'article 31 del Conveni d'Istanbul;
- b. la intensificació dels esforços per prevenir la victimització secundària de les dones víctimes de violència, evitant fer-les culpables, desacreditar-les o emfatitzar-ne excessivament les responsabilitats i posant fi a la pràctica de retirar els fills o limitar els drets parentals dels progenitors no maltractadors al·legant l'anomenada síndrome d'alienació parental o conceptes afins;
- c. la intensificació de les mesures per enfortir la cooperació interinstitucional i l'intercanvi d'informació entre els tribunals civils i els tribunals penals;
- d. l'adopció de mesures decidides per garantir que les instal·lacions de visites supervisades disposin de recursos adequats, centrar-se en la seguretat de fills i mares i evitar la victimització secundària de les dones. (apartat 130)

2. Prohibició de processos o sentències obligatoris de resolució alternativa de litigis (article 48)

22. El GREVIO anima encaridament les autoritats espanyoles a adoptar totes les mesures necessàries per garantir que els procediments de mediació fets en els procediments de dret de família no constitueixin una mediació quasi obligatòria en casos amb antecedents de violència domèstica. Per fer-ho, entre d'altres, haurien de:

- a. establir mecanismes de control per garantir la detecció sistemàtica de la violència domèstica per part de jutges i mediadors en els procediments de dret de família;
- b. establir les garanties adequades per garantir el consentiment lliure i informat de les dones víctimes de violència durant els processos de mediació familiar voluntària i que aquests processos respectin plenament els drets, les necessitats i la seguretat de les víctimes. (apartat 135)

23. A més, el GREVIO insta les autoritats espanyoles a prendre mesures per regular el sistema de coordinació familiar, en particular per garantir que no sigui obligatori en casos amb antecedents de violència en la parella, i a establir un sistema d'avaluació periòdica de processos de coordinació familiar. (apartat 136)

D. Investigació, enjudiciament, dret processal i mesures cautelars

1. Obligacions generals (article 49) i resposta immediata, prevenció i protecció (article 50)

a. Informes, resposta immediata i investigacions per part de les autoritats policials

24. Acollint amb satisfacció els esforços en curs per millorar la resposta policial a la violència envers les dones, el GREVIO anima encaridament les autoritats espanyoles a adoptar mesures destinades a garantir que totes les autoritats policials tinguin els recursos, els coneixements i les competències per respondre de manera ràpida, adequada i amb perspectiva de gènere davant totes les formes de violència contemplades en el Conveni d'Istanbul, en què s'inclouen la violència sexual, la MGF, el matrimoni forçat i l'assetjament. (apartat 145)

25. A més, el GREVIO anima encaridament les autoritats espanyoles a identificar i abordar qualsevol factor que impedeixi que les dones i les nenes denuncien les seves experiències de violència envers les dones a les autoritats policials, centrant-se especialment en les experiències de les dones migrants, sol·licitants d'asil, en situació migratòria irregular i de zones rurals. (apartat

---

146)

b. Investigació i enjudiciament efectius

26. El GREVIO insta les autoritats espanyoles a prendre noves mesures per:
- identificar i abordar els factors legislatius i procedimentals que contribueixen a la victimització secundària durant la investigació;
  - emprendre una investigació exhaustiva dels factors que condueixen a l'abandonament en els casos de violència de gènere. (apartat 152)
27. El GREVIO també anima les autoritats espanyoles a garantir la plena aplicació de les eines existents per millorar la recopilació de proves durant les investigacions, eliminar la centralitat de la declaració de la víctima en els processos penals i millorar la protecció de la víctima contra totes les formes de violència envers les dones previstes en el Conveni d'Istanbul. (apartat 153)

c. Taxes de condemna

28. El GREVIO anima les autoritats espanyoles a:
- adoptar mesures legislatives i d'altra mena ràpides per aplicar plenament les disposicions de la Llei orgànica 10/2022, de llibertat sexual, i garantir que els autors de violència sexual hagin de respondre plenament dels seus actes;
  - vetllar perquè els jutjats especialitzats en violència de gènere i altres òrgans judicials especialitzats tinguin els recursos necessaris per investigar i perseguir adequadament totes les formes de violència sexual. (apartat 158)

2. Avaluació i gestió de riscos (article 51)

29. El GREVIO celebra els esforços continuats de les autoritats espanyoles per millorar l'avaluació de riscos i augmentar la seguretat de les víctimes de violència en la parella i les anima a mantenir els esforços per augmentar la precisió d'aquestes avaluacions i estendre-les a totes les formes de violència envers les dones contemplades pel Conveni d'Istanbul. (apartat 166)

3. Ordres d'allunyament d'emergència (article 52)

30. El GREVIO insta les autoritats espanyoles a prendre mesures legals o d'altra mena per garantir que les autoritats competents tinguin accés a les ordres d'allunyament d'emergència que compleixin els requisits de l'article 52 del Conveni d'Istanbul per garantir la seguretat de les dones víctimes i dels seus fills a casa seva. (apartat 169)

31. A més, el GREVIO anima encaridament les autoritats espanyoles a garantir el seguiment efectiu de tota mena d'ordres d'allunyament d'emergència i a aplicar de manera efectiva les sancions per qualsevol incompliment d'aquestes ordres. (apartat 170)

4. Ordres d'allunyament o protecció (article 53)

32. Recordant les conclusions emeses en l'informe d'avaluació de referència, el GREVIO insta les autoritats espanyoles a analitzar els motius dels índexs significativament més elevats de denegació d'ordres de protecció en algunes parts del país i a augmentar les mesures per abordar els incompliments de les ordres de protecció per part dels autors de violència envers les dones. (apartat 177)

5. Mesures de protecció (article 56)

33. Tot i que celebra les garanties existents per protegir les dones víctimes de violència en els procediments judicials, el GREVIO anima les autoritats espanyoles a garantir-ne l'aplicació sistemàtica per a les víctimes de totes les formes de violència envers les dones. (apartat 182)

Annex II

Llista de les autoritats nacionals, altres organismes públics, organitzacions no governamentals i organitzacions de la societat civil amb qui el GREVIO va fer consultes

Autoritats nacionals

Ministeri d'Educació, Formació Professional i Esports
Ministeri d'Igualtat
Ministeri de Sanitat
Ministeri d'Inclusió, Seguretat Social i Migracions Ministeri de l'Interior
Ministeri de Treball i Economia Social Ministeri de Ciència, Innovació i Universitats
Ministeri de Presidència, Justícia i Relacions amb les Corts Ministeri de Drets Socials, Consum i Agenda 2030
Ministeri de Joventut i Infància

Castella i Lleó:

Departament d'Ensenyament
Departament de Família i Igualtat d'Oportunitats
Delegació del Govern a Castella i Lleó/Guàrdia Civil i Policia Nacional

Catalunya:

Departament d'Educació i Salut Departament d'Igualtat i Feminisme Departament d'Interior
Departament de Justícia
Departament de Drets Socials

Institucions públiques

Consell General del Poder Judicial
Defensor del Pueblo (Alt Comissionat de Drets Fonamentals i Llibertats Civils del Parlament)

Organitzacions no governamentals

AIETI – organització que fa recerca sobre temes relacionats amb l'Amèrica Llatina
Amnistia Internacional, Espanya
Fundació ASPACIA – entitat de suport a dones víctimes de violència
Associació de Dones Migrants i Refugiades “Artemisa”
Associació “Gitanas Feministas por la Diversidad”
Associació de suport a les víctimes d'agressions sexuals i altres maltractaments (ADAVASYMT), Valladolid
Associació de Dones Advocades Themis
Fundació CERMI Dones – organització de suport a les dones amb discapacitat
Metges del Món, Espanya
Comunitat Eurocentralasian Lesbian*
Federació de Dones Progressistes de Castella i Lleó

Federació de la Xarxa Artemisa de suport a les dones romanís
Federació de Dones Joves
Feministes pel Canvi Social
Karibu – organització que dona suport a dones migrants d'Àfrica
LesWorking – xarxa professional internacional per a dones lesbianes
Fòrum Feminista de Madrid
Mujeres Supervivientes: suport a les dones supervivents de violència de gènere
Xarxa de dones llatinoamericanes i del Carib
Cedaw-Istanbul-Beijing Shadow: organització paraigua que proporciona informes ombra als òrgans de tractats internacionals
Plataforma Impacto de Género Ya – Plataforma de promoció de pressupostos sensibles al gènere
Plataforma contra els maltractaments a les dones “Violència zero”
Plataforma YO SÍ TE CREO #StopSAP – organització que s'encarrega de la custòdia i els drets de visita en situacions de violència de gènere
Red de Madres Protectoras – organització que s'encarrega de la custòdia i els drets de visita en situacions de violència de gènere
Xarxa Nacional “Free from female genital mutilation” Save a Girl Save a Generation
Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiat (CEAR)
Federació Espanyola de Persones Lesbianes, Gais, Trans, Bisexuals i Intersexuals (FELGBTI)
Associació Trabe – organització que tracta la violència de gènere i la prostitució
Unió d'Organitzacions de Suport a la Família (UNAF)
Col·legi d'Advocats de Valladolid/Agrupació de Dones
Advocades Col·legi de Suport a Dones “Plaza Mayor”, Salamanca

Representants de la societat civil:

Débora Ávila Canto, Universitat Complutense de Madrid, Centre d'Estudis i Recerca sobre la Dona
María del Carmen Peñaranda, Universitat Complutense de Madrid
Helena Soleto Muñoz, directora de l'institut Alonso Martinez Tania
Sordo Ruz, advocada i investigadora

EREVIO, el Grup d'Experts en l'Acció contra la Violència envers les Dones i la Violència Domèstica, és un organisme independent de vigilància dels drets humans al qual s'ha encomanat la vigilància de l'aplicació del Conveni del Consell d'Europa sobre la prevenció i la lluita contra la violència envers les dones i la violència domèstica (Conveni d'Istanbul) per les parts.

Després de l'exhaustiu exercici de balanç exposat en els seus informes d'avaluació de referència, la primera ronda d'avaluació temàtica del GREVIO identifica els progressos realitzats en el foment de la confiança entre les dones i les nenes mitjançant la prestació de suport, protecció i justícia per a qualsevol de les formes de violència contra les dones contemplades en el Conveni d'Istanbul. Aquest informe conté una anàlisi de l'evolució de la legislació i les polítiques en relació amb les disposicions del Conveni relatives al suport i la protecció de les víctimes, la investigació penal i l'enjudiciament dels actes de violència. També abasta l'evolució en la determinació de la custòdia dels fills i els drets de visita en casos amb antecedents de violència i mesures preventives més àmplies.

www.coe.int/conventionviolence

El Consell d'Europa és el principal organisme del continent en organització dels drets humans. En formen part 46 estats, inclosos tots els estats membres de la Unió Europea.

Tots els estats membres del Consell d'Europa han signat el Conveni Europeu de Drets Humans, un tractat concebut per protegir els drets humans, la democràcia i l'estat de dret.

El Tribunal Europeu de Drets Humans supervisa l'aplicació del Conveni als estats membres.